

**KEHYSTÄMINEN JOHTAMIS- JA KRIISIVIESTINNÄSSÄ:
Suomen hallitus ja koronakriisi keväällä 2020**

Sini Tuohimaa

Viestinnän maisterintutkielma

Kevät 2021

Kieli- ja viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Sini Tuohimaa	
Työn nimi Kehyistäminen johtamis- ja kriisiviestinnässä: Suomen hallitus ja koronakriisi keväällä 2020	
Oppiaine Viestintä	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2021	Sivumäärä 100
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä tutkielma on kehysanalyysi Suomen hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnästä kevään 2020 koronakriisissä. Tutkielman tavoitteena oli analysoida ja kuvata kehysanalyysin avulla Suomen hallituksen korona-ajan johtamis- ja kriisiviestinnässä esiintyviä kehyksiä ja niiden rakentumista sekä arvioida hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa. Kehyistäminen määriteltiin tutkielmassa sosiaalisen todellisuuden tavoitteelliseksi rakentamiseksi vuorovaikutuksessa, missä tulkintoja tilanteesta tai ilmiöstä pyritään hallitsemaan kehysten eli merkityksenantojen avulla. Analysoitavana aineistona toimivat videotallenteet hallituksen virallisista tiedotus- ja infotilaisuuksista sekä tilannekatsauksista aikaväliltä 27.2.2020–1.4.2020, jolloin koronakriisi käynnistyi Suomessa. Analyysimenetelmänä oli laadullinen kehysanalyysi.</p> <p>Kehysanalyysin perusteella hallitus kehysti johtamis- ja kriisiviestinnässään aktiivisesti sekä itse koronakriisiä että omaa johtajuuttaan. Koronakriisille oli hallituksen viestinnästä havaittavissa viisi aikakehystä: <i>varautumiskehys, jarruttamiskehys, poikkeustilakehys, kriisi uutena normaalina -kehys ja kriisistä ulos -kehys</i>. Näillä kehyksillä hallitus antoi viestinnässään erilaisia tulkintoja koronakriisille ja painotti erilaisia kriisinhallintatoimia. Hallituksen johtajuudelle oli havaittavissa kuusi johtajuuskehystä: <i>asiantuntija- ja tietokehys, yhteistyökehys, empatiakehys, suojelukehys, sitoutumiskehys ja strategisen toiminnan kehys</i>. Näillä kehyksillä hallitus antoi johtajuudelleen erilaisia merkityksiä ja rakensi kuvaa jaetusta johtajuudestaan. Lisäksi hallitus rakensi kehystämisenä uskottavuusvaikutelmaa erilaisin keinoin, joita nimettiin viisi: <i>konkreettiset toimet, me-puhe ja yhtenäinen viestintä, vastuunkanto, ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutuminen ja avoimuus ja läpinäkyvyys</i>. Hallituksen kehystämisestä muodostui suhteellisen yhtenäinen ja uskottava vaikutelma, vaikka viestinnässä esiintyi joi-tain ristiriitaisuuksia kehysten sisältämien merkitysten suhteen.</p> <p>Tulosten perusteella voidaan todeta, että kehystämistä tapahtuu hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnässä. Kehyksillä pystytään tarjoamaan erilaisia tulkintoja kriisille, muutokselle, johtajuudelle ja toiminnalle, ja näin kehystämällä pyritään ohjailemaan sosiaalista toimintaa ja käsityksiä sosiaalisesta todellisuudesta. Tulokset korostavat, että kehystämiseen tulisi kiinnittää huomiota niin poliittisena johtajana kuin ylipäätään johtajana, kansalaisena tai alaisena, koska kehystäminen on vaikuttamisen keino, tapa fasilitoida muutosta ja keskeinen osa yhteisten merkitysten muodostamista vuorovaikutuksessa. Kehystäessä tulisi ennalta pohtia, millaisia merkityksiä on tavoitteena esittää, millaisin keinoin tavoitteet voidaan saavuttaa vuorovaikutuksessa eettisesti ja miten kehystämisestä saadaan uskottavaa.</p>	
Asiasanat Johtajuus, Johtamisviestintä, Kehysanalyysi, Kehyistäminen, Kriisiviestintä, Uskottavuusvaikutelma, Viestintä	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto (JYX)	
Muita tietoja	

Sisällys

1	JOHDANTO.....	8
2	KEHYSTÄMINEN POLIITTISESSA JOHTAMIS- JA KRIISIVIESTINNÄSSÄ.....	6
2.1	Kehystämisen teoria.....	6
2.2	Kehystäminen poliittisen johtajuuden vuorovaikutusfunktiona kriisitilanteessa..	10
2.3	Kehystämisen uskottavuusvaikutelma.....	14
3	TUTKIELMAN TOTEUTUS	18
3.1	Tavoite ja tutkimuskysymykset.....	18
3.2	Kehysanalyysi tutkimusmenetelmänä.....	19
3.2.1	Kehys viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa	19
3.2.2	Journalistinen kehysanalyysi: kehystäminen viestintäprosessina	21
3.2.3	Kehysanalyysi viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa: kehysten rakentuminen ja systemaattisuus	22
3.2.4	Kehysanalyysi diskursiivisena analyysimenetelmänä: kehysanalyysin arviointi	24
3.3	Aineiston keruu ja kuvaus.....	26
3.4	Aineiston kehysanalyysin toteutus	29
4	SUOMEN HALLITUKSEN KEHYSTÄMINEN KEVÄÄN 2020 KORONAKRIISISSÄ	34
4.1	Koronakriisin aikakehykset.....	34
4.2	Johtajuuden kehystäminen	46
4.3	Hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelma	64
5	POHDINTA.....	75
6	ARVIOINTI	83
7	PÄÄTÄNTÖ.....	89
7.1	Käytännön sovelluskohteet	89
7.2	Jatkotutkimushaasteet	92
	KIRJALLISUUS.....	95

1 JOHDANTO

Kehystäminen on sosiaalisen todellisuuden rakentamista, tulkintojen hallintaa ja osa vaikuttamaan pyrkivää viestintää (Fairhurst 2011). Kehykset, eli tilanteen tulkintaa ohjaavat mielikuvat, rakennetaan vuorovaikutuksessa ja ne organisoivat tilanteeseen liittyviä odotuksia ja sosiaalista toimintaa (Fairhurst 2011, 1–3; Mikkola 2020, 130). Kehystäminen on osa niin suunnitelmallista kriisiviestintää, osaavaa johtajuutta kuin yhteisten merkitysten rakentamista.

Yhteisen merkityksen rakentaminen suunnittelemattomalle muutokselle eli kriisille on johtajan tehtävä ja keskeistä kriisistä selviämiseksi ja yhteiskunnallisen muutoksen fasilitoimille (Mikkola 2020, 125; Miller 2014, 190). Koko maailmaa ravistellut koronakriisi sai aikaan kriisitilan myös suomalaisessa yhteiskunnassa ja se oli nopeasti suuren muutoksen edessä koronaviruksen aiheuttaman epidemian hallitsemiseksi ja yhteiskunnan toiminnan ylläpitämiseksi. Kevään 2020 koronakriisi nosti täten esiin kehystämisen keskeisen roolin osana kriisin ja johtajuuden merkityksen luomista kansalle. Kehystämisen ollessa osa johtajan vuorovaikutustehtäviä ja muutosjohtamista (Mikkola 2020), oli Suomen hallituksen ryhdyttävä toimeen kansakuntaa ravistelevan pandemian kehystämiseksi. Sillä, miten poliitikko tapahtuman kehystää, on vaikutusta siihen, miten kansalaiset kokevat ja suhtautuvat tehtyihin linjauksiin (Gross 2008, 185). Kevään 2020 median uutisoinnin perusteella kansalaisten luottamus hallitukseen oli suurta (Reponen 2020) ja Suomen hallituksen katsottiin johtaneen maataan erinomaisesti kriisin läpi kansainväliselläkin tasolla (Nieminen, Manner & Teittinen 2020). Näiden tietojen valossa onkin tärkeää tarkastella hallituksen kehystämistä lähemmin.

Tämän tutkielman tavoitteena on analysoida ja kuvata kehysanalyysin avulla Suomen hallituksen korona-ajan johtamis- ja kriisiviestinnässä esiintyviä kehyksiä ja niiden rakentamista sekä arvioida hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa. Analysoitavana aineistona toimivat hallituksen tiedotus- ja infotilaisuudet sekä tilannekatsaukset aikaväliltä 27.2.2020–1.4.2020, jolloin koronakriisi käynnistyi Suomessa. Hallituksen kehystämistä tarkastellaan tutkielmassa jaetun johtamisen näkökulmasta, koska kuva hallituksen kehystämisestä ei muodostu vain yhden henkilön viestinnän varaan, vaan kyseessä on vuorovaikutustilanne, jossa vastuu johtamisesta ja johtajuuden vuorovaikutusfunktioiden toteuttamisesta jakautuu kollektiivisesti ministerien kesken.

Tässä tutkielmassa analysoidaan myös hallituksen tapaa rakentaa merkityksiä uskottavasti. Kehysanalyysi toimii tapana arvioida keinoja, joilla hallitus rakentaa uskottavuusvaikutelmaa johtamis- ja kriisiviestinnässään ja keinoja, joilla hallitus vahvistaa kehystämisessä tarjoamiaan tulkintoja. Kehystämisessä on aina keskeistä uskottavuusvaikutelmaa,

koska jos kehystämiprocessia tai tarjottuja kehyksiä ei nähdä tarpeeksi uskottavina, ei kehyksiä tulla hyväksymään yleisön puolesta (Fairhurst 2011, 149). Erityisesti institutionaalisissa organisaatioissa, kuten julkishallinnossa, työntekijöiden viestinnästä saatava luotettavuusvaikutelma ja vuorovaikutuksessa rakentuva legitimitetti ovat edellytys institutionaalisen organisaation toiminnalle (Asunta & Mikkola 2020, 60; Lammers & Garcia 2014, 211). Jos hallituksen viestintää ei pidetä uskottavana, menettää instituutio oikeutensa toimia. Täten on aiheellista tarkastella esitettyjen kehysten lisäksi hallituksen tapaa rakentaa kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa.

Ylipäätään on tärkeää tutkia ja tulla tietoiseksi siitä, miten todellisuutta rakennetaan vuorovaikutuksessa. Tarkastelun merkittävyys korostuu entisestään, kun rakennetuilla merkityksillä on vaikutusta koko kansan ymmärrykseen ja hyvinvointiin. Strategisuudessaan kehystämisen on osa vaikuttamaan pyrkivää viestintää (Fairhurst 2011; Perloff 2014, 263) ja täten voidaan olettaa, että yhdistettynä poliittiseen viestintään kehystämisen voi helposti saada manipuloinnin piirteitä. Kehystämisen todellisuuden rakentamisen työvälineenä ei saa muuttua manipuloinniksi, vaan yhteisön hyvä on pidettävä mielessä (Fairhurst 2011). Osa kehystämistä on tietoinen, taidokas ja eettinen merkitysten rakentaminen sosiaaliselle todellisuudelle ja tässä tutkielmassa huomioidaan nämä kehystämisen ulottuvuudet.

Tutkielman keskeisin anti on mahdollisuus havainnollistaa uskottavan kehystämisen tärkeyttä sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa, erityisesti hallituksen korona-ajan johtamis- ja kriisiviestinnässä. Kriisiajankohdan mediauutisoinnin perusteella (ks. esim. Nieminen, Manner & Teittinen 2020; Reponen 2020) hallituksen kehystämistä voidaan tarkastella myös osana onnistunutta kriisinhallintaa. Tämä on tärkeää, koska luodaksemme parempia sosiaalisia maailmoja ja konstruktivistisempaa kriisinhallintaa, on tutkittava, missä organisaatiot onnistuvat ja viestivät tehokkaasti kriisissä (Ulmer 2012, 529). Analysoimalla myös kehystämisen uskottavuusvaikutelman rakentamista, voidaan saada parempaa kuvaa juuri onnistuneen kehystämiproessin osista ja keinoista. Saatuja tuloksia voidaan mahdollisesti hyödyntää kehystämisen tarkastelussa osana johtajuuden vuorovaikutusfunktioita ja johtajan vuorovaikutusosaamista niin poliittisen johtajan esiintymistilanteessa kuin organisaation lähijohtajan arjessa.

2 KEHYSTÄMINEN POLIITTISESSA JOHTAMIS- JA KRIISIVIESTINNÄSSÄ

2.1 Kehystämisen teoria

Seuraavissa alaluvuissa taustoitan kehystämistä viestinnän ja vuorovaikutuksen ilmiönä. Ensin käyn lävitse, miten kehystämisen määrittely on vuorovaikutuksen tutkimuksessa ja teoriassa. Sen jälkeen käsittelen kehystämistä johtajan vuorovaikutusfunktiona, jonka jälkeen keskityn avaamaan kehystämistä poliittisessä kriisiviestinnässä. Viimeisenä kokonaisuutena käsittelen kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa: sen määrittelyä, merkitystä ja rakentumista.

Kehystämisen on kehyksistä eli mielikuvista ja näkökulmista viestimistä, missä pyrki- myksenä on kontrolloida, miten tapahtuma, tilanne tai esimerkiksi suhde nähdään (Fairhurst 2011, 1–3; Mikkola 2020, 130). Kehykset ovat ajatusmalleja ja mielikuvia, eräänlaisia ”tul- kinta-avaimia”, jotka vahvistavat tiettyä tapaa tulkita tilanne tai tapahtuma sulkien samalla pois vaihtoehtoisia merkityksiä (Entman 1993, 52; Fairhurst 2011, 1; Goffman 1974, 10–11). Ke- hykset rakennetaan vuorovaikutuksessa ja niillä organisoidaan tilanteeseen liittyviä odotuksia merkityksiä järjestämällä ja ymmärrystä ohjaamalla (Goffman 1974, 43; Mikkola 2020, 130). Kehystämisen voidaan nähdä vaikuttamaan pyrkivänä viestintänä, sillä kehystämisen on usein, mutta ei aina, strategista ja tavoitteellista viestintää (ks. esim. Fairhurst 2011; Mikkola 2020; Miller 2014; Perloff 2013).

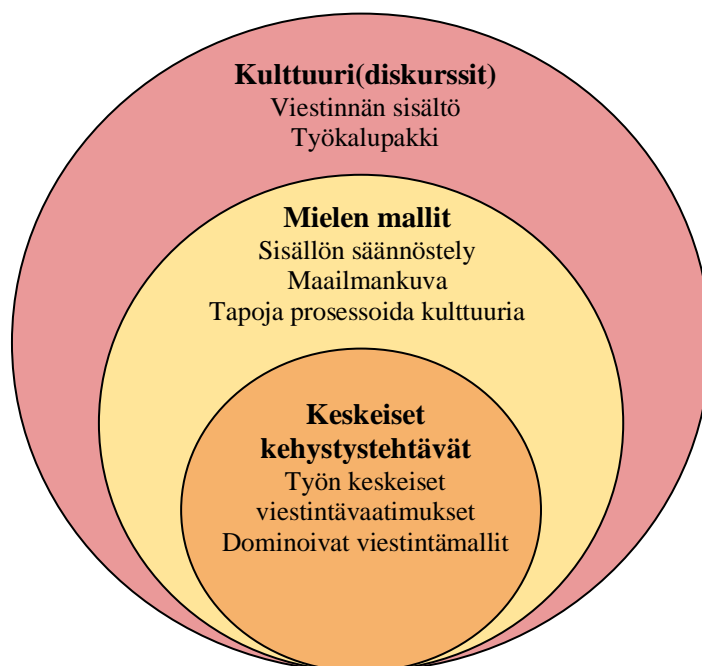
Kehystämisessä näkökulma vuorovaikutukseen on konstruktiivinen eli sosiaalisen todellisuuden nähdään rakentuvan vuorovaikutuksessa ja täten myös kehystämällä rakennetaan sosiaalista todellisuutta. Konstruktiivisen näkökulman mukaan todellisuus muuttuu alati, koska ilmiöt rakentuvat, uusiutuvat ja muokkautuvat vuorovaikutuksessa ja vastaavasti ilmiöt raken- tavat, uusintavat ja muokkaavat vuorovaikutusta (Miller 2014, 83). Todellisuutta rakennetaan vuorovaikutuksessa kielen avulla, jolloin sanat, erilaiset diskurssit (eli yleiset ja kestävät aja- tussysteemit) ja niistä muodostuvat kehykset toimivat todellisuuden rakennuspalikoina (Fair- hurst & Putnam 2004, 7). Tämä konstruktiivinen lähestymistapa toimii tämän tutkielman on- tologisena pohjana ja kehystämisen tutkielman keskeisenä teoreettisena lähestymistapana to- dellisuuden ja merkitysten rakentamiseen vuorovaikutuksessa.

Kehystämistä ja kehyksiä on ensimmäisten joukossa käsitteellistänyt Erving Goffman (1974). Goffman (1974, 10–11, 22) kuvaa kehyksiä skeemoina, joiden avulla yksilöt tulkitsevat tilanteen merkitystä ja määrittävät todellisuutta. Hänen mukaansa kehykset ovat eräänlaisia

“tulkinta-avaimia”, joilla yksilöt määrittävät tilannetta tai tapahtumaa, järjestävät kokemuksiin ja ohjaavat sosiaalista toimintaa. Yksilöt rakentavat kehyksiä henkilökohtaisten kokemustensa, aiemman tiedon ja uskomustensa pohjalta (Treem, Daley, Pierce & Leonardi 2015, 400) yhdistellen niihin laajempia kulttuurisia merkityksenantoja (diskursseja) (Goffman 1974, 10–11). Kehykset ohjaavat yksilöiden tulkintoja tilanteesta, mutta vastaavasti kehykset itse muodostuvat tehtyjen tulkintojen pohjalta (Goffman 1974, 78, 79). Jokin sosiaalinen toiminta voidaan siis kehystää tietyllä tavalla, mutta vastaavasti jo olemassa oleva kehys voi ohjata sosiaalista toimintaa kehystä vastaavaksi.

Goffman (1974) keskittyy tarkastelemaan kehystämistä yksilön kognitiivisena prosessina, tapana merkityksentää sosiaalista todellisuutta ja rakentaa sitä suhteessa sosiaalisiin normeihin, rooleihin, odotuksiin ja yksilön toimintaan. Hän näkee kehystämisen teoksessaan jatkuvana, kontekstisidonnaisena ja vahvemmin tiedostamattomana prosessina. Goffmanin (1974, 39) kehystäminen on jatkuva prosessi, johon kiinnitetään huomiota usein vasta, kun tapahtuma tai toiminta poikkeaa kontekstissa oletetuista tulkinnoista. Myöhemmin erityisesti johtajuuden kehystämistä tarkastellut Fairhurst (2011) korostaa kehystämistä tietoisempänä ja tavoiteorientoituneempänä vuorovaikutuksena, vaikuttamaan pyrkivänä viestintänä, jolla voidaan tietoisesti pyrkiä rakentamaan haluttua käsitystä todellisuudesta, tilanteesta tai ilmiöstä.

Fairhurst (2011) käsittää kehystämisen vuorovaikutusprosessina. Yksilön näkökulmasta hän kuvaa kehystämistä vuorovaikutustaitona (ks. kuviota 1), joka rakentuu (kulttuuri)diskursien, mielen mallien ja keskeisten kehystystehtävien ympärille.

KUVIO 1 Kehyminen vuorovaikutustaitona rakentuu kulttuurista (kulttuuridiskurssit), mielen malleista ja keskeisistä kehystystehtävistä (mukaihen Fairhurst 2011, 31)

Diskurssit (*discourses*) ovat kehystämisen sisältö eli se, mistä kehys rakentuu. Diskurssit ovat kehystämisen resursseja, eräänlaisia “työkalupakkeja”, jotka tarjoavat termejä, metaforia ja argumentteja maailman selittämiseen ja kuvaamiseen. Diskurssit ovat usein sidonnaisia tiettyyn aikaan tai kulttuuriin ja täten Fairhurst viittaakin teoksessaan diskursseihin usein kulttuuridiskursseina. Fairhurst esittää diskurssien käyttämisen taitona, jonka keskiössä on omien ja muiden diskurssien havaitseminen ja reflektointi. Diskurssien tunnistaminen auttaa ymmärtämään toisten viestintää ja mahdollistaa erilaisten diskurssien hyödyntämisen ja yhdistelemisen omassa vuorovaikutuksessa. Diskurssit sekä mahdollistavat että rajoittavat viestintää ja voivat muuttua hyvinkin rajoittaviksi, mikäli omia diskurssejaan ei tiedosta. (Fairhurst 2011, 32–33, 36–40.)

Kehystämiseen tarvitaan diskurssien ymmärryksen ja rakentamisen lisäksi kykyä tunnistaa ja hallita omia mielen mallejaan (*mental models*). Fairhurst (2011, 42–43) määrittelee mielen mallit yksilön käsityksiksi siitä, miten maailma toimii ja millainen se on nyt ja tulevaisuudessa. Mielen mallit ohjaavat ihmisten vuorovaikutusta ja heidän tapansa ymmärtää todellisuutta. Mitä enemmän omia mielen mallejaan reflektoi ja täten mitä kompleksisemmat omat mielen mallit ovat, sitä taitavampi on kehystämään. Fairhurst korostaakin läpi teoksensa oman mielen (mallien) ohjelmointia (*priming*) spontaaniudelle tärkeänä kehystämiseen liittyvänä osaamisalueena. Spontaaniudelle ohjelmointi on ympäristön havainnointia ja mahdollisten kehystämishetkien reflektointia sekä ennen että jälkeen vuorovaikutustilanteen (Fairhurst 2011, 48). Näin omaa mieltään voi ohjelmoida toimimaan spontaaneissakin vuorovaikutustilanteissa haluamallaan tavalla, sen kummemmin asiaa tiedostamatta tai erityisesti kehystämiseen valmistautumatta. (Fairhurst 2011, 42–43, 47–48.)

Fairhurstin kuvaileman kehystämisen taidon kolmas ja sisin osa ovat keskeiset kehystystehtävät. Kehystystehtävät ovat työn asettamia vaatimuksia vuorovaikutukselle ja ne ilmenevät vuorovaikutuskäytänteinä (Fairhurst 2011, 50). On tärkeää osata tunnistaa omat kehystystehtävät, hyödyntää oikeanlaisia mestarikehyksiä (eli suurempia sateenvarjokehyksiä, jotka mobilisoivat yhteisön jäseniä kohti yhteistä tavoitetta) ja valita haluttu lopputulos kehystämislle. Kehystämislssä ei ole itseisarvona pyrkiä aina “voittamaan yhteisö puolelleen” ja saamaan aikaan täysi yksimielisyys (*agreement*) kehyksestä. Välillä yhteensopivuus (*alignment*) on tavoiteltavampi lopputulos. Tällöin kohdeyleisö ei ole välttämättä täysin samaa mieltä kehystäjän kanssa, mutta ymmärtää tarjotun merkityksen ja on valmis yhteistyöhön tavoitteen saavuttamiseksi. (Fairhurst 2011, 50–51, 54–57.)

Kehystämisessä on tärkeää pyrkiä muodostamaan yhteinen ymmärrys kehyksestä, sillä jos kehystäjän ja yleisön kehykset eivät kohtaa, on edessä mitä luultavammin väärinymmärrys (Mikkola 2020, 130). Kehystäminen onkin enemmän neuvotteluprosessi, jossa erilaiset merkitykset kamppailevat dominanssista, kuin vain yksilön toimintaa ja merkitysten sanelua. Vuorovaikutustaitona, erityisesti kognitioiden, esiintymisen ja retoriikan näkökulmasta kehystämistä voi harjoitella. Kehystämisessä kehittyminen vaatii jatkuvaa itsereflektiota ja mielen ohjelmointia (*priming*), sensitiivisyyttä kielelle ja ympäristölle sekä mukautumista tilanteeseen (Fairhurst 2011). Fairhurst (2011, 90, 91) korostaa sanojen valinnan ja kielen käyttämisen keskeisyyttä kehystämisessä tuomalla teoksessaan esiin kaunopuheisuuden ja retoriikan taitoja. Kehystäminen ei kuitenkaan ole vain puhetaitoa. Kehystämisessä painottuvat myös tunteiden (tunneäly), eettisyyden (eettiset arvot) ja kontekstin (erilaiset kehystämisen- ja johtajuustilanteet) huomioiminen (Fairhurst 2011).

Kehystäminen koostuu siis useista eri ulottuvuuksista aina havainnoinnista rakentamiseen ja esittämisestä neuvotteluun. Kehystämisen ulottuvuuksista keskitytään tässä tutkielmassa analysoimaan niitä, jotka ovat ulkoapäin havaittavissa. Tarkastelen kehystämistä Suomen hallituksen esiintymisenä, performanssina, jolloin analyysissä painottuvat erityisesti kielen käyttö ja sanavalinnat. Hallituksen viestinnästä tulisi pystyä erottamaan myös muun muassa eettisiä arvoja ja kontekstin huomiointia, koska konteksti on erottamaton osa kehystämistä (Goffman 39, 77) ja tehdyt eettiset valinnat ja arvossa pidetyt ideaalit näkyvät aina kehystämisessä ja määrittävät johtajuutta (Fairhurst 2011, 135).

Tutkielmassa kehystämisen konteksti on poliittinen kriisijohtaminen ja tarkasteltavana on kehystäminen Suomen hallituksen toimesta hallituksen esiintyessä virallisissa, nauhoitetuissa tiedostus- ja infotilaisuuksissa sekä tilannekatsauksissa keväällä 2020 koronakriisin puhjetessa Suomessa. Tarkasteltavan Suomen hallituksen jäsenet edustavat lähtökohtaisesti useampia ikäluokkia ja tulevat erilaisista puolue- ja sosioekonomisista taustoista. Täten voidaan olettaa, että he omaavat lähtökohtaisesti erilaisia kulttuuridiskursseja ja mielen malleja. He kuitenkin oletettavasti jakavat yhteisiä kulttuuridiskursseja ja mielen malleja muun muassa politiikassa toimimisen ja koronakriisin esittämisen suhteen. Ministerien voidaan ajatella jakavan myös poliittisen johtajan kehystystehtävät, joita ovat kansan johtaminen kriisissä, jaetun ymmärryksen rakentaminen yhteiskunnallisista ja poliittisista tavoitteista, kansalaisten intressien palvelu, yhteistyön edistäminen sekä luottamuksen ja legitiimin position saavuttaminen yhteiskunnassa (ks. Asunta & Mikkola 2020; Fairhurst 2011, 51).

Tässä tutkielmassa kehystäminen määritellään vuorovaikutusprosessiksi, missä pyritään rakentamaan ja tarjoamaan sosiaalisen todellisuuden tulkintaa ohjaavia mielikuvia eli kehyksiä.

Kehykset perustuvat yksilön kulttuuridiskursseihin ja mielen malleihin ja kehystystehtävät määräytyvät työnkuvan mukaan. Koska kehystäminen on todellisuuden rakentamista vuorovaikutuksessa, ja koska ihmiset tekevät tulkintoja näkemästään ja kehystävät myös tiedostamattaan (Goffman 1974; Fairhurst 2011) on perusteltua olettaa, että hallituskin kehystää johtamis- ja kriisiviestinnässään. Kehystäminen nähdään tässä tutkielmassa kuitenkin tavoitteellisena ja strategisena, vaikuttamaan pyrkivänä viestintänä. Johtajalla kehystäminen on itsessään yksi keskeisimmistä johtajuuden funktioista ja erityisesti kriisiviestinnässä johtajan vastuu kriisin ja itse johtajuuden kehystämisessä korostuu (Fairhurst 2011; Mikkola 2020). Seuraavaksi tarkastelenkin kehystämistä erityisesti johtajuuden vuorovaikutusfunktiona ja sitä, miksi kriisin kehystäminen on yksi johtajan tärkeimpiä tehtäviä.

2.2 Kehystäminen poliittisen johtajuuden vuorovaikutusfunktiona kriisitilanteessa

Tässä tutkielmassa johtajuus nähdään tämänhetkisen viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksen mukaisesti vuorovaikutuksessa rakentuvana sen sijaan, että johtajuus kumpuaisi yksilön luonteenpiirteistä tai kyvykkyydestä (vrt. klassinen näkökulma johtajuuteen, ks. esim. Mikkola 2020, 124). Johtajuus, oli se nimellisesti määrättyä tai emergenttiä, määrittäytyä alaisten ja johtajan vuorovaikutuksessa, jossa molemmat vuorovaikutusosapuolet vaikuttavat toisiinsa ja neuvottelevat johtajuuden merkityksestä (Mikkola 2020, 124). Perinteisen yksilökeskeisen johtajuuden sijaan johtajuus voi olla myös jaettua, kollektiivista. Jaetussa johtajuudessa (*shared leadership, relational leadership*) johtajuuteen liittyvät vastuut ja tehtävät jakautuvat ryhmän tai tiimin jäsenten kesken (D’Innocenzo, Mathieu & Kukenberger 2014, 5; Gibbs, Sivunen & Boyraz 2017, 9–10). Täten, kun johtajuus on jaettua, jakautuvat kehystämistehtävät ja vastuu kehystämisestä ryhmän jäsenten kesken. Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena on hallituksen kollektiivinen johtajuus, joka muodostuu ministerien keskinäisessä vuorovaikutuksessa ja jossa kehystäminen nähdään jaettuna toimintana.

Johtajia kuvataan yhä enemmän “merkitysten hallitsijoina” (Fairhurst & Connaughton 2014, 22; Fairhurst & Putnam 2007, 2; Mikkola 2020, 125; Miller 2014, 190; Minei, Eatough & Cohen-Charash 2018, 375; Seeger & Ulmer 2003; 64), koska johtajien keskeisimpänä vuorovaikutustehtävänä nähdään merkitysten rakentaminen ja hallinta sekä yhteisen sosiaalisen todellisuuden rakentaminen vuorovaikutuksessa alaisten kanssa (Miller 2014, 190). Johtajuus voidaankin määritellä vuorovaikutuksessa tapahtuvaksi, relationaaliseksi vaikuttamiseksi ja

merkitysten hallinnan prosessiksi (Mikkola 2020, 124). Näin ollen merkitysten hallinta esimerkiksi kehystämällä korostuu johtajuuden keskeisimpänä osa-alueena.

Johtajuutta työyhteisöjen vuorovaikutuksessa tutkineen Mikkolan (2020, 125) mukaan merkitysten hallinta johtajuuden ydinprosessina muodostuu merkitysten rakentamisesta (*sensemaking*) ja merkitysten antamisesta (*sensegiving*). Merkitysten rakentaminen on vuorovaikutusprosessi, jossa osapuolet antavat merkityksiä kokemuksilleen, ja jonka kautta sosiaalista todellisuutta luodaan ja tulkitaan kollektiivisesti. Merkitysten antamisen prosessi taas ilmenee vahvemmin vaikuttamisena, kun johtajat ehdottavat merkityksiä erilaisille ilmiöille tai tapahtumille. Johtajuus aktualisoituu eli tulee olemassa olevaksi vasta, kun vuorovaikutuksessa esiin tuodut merkitykset tunnistetaan kollektiivisesti yhteisössä ja tärkeäksi määriteltyjä tehtäviä aletaan edistää vuorovaikutuksessa (Mikkola 2020, 124, 125). Onkin tärkeää huomioda, että kun johtajuudelle muodostetaan merkityksiä eivät annetut merkitykset automaattisesti ole samoja, kuin vuorovaikutuksessa rakennetut merkitykset ja aktualisoitunut johtajuus.

Tarkastelemalla johtajuutta merkitysten hallinnan näkökulmasta, voidaan kehystäminen merkitysten rakentamisen prosessina nähdä helposti yhtenä johtajuuden keskeisimmistä vuorovaikutusfunktioista (ks. esim. Fairhurst 2011, Mikkola 2020) eli johtajan vastuualueista ja tehtävistä. Mikkola (2020, 129–132) määrittelee artikkelissaan kuusi johtajuuden päätehtävää johtamisvuorovaikutuksessa: *vuorovaikutusympäristön rakentaminen, tehtävien fasilitointi, agendan asettaminen, kehystäminen, palaute ja muutosjohtaminen*. Kaikissa Mikkolan esittämässä tehtävissä korostuu merkitysten rakentaminen vuorovaikutuksen eri tasoilla ja konteksteissa. Tässä tutkielmassa johtajuuden vuorovaikutusfunktioista keskitytään tutkielman kontekstin kannalta merkittävimpiin merkitysten hallinnan prosesseihin: *kehystämiseen ja muutosjohtamiseen*.

Mikkola (2020, 130–131) määrittelee kehystämisen johtajuuden vuorovaikutusfunktiona Fairhurstia (2011) mukaillen tapahtumien merkityksentämiseksi: kehystämisessä tavoitellaan yhteisymmärrystä tilanteesta ja todellisuudesta asettamalla tilanne kontekstiinsa ja määrittämällä sen merkitys yhteisölle. Kehystämisessä johtajuuden funktiona painottuu johtajan vastuu kehysten yhtenäistämisen edistämisestä joko työyhteisössä tai muussa johtajuuskontekstissa. Erityisesti muutos- tai kriisitilanteessa kehystäminen kytkeytyy muutosjohtajuuden vuorovaikutusfunktioon. Muutosjohtaminen on yksinkertaistettuna muutoksen kehystämistä: muutoksen fasilitointia vuorovaikutuksessa, muutoksen merkityksentämistä ja muutokselle annettujen merkitysten yhtenäisyyden varmistamista (Mikkola 2020, 132). On johtajan vastuu kehystää muutos tai kriisi, antaa sille merkitys ja kirkastaa tavoiteltu toiminta (Fairhurst & Connaughton 2014, 21; Liff & Wahlström 2018, 256; Seeger & Ulmer 2003, 76). Kehystäminen mahdollistaa

yhteisen ymmärryksen rakentumisen muutoksesta, jolloin muutoksesta tulee merkityksellinen ja toteuttamiskelpoinen (Mikkola 2020, 132).

Jotta muutos pystytään ymmärtämään yhteisesti ja siitä selvittää kunnialla, tarvitaan taidokasta, strategista kehystämistä. Sekä Delinen (2018, 56–57) että Seegerin ja Ulmerin (2003, 76) tutkimuksissa osoittautui, että väärinymmärrysten ja vastakkaisten kehysten rakentuminen on todennäköisempää kehystämisen ollessa tiedostamatonta, heikkoa tai ideologisen ympäristön ja kontekstin sivuuttavaa. Vastaavasti Svensson (2009, 562) ja Liu (2010, 247–248) totesivat tapaustutkimuksissaan ideologisen ympäristön ja kulttuurin huomioimisen lisäävän kehystämisen resursseja ja uskottavuutta. Tietoisien, tavoitteellisten ja kontekstin huomioivan kehystämisen voitaisiin näin sanoa olevan johtajuuden tärkein vuorovaikutusfunktio erityisesti muutoksessa ja osa johtajalta vaadittavaa vuorovaikutusosaamista.

Koronakriisi vaati näillä perusteilla Suomen hallitukselta tavoitteellista kehystämistä muutoksen fasilitoinniksi ja yhteisten, koko kansan sisäistämien merkitysten muodostamiseksi. Koronakriisi-nimitystä käytetään tässä tutkielmassa koko maailman ja Suomen yhteiskunnallista tilannetta ravistelleesta ja muuttaneesta kriisistä, jonka aiheuttajana oli maailmanlaajuinen koronavirus-pandemia. Suomea keväällä 2020 kohdannut koronakriisi oli osa maailmanlaajuisista hätätilaa, jonka voidaan yhä katsoa olevan käynnissä nyt keväällä 2021.

Koronapandemian ensimmäiset tapaukset todettiin Kiinassa joulukuussa 2019 ja tauti, Covid-19, levisi Suomeen helmi-maaliskuun taitteessa keväällä 2020 (Koronavirus COVID-19 2021). Uusi koronavirus, SARS-CoV-2, tarttui herkästi pisaratartuntana, ilmajälitteisesti ja pinnoilta (Koronaviruksen tarttuminen ja itämisaika 2021) aiheuttaen pahimmassa tapauksessa kuolemaan johtavan hengitystieinfektion (Oireet ja hoito - koronavirus 2021). Koronavirus levisi nopeasti ja huomaamattomasti ympäri maailmaa tuoden mukanaan mittavia yhteiskunnallisia seurauksia aina suurista kuolinlukuista, ylikuormittuneisiin terveydenhuoltojärjestelmiin ja mittaviin sulkutiloihin. Suomeen koronavirus saapui hieman Keski-Euroopan valtioita myöhemmin, mutta levisi nopeasti muutaman viikon aikana parista tautitapauksesta maan laajuisiksi epidemiaksi. Tämän myötä myös suomalaisen yhteiskunnan toiminta ja terveydenhuoltojärjestelmän kantokyky vaarantuivat ja kansalaiset olivat peloissaan tuntemattoman edessä.

Poliittinen johtaja kantaa vastuuta kehysten yhteisymmärryksestä koko kansan suhteen, koska poliitikkojen kehystäminen on yhteydessä siihen, miten kansa käsittää jonkin ilmiön. Perloffin (2013, 263, 269) mukaan on paljon todisteita siitä, että kehystäminen vaikuttaa muun muassa poliittisiin tavoitteisiin, asioiden oletettuun tärkeyteen ja sietokykyyn. Hän tiivistää, että kehystämällä poliitikot pyrkivät toimimaan tulkinta-avaimen antajina ja vaikuttamaan

hankalasti määriteltävän poliittisen ilmiön tulkitaan. Erityisesti poliittisessa kehystämisessä korostuu kehystämisen prosessin ja kilpailevien kehysten vuorovaikutteisuus: poliittisen johtajan, median ja kansalaisten muodostamien kehysten välillä vallitsee taistelu ja vuorovaikutuksessa muodostetaan yhteinen merkitys siitä, mikä kehys hallitsee diskurssia ja vaikuttaa päätöksentekoon (Perloff 2013, 262–263).

Kun kyseessä on koronakriisin kaltainen kriisitilanne, jossa yhteiskunnallinen muutos on suuri ja suunnittelematon, korostuu maan johtajan eli hallituksen vastuu muutoksen kehystämisestä entisestään. Kriiseihin eli suunnittelemattomiin muutoksiin liittyy aina yllätyksellisyyttä, ne ovat uhkia toiminnalle, tavoitteille, suoritukselle ja maineelle, mutta samaan aikaan ne ovat “vaarallisia mahdollisuuksia” tehokkaaseen viestintään ja varautumiseen tulevaisuudessa (Miller 2014, 183). Poliittisen johtajan kriisitilanteessa tekemä tietoinen kehystäminen voidaan nähdä merkitysten hallinnan prosessina, erityisesti merkitysten antamisena muutokselle ja kansalaisten mielikuviin vaikuttamisena.

Kriisi on mahdollisuus toiminnan kehittämiseen, oppimiseen ja kehystämiseen (Fairhurst 2011, 70, 71, 158), mutta jotta kriisi muuttuu kaaoksesta mahdollisuudeksi, on sitä hallittava. Kriisi, kriisinhallinta ja kriisiviestintä nivoutuvat tiiviisti toisiinsa (Coombs 2010, 17–18), ja kriisitilanteessa johtajalta vaadittavien kehystämisen ja muutosjohtamisen vuorovaikutusfunktioiden voidaan olettaa ilmenevän kriisiviestinnässä osana kriisinhallintaa. Kriisiviestintään vaikuttavat useat ulkoiset ja sisäiset tekijät aina kriisin luonteesta kriisiviestinnän toteuttajiin ja kriisiviestintä onkin aina kontekstisidonnaista. Laajasti kriisiviestintä voidaan määrittellä kriisitilanteen käsittelemiseen vaadittavan tiedon keräämiseksi, prosessoinniksi ja jakamiseksi (Coombs 2010, 20).

Kriisiviestinnän tavat ja mallinnukset voivat toimia kehystämistä ohjaavina kulttuuridiskursseina. Kriisiviestinnän mallinnuksia on useita erilaisia, mutta tässä tutkielmassa keskitytään Millerin (2014, 183) esittämään kriisin ja kriisinhallinnan vaiheita noudattelevaan lähestymistapaan kriisiviestintään. Hänen mukaansa kriisiä edeltävän vaiheen viestinnän (*precrisis*) tulee keskittyä mahdollisten kriisien havaitsemiseen, ennaltaehkäisyyn ja kriisiin valmistautumiseen. Seuraava vaihe, itse kriisi (*crisis*), sisältää paljon epävarmuutta ja siinä painottuu kriisin tunnistaminen ja tapahtuneen ymmärtäminen. Kolmas vaihe on kriisinhallinta (*crisis containment*), jossa painottuvat tuhojen minimointi ja tiedonjaon haasteiden hallinta. Viimeinen vaihe on kriisin jälkeinen aika (*postcrisis*), jolloin viestintä keskittyy vastuun määrittämiseen esimerkiksi anteeksi pyytämällä, oppimiseen ja tulevaisuuden rakentamiseen. (Miller 2014, 183.) Kriisiviestintä voidaan ymmärtää syklimäisenä, jolloin viimeisen ja ensimmäisen vaiheen voidaan katsoa olevan päällekkäisiä. Kun hallituksen kehystämistä tarkastellaan heidän

julkisen johtamis- ja kriisiviestintänsä kautta, voitaisiin heidän kehystämisenä olettaa mukaillevan esimerkiksi Millerin (2014) kriisiviestinnän mallia.

Tässä tutkielmassa johtajuus nähdään siis vuorovaikutuksessa rakentuvana ja aktualisoituvana ilmiönä, jossa painottuvat erilaiset merkitysten hallinnan prosessit kuten kehystäminen. Kehystäminen ja muutosjohtaminen ovat keskeisiä johtajuuden vuorovaikutusfunktioita, joissa korostuu johtajan vastuu yhtenäisten kehysten muodostamisesta ja erityisesti muutoksen merkityksen konkretisoimisesta ja fasilitoinnista. Muutosjohtamisessa toteutettavan kehystämisen kautta määrittyy samalla merkitys johtajuudelle, koska johtajan kehystäessä tilannetta tai ilmiötä, tarjoaa hän aina samalla merkityksiä johtajuudelle. Hallituksen johtajuutta tarkastellaan tässä tutkielmassa jaettuna johtajuutena, jolloin kehystäminen ja vastuu johtajuuden vuorovaikutusfunktioiden suorittamisesta jakautuvat esiintyvien ministerien kesken. Kehystäminen on aikaisemman tutkimuksen pohjalta keskeinen osa poliittisten johtajien vaikuttamaan pyrkivää viestintää (Perloff 2013, 263) ja poliittisen johtajan vastuu muutoksen kehystämisestä korostuu erityisesti kriisitilanteessa. Kaiken esitetyn mukaan on perusteltua olettaa, että hallituksen koronakriisin aikaisessa johtamis- ja kriisiviestinnässä esiintyy kehystämistä, ja että hallituksen kehystämisestä voi olla havaittavissa kriisinhallinnan ja kriisiviestinnän vaiheita mukailevia kehyksiä.

2.3 Kehystämisen uskottavuusvaikutelma

Johtajuuden kehystäminen on aina uskottavuuden rakentamista ja uskottavuutta johtajana, eli henkilön tai ryhmän antamia kehyksiä johtajuudelle, arvioidaan jatkuvasti yleisön toimesta (Fairhurst 2011, 149). Samalla tavalla arvioidaan kaikkien johtajien tarjoamien kehysten uskottavuutta, olipa kehystettävän ilmiönä sitten johtajuus tai kriisi. Kompetentin johtajan on osattava luoda riittävän vahva uskottavuusvaikutelma, jotta vaikuttaminen ja yhteisen ymmärryksen rakentaminen kehyksistä mahdollistuvat. Kehystämistä tarkasteltaessa onkin aina tarkasteltava myös uskottavuusvaikutelmaa ja kehystämällä tavoiteltuja tai aikaan saatuja seurauksia (ks. esim. de Vreese 2005).

Uskottavuusvaikutelma vaikuttamaan pyrkivässä viestinnässä on laaja ja monitahoinen käsite, ja myös kehystämisen suhteen uskottavuusvaikutelma on suhteellisen hankala määrittellä yksiselitteisesti. Viestinnässä rakennettavaan uskottavuusvaikutelmaan viitataan tutkimuksissa usein eri termein puhuen uskottavuudesta (*believability, credibility*), luotettavuudesta (*trustworthiness, reliability*), legitimitetistä (*legitimacy*), rehellisyydestä (*integrity, honesty*)

ja aitoudesta (*authenticity, realness*) (ks. esim. Arnestad 2019; Colquitt, Scott & LePine 2007; Enli & Rosenberg 2018; Fairhurst 2011; Liu 2010; Minei, Eatough & Cohen-Charash 2018; Peters, Covello & McCallum 1997; Seeger & Ulmer 2003; Teven 2008; Worden 2003). Tässä tutkielmassa on valittu käyttää termiä uskottavuusvaikutelma, koska uskottavuus (*believability* ja *credibility*) on kehystämisen teoriassa painottuva käsite (ks. esim. Fairhurst 2011) ja tämän tutkielman keskiössä on erityisesti hallituksen kehystämisen uskottavuudesta syntyvä vaikutelma. Uskottavuusvaikutelmaan kytkeytyvät vahvasti luotettavuus, vuorovaikutuskäyttäytyminen, konteksti, institutionaalinen legitimitetti ja eettisyys. Keskitynkin seuraavaksi avamaan, mistä kehystämisen uskottavuusvaikutelman voidaan katsoa rakentuvan.

Uskottavuus ja luotettavuus. Uskottavuus ja luotettavuus kytkeytyvät kirjallisuudessa toisiinsa ja näitä kahta termiä onkin hankala erottaa selkeästi toisistaan. Ylipäätään viestinnässä rakentuvaan uskottavuusvaikutelmaan liitetään kirjallisuudessa useita erilaisia osatekijöitä, kaikista vahvimmin juuri luotettavuus tai luottamuksen herättäminen (Arnestad 2019, 377–378; Liff & Wahlström 2018, 256). Lisäksi uskottavuusvaikutelmaan tai luotettavuuteen yhdistyvät johdonmukaisuus (Fredriksson & Edwards 2019, 551, 552; Liu 2010, 253, 254), rehellisyys (Gardner 2003, 505, 506; Worden 2003, 33), hyväntahtoisuus (Colquitt, Scott & LePine 2007, 909; Peters, Covello & McCallum 1997, 4; Teven 2008, 391) ja vastuullisuus (Seeger & Ulmer 2003, 64–66). Useimmiten nämä osatekijät esiintyvät keskenään erilaisina yhdistelminä, riippuen, mitä termiä tutkimuksessa käytetään ja millaista uskottavuuden määritelmää painotetaan.

Koska luotettavuus on keskeisesti uskottavuusvaikutelman määrittelyssä toistuva osatekijä, on uskottavuusvaikutelma perusteltua määrittää rinnakkain luottamuksen kanssa usean osatekijän summana. Esimerkiksi Worden (2003, 33) määrittelee uskottavuuden rehellisyyden (*integrity*) pohjalta, joka rakentuu muun muassa johdonmukaisuudesta, luotettavuudesta, reiludesta ja uhrautuvuudesta. Teven (2008, 391) kuvaa poliitikkojen uskottavuuden kumpuavan havaitusta kompetenssista, hyväntahtoisuudesta ja luotettavuudesta. Colquitt, Scott ja LePine (2007, 909) taas painottavat viestinnässä ensisijaisesti luottamusta, joka rakentuu kyvykkyydestä, hyväntahtoisuudesta ja rehellisyydestä. Uskottavuuden määrittelyssä on siis paljon vaihtelevuutta, mutta parhaiten uskottavuusvaikutelman rakentumista kokoavan määritelmän esittävät Aristotelesta mukailleen Peters, Covello ja McCallum (1997, 43), joiden mukaan uskottavuus ja luotettavuus viestinnässä on perinteisesti määritelty *tietotaidoksi ja osaamiseksi, avoimuudeksi ja rehellisyydeksi ja huolehtimiseksi ja välittämiseksi*. Heidän mukaansa nämä kolme osatekijäparia voidaan katsoa sekä uskottavuuden että luottamuksen rakennusaineiksi.

Uskottavuus ja vuorovaikutuskäyttäytyminen. Kehystämisen uskottavuus voidaan siis määrittellä viestinnästä ilmenevien osatekijöiden ja viestinnän herättämien vaikutelmien kautta.

Osa tutkijoista korostaa kuitenkin uskottavuusvaikutelman rakentamisen suhteen myös vuorovaikutuskäyttäytymistä välitettyjen mielikuvien rinnalla. Fairhurst (2011, 142) korostaa uskottavuusvaikutelman rakentamisessa taidokasta retoriikkaa, painottaen kuitenkin, että pelkät sanat eivät riitä uskottavuusvaikutelman luomiseen, vaan siihen tarvitaan myös sanoja vastaavia tekoja. Samaa mieltä ovat Seeger ja Ulmer (2003, 64–66), jotka korostavat vastuullisuuden merkitystä johtajan viestinnässä erityisesti kriisitilanteessa. Heidän mukaansa johtajan vastuullisuus rakentuu arvojen rakentamisesta vuorovaikutuksessa, tietoisuudesta organisaation tapahtumista ja avoimuudesta huonoille uutisille. He korostavat arvojen rakentamisessa yhteisten, toimintaa ohjaavien eettisten periaatteiden luomista ja johtajan omaa esimerkkiä ja hyveellistä käytöstä näiden arvojen viestimessä. Myös useissa tutkimuksissa esiin tullut johdonmukaisuuden vaatimus määrittyy usein sanojen ja tekojen vastaavuudeksi (ks. esim. Arnestad 2019, 366; Worden 2003, 33) tai vastaavasti kehystämisen yhdenmukaisuudeksi (Liu 2010, 253, 254). Muun muassa Liu (2010, 253) havaitsi tutkimuksessaan, että johdonmukaisuus on keskeistä uskottavalle kehystämislle: esimerkiksi epäonnistumiselle määritellyn syyn ja vastuunkantajan on pysyttävä samana läpi kehystämisen. Uskottavassa kehystämässä vuorovaikutuskäyttämisen on siis vastattava kehystämässä annettuja mielikuvia.

Uskottavuus ja konteksti. Kehystämistä ohjaavat jo olemassa olevat diskurssit kehystettävästä ilmiöstä, jotka sekä mahdollistavat että rajoittavat kehystämistä (Fairhurst 2011, 40). Esimerkiksi johtajuudelle tarjottujen kehysten ja retorisen esityksen on oltava yhteydessä alaisen olemassa oleviin kehyksiin johtajuudesta, koska jos johtajan tarjoama kehys eroaa voimakkaasti alaisen kehyksistä, vaikuttaa kehys todennäköisesti epäuskottavalta (Arnestad 2019; Mikkola 2020). Uskottavuus onkin kontekstisidonnaista (Liu 2010, 247), koska jokaisessa kontekstissa on omat diskurssinsa, jotka ohjaavat kehystämistä ja jotka johtajan on osattava huomioida kehystämässään. Esimerkiksi hallituksen on oltava tietoinen kansan vaatimuksista poliittiselle johtajalle ja institutionaalisille organisaatioille.

Uskottavuus ja institutionaalinen legitimitetti. Hallituksen kehystämistä tarkastellessa, on uskottavuusvaikutelman suhteen huomioitava hallituksen positio institutionaalisena organisaationa ja ministerit tämän organisaation edustajina. Institutionaaliset organisaatiot ja ammatit, kuten edustava demokratia, julkishallinto ja poliitikot, edustavat jatkuvuutta, tuottavat sosiaalista järjestystä ja palvelevat erityistä tarkoitusta yhteiskunnassa (Asunta & Mikkola 2020, 55; Lammers & Garcia 2014, 196). Institutionaalisia organisaatioita tarkastelleet Asunta ja Mikkola (2020, 55, 59, 60) esittävät institutionaalisten organisaatioiden erityisen yhteiskunnallisen statuksen olevan riippuvainen *erikoistuneesta ammattitaidosta, vastuusta palvella kansalaisten intressejä, sitoutumisesta ammatilliseen etiikkaan sekä luottamuksen ja legitiimin position*

saavuttamisesta yhteiskunnassa. Heidän mukaansa kansalaisten antama auktoriteetti (eli valta toimia) ja legitimizeetti (eli organisaation olemassaolon sosiaalinen hyväksyntä) ovat täten edellytys institutionaalisten organisaatioiden toiminnalle. Auktoriteettia ja legitimizeettiä arvioidaan työntekijöiden toiminnan ja viestinnän perusteella (Asunta & Mikkola 2020, 60), jolloin vaikutelma työntekijöiden luotettavuudesta ja viestinnän uskottavuudesta korostuu. Näin ollen auktoriteetti ja legitimizeetti rakennetaan vuorovaikutuksessa muun muassa kehystämällä. Kriisit sisältävät aina haasteen tilanteesta vastuuta kantavien poliittisten johtajien tiedolle, statukselle ja auktoriteetille ja heidän kompetenssilleen tarjota turvaa (Hart 1993, 40). Koronakriisissä luotettavana ja uskottavana esiintyminen on siis hallituksen toiminnan peruspilari ja kansalaisten käsitys Suomen johtajien uskottavuudesta rakentuu heidän viestinnässään luoman uskottavuusvaikutelman kautta.

Uskottavuus ja eettisyys. Kehystämisen uskottavuus sitoutuu erottamattomasti kehystämisen eettisyyteen. Fairhurst (2011, 135–138) korostaa eettisyyden roolia kehystämässä huomauttamalla, että kehystäjän tarjoamat kehykset heijastelevat aina hänen eettisiä ideojaan, arvojaan ja moraalista positiotaan. Yksilön omat eettiset arvot tai yhteisön eettiset koodistot ohjaavat kehystämistä ja toimivat kulttuuridiskursseina kehystämisen resursseina. Johtajan on tärkeä olla tietoinen eettisistä arvoistaan ja siitä, millainen johtaja haluaa olla.

Johtajuuden eettisenä ideaalina on sitoutuminen yhteisöön ja itseään suurempien arvojen tavoitteluun (Fairhurst 2011, 143, 144), ja Wordenin (2003, 34, 37) mukaan ”korkeamman hyvän” tavoittelu oman edun sijaan on osa johtajan uskottavuutta. Kehystämällä ei tulisi tuottaa harmia (Fairhurst 2011, 135, 143), ja johtajilla on vastuu toimia ”moraalisina malleina” eettisesti ja hyveellisesti (Seeger ja Ulmer 2003, 64). Etiikan ja moraalien näkökulmista kehystämisen voidaankin nähdä toiminnan moraalisuuden perusteluna, jota yleisö pyrkii arvioimaan (Fairhurst 2011, 149). Yleisön arvioinnin kohteena on siis johtajan toiminnan todellisen moraalisuuden sijaan johtajan kehystämisen (annettu perustelu) ja sen uskottavuusvaikutelma.

Hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelma on todella tärkeä, jotta hallituksen tarjoamat kehykset voidaan hyväksyä ja jotta itse Suomen hallitus määrittynyt luotettavana institutionalisena toimijana. Tässä tutkielmassa uskottavuusvaikutelma käsitetään hallituksen kehystämisen uskottavuudesta muodostuvana kuvana. Uskottavuusvaikutelman katsotaan kytkeytyvän erityisesti vaikutelmaan luotettavuudesta, hyveellisestä vuorovaikutuskäyttäytymisestä, institutionaalisesta legitimizeetistä ja viestityistä eettisistä periaatteista. Keskeistä kehystämisen uskottavuusvaikutelman rakentamisessa on tiivistetysti luottamuksen, osaamisen, avoimuuden, rehellisyyden, välittämisen ja toiminnan (moraalisten) perusteluiden esittäminen. Uskottavan kehystämisen tulisi ideaalisesti olla myös eettisesti kestävä.

3 TUTKIELMAN TOTEUTUS

3.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman tavoitteena on analysoida ja kuvata kehysanalyysin avulla Suomen hallituksen korona-ajan johtamis- ja kriisiviestinnässä esiintyviä kehyksiä ja niiden rakentumista sekä arvioida hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa. Tutkielmassa pyritään vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisia kehyksiä hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnästä on havaittavissa?
2. Millaisilla ilmauksilla kehyksiä rakennetaan hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnässä?
3. Millainen uskottavuusvaikutelma hallituksen kehystämisestä ja johtajuudesta muodostuu?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä pyritään tunnistamaan hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnässä esiintyviä kehyksiä koronakriisille ja johtajuudelle sekä havainnoimaan sitä, millaisilla kehyksillä hallitus pyrkii vastaamaan työnsä kehystystehtäviin. Toisella tutkimuskysymyksellä tarkastellaan hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnässä esiintyvien kehysten rakentumista, kuten hallituksen käyttämiä kulttuuridiskursseja tai retorisia ilmauksia. Kolmannella kysymyksellä pyritään havainnoimaan hallituksen kehystämisestä ja sen kautta myös johtajuudesta muodostuvaa uskottavuusvaikutelmaa. Kehystämisen uskottavuusvaikutelman tarkastelu keskittyy siihen, millainen uskottavuusvaikutelma on ja miten ja mistä se rakentuu.

Tutkimuksen kohteena on kehystäminen hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnässä, koska todellisuutta rakennetaan vuorovaikutuksessa muun muassa kehystämällä (ks. esim. Fairhurst 2011). Sillä, miten hallitus pyrkii hallitsemaan kriisitilanteesta ja johtajuudestaan muodostuvaa kuvaa, on oletettavasti vaikutusta kansalaisten ymmärrykseen vallitsevasta todellisuudesta sekä heidän sosiaaliseen käyttäytymiseensä. Kehysanalyysillä merkitysten hallinnassa käytettyjä kehyksiä voidaan saattaa havaittavaksi ja analysoitaviksi ja samalla voidaan havainnollistaa, miten viestintä vaikuttaa ihmisen tietoisuuteen (Entman 1993, 51). Suomen hallituksen johtajuutta ja viestintää koronakriisin aikana on median toimesta keuhuttu sekä kansallisesti että kansainvälisesti (Nieminen, Manner & Teittinen 2020), joten on perusteltua selvittää, mitä on kehuksen kohteena ja mistä positiivinen kuva hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnästä on muodostunut. Uskottavuus on hallituksen toiminnan ehto ja johtajan tarjoamien kehysten omaksumisen edellytys (Fairhurst 2011; Mikkola 2020), joten uskottavuuteen on

kiinnitettävä hallituksen viestinnässä ja kehystämisen analysoinnissa tarkkaa huomiota. Uskotavuudesta muodostuvan vaikutelman analysoiminen on keskeistä arvioitaessa hallituksen kehystämisen ja ylipäättään johtamisen onnistumista ja tehokkuutta.

3.2 Kehysanalyysi tutkimusmenetelmänä

3.2.1 Kehys viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa

Kehyistäminen on viestinnän tutkimuksessa hyvin monimerkityksinen ja usealla tavalla sovellettu tutkimusmenetelmä (de Vreese 2005, 51). Kehysanalyysillä on tutkittu ja analysoitu viestintää niin vuorovaikutuksen analyysin kuin journalististen sisältöjen näkökulmasta (ks. esim. de Vreese 2005; Ikäheimo & Seuri 2020; Laitinen & Valo 2018). Kehyistämistä voi erityisesti viestinnän analyysin näkökulmasta katsoa jopa osana diskursiivisia analyysimenetelmiä, sillä kehysanalyysissä analyysin painopiste on diskursiivisten analyysimenetelmien kaltaisesti todellisuuden rakentamisessa ja erilaisissa kielenkäytössä esiintyvissä merkityksenannoissa eli diskursseissa (Fairhurst 2007; Juppi 2005). Kehysanalyysissä näistä merkityksenannoista puhutaan vain eri nimellä: kehykset.

Kehysanalyysiin ei vaikuta olevan olemassa viestinnän tutkimusalalla vakiintunutta teoreettista lähestymistapaa, vaan jokainen tutkija määrittää analyysiprosessin omalla tavallaan soveltaen suhteellisen vakiintunutta analyysin kohteen eli kehyksen määritelmää. Useat kehyksen määritelmät (ks. esim. Entman 1993; Fairhurst 2011) mukailevat Goffmanin (1974, 10–11, 43) esitystä, missä kehykset määritellään tulkinta-avaimiksi, tilannetta tai tapahtumaa määrittäviksi skripteiksi, joihin yhdistyvät yksilön subjektiiviset motivaatiot, näkökulmat ja tulkinnat. Kehykset ovat käsityksiä tilanteesta, joilla organisoidaan kokemuksia ja ohjataan sosiaalista toimintaa eli viestintää ja vuorovaikutusta. Goffmanin (1974) tarjoama kehysten määritelmä painottaa enemmän kehysten yksilökeskeistä, kognitiivista luonnetta. Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena on hallituksen performanssi, ja vuorovaikutuksessa rakentuvat ja esitetyt kehykset yksilön henkilökohtaisten merkityksenantojen sijaan. Täten tutkielman kannalta on keskeisempää määrittää kehykset vahvemmin vuorovaikutuksen kautta.

Monet vuorovaikutusta painottavat kehyksen määritelmät korostavat kehysten tarjoamien merkitysten kilpailevaa luonnetta ja kehykset määritelläänkin usein ehdotetuiksi, oletuksista kootuiksi ja tarjotuiksi tulkinnoiksi todellisuudesta (ks. esim. Doudaki ym. 2016, 429). Kehykset voidaan nähdä ajatusmalleina ja mielikuvina, jotka edustavat *tiettyä* tapaa esittää ja tehdä merkitykselliseksi *tiettyjä* näkökulmia sosiaaliseen todellisuuteen (Entman 1993, 52),

vahvistaen näin *tiettyä* tapaa tulkita tilanne tai tapahtuma sulkien samalla pois vaihtoehtoisia merkityksiä (Fairhurst 2011). Kehykset keskittyvät rajaamaan, mistä ilmiöstä keskustellaan, kuinka ilmiöstä keskustellaan ja erityisesti, kuinka ilmiöstä ei keskustella (Altheide 2002, 45). Kehykset voidaan siis määritellä vuorovaikutuksessa tarjoutuiksi, kilpaileviksi merkityksiksi todellisuudesta, jotka ohjaavat yksilön tulkintaa ja käyttäytymistä ja tekevät toisista tulkinnoista toisia merkittävämpiä.

Kehyksen käsitteen yhteydessä esiintyy melkein poikkeuksetta myös diskurssin käsite, joten kehyksen ja diskurssin välinen suhde on hyvä pyrkiä avaamaan. Diskurssi voidaan yksinkertaisimmillaan määritellä tilannespesifinä merkityssysteeminä, näkökulmana, joka vaikuttaa siihen millaisena kohde näyttäytyy ja miten ilmiö tulkitaan (Juppi 2005, 191; Pietikäinen & Mäntynen 2009, 20, 22). Tämä määritelmä on hyvin samankaltainen aiemmin esitetyn kehyksen määritelmän kanssa ja molemmissa määritelmässä painottuu sosiaalisen todellisuuden merkityksentäminen tietystä näkökulmasta.

Suhteessa kehyksiin diskurssien voidaan katsoa olevan laajoja merkityskokonaisuuksia, joita käytetään kehysten rakentamisen eli kehystämisen resursseina (Fairhurst 2011, 31) tai itsenäisiä todellisuutta rakentavia merkityskokonaisuuksia eli kehysten synonyymeja (Fairhurst 2007, 5). Kehyksen syvyyttä, eli tarkasteltavan merkityskokonaisuuden suhdetta ympäröiviin merkityksenantoihin, määritellään kirjallisuudessa usein hyödyntämällä keskustelua isosta Diskurssista ja pienestä diskurssista. Pienellä diskurssilla viitataan tilannespesifeihin merkityksiin, kun taas isolla Diskurssilla viitataan yleisempiin, kulttuurillisesti ja yhteiskunnallisesti vakiintuneempiin merkityssysteemeihin, jotka ovat esimerkiksi spesifejä tietyille historialliselle ajalle (ks. esim. Fairhurst 2007, 6–7). Tarkasteltavan merkityskokonaisuuden (tässä: kehyksen) syvyys voidaan nähdä myös näiden kahden ”janan päädyn” yhdistelmänä, jossa yhteen kietoutuvat yksilön vuorovaikutuksessaan käyttämät merkitykset ja laajemmat yhteiskunnalliset ja kulttuuriset merkitykset.

Kehysten syvyyden analysoinnissa onkin täten muistettava tilannesidonaisuus (*situational perspective*, Goffman 1974, 8) ja kontekstin huomioiminen (Morreale 1991, 96). Kehykset eivät rakennu eikä niitä tarkastella tyhjiössä (Doudaki, Boubouka & Tzalavras 2019, 351). Asettamalla analysoitava teksti sosio-kulttuuriseen kontekstiinsa pystytään analyysissä ymmärtämään paremmin ideologioita ja merkityksiä viestinnän taustalla (Morreale 1991, 96). Koska vuorovaikutuksessa esiintyvät kehykset rakentuvat sekä yksilön että yhteiskunnan merkityksistä käsin, on kehysanalyysissä asetettava tarkasteltavat kehykset niiden esiintymiskontekstiin ja pyrittävä huomioimaan viestintään vaikuttavat laajemmat sosio-kulttuuriset merkityksenannot. Näin analysoitavista kehyksistä saadaan monipuolisempi kuva.

Tässä tutkielmassa käytetään siis analyysiyksikkönä kehystä. Kehys määritellään diskurssin kaltaiseksi merkityskokonaisuudeksi, joka toimii tulkinta-avaimena tilanteen tulkintaan ja ohjaa yksilön sosiaalista toimintaa. Kehys tarjoaa ilmiölle ja laajemmin sosiaaliselle todellisuudelle tietyn merkityksen, sulkien samalla toisia merkityksiä ulkopuolelle. Kehykset ovat kontekstisidonnaisia kokonaisuuksia, joissa yhdistyvät sekä tilannesidonnaiset merkitykset että laajemmat yhteiskunnalliset ja historialliset merkityksenannot kehystettävälle ilmiölle. Tässä tutkielmassa analyysin painopiste on yksilön kognitioiden ja mielen sisäisten merkityksenantojen sijaan vuorovaikutuksessa rakennetuissa ja esitetyissä kehyksissä ja niiden tarjoamissa merkityksissä tietyille ilmiölle, tapahtumalle tai sosiaaliselle todellisuudelle. Kehysanalyysissä keskitytään näiden tarjottujen merkityskokonaisuuksien eli kehyksien tunnistamiseen ja analysoimiseen viestinnästä.

3.2.2 Journalistinen kehysanalyysi: kehystäminen viestintäprosessina

Journalistiikan tutkimuksessa kehysanalyysiä on sovellettu paljon erilaisten journalististen sisältöjen analyysiin tarkastelemalla esimerkiksi uutisissa esiintyvien kehyksiä (ks. esim. de Vreese 2005; de Vreese 2014; Ikäheimo & Seuri 2020) ja kehysanalyysiä on pyritty alan tutkijoiden toimesta myös yhtenäistämään (ks. esim. de Vreese 2005; Linström & Marais 2012). De Vreesen (2005, 51) mukaan journalististen sisältöjen kehysanalyysi on kuitenkin suosiosiaan huolimatta analyysimenetelmänä yhä epäjohdonmukainen sisältäen paljon vaihtoehtoisia lähestymistapoja.

De Vreese (2005, 51, 52) esittää kehysanalyysiä tutkimusmenetelmänä kokoavassa artikkelissaan, että uutisten kehysanalyysin yhdentämiseksi menetelmänä, olisi analyysissä keskityttävä koko viestintäprosessiin varsinaisten osien sijaan. Hän esittää viestintäprosessin kehysanalyysin rakentuvan kolmen komponentin varaan: *kehysten rakentaminen (frame-building)*, *kehysten asettaminen (frame-setting)* ja *kehystämisen yksilö- ja yhteisötason seurausten tarkastelu (individual and societal level consequences of framing)*. Kehysten rakentamisen ja asettamisen analyysi painottuu kehysten syntyyn vaikuttavien tekijöiden tarkasteluun, kuten toimituksen tai toimittajan kulttuuridiskurssien tarkasteluun. Seurausten tarkastelu huomioi kehystämisen vaikutukset eli siinä keskitytään analysoimaan esimerkiksi kehystämisen vastaanottoa (Ikäheimo & Seuri 2020, 130). Käytännössä de Vreesen prosessimallia ovat soveltaneet muun muassa Ikäheimo ja Seuri (2020) tarkastellessaan vuosipäiväjournalismissa rakentuvia kehyksiä EU:n historiasta ja Suomen EU-historiasta. He pystyivät tämän kehysanalyysin mallin avulla kuvaamaan kehystämistä viestintäprosessina, tuomaan esiin, kuinka

sosiaalista todellisuutta rakennettiin mediateksteissä ja erottamaan teksteistä hallitsevia valtasuhteita: kenen ääni painoi ilmiön merkitystä rakentaessa.

Journalistista kehysanalyysiä hyödynnetään tässä tutkielmassa, koska analysoitavana on media-aineisto ja tutkielman konteksti on helpommin verrattavissa kehystämiseen journalistisessa työprosessissa kuin esimerkiksi tiimin vuorovaikutuksessa. Kyseessä on esiintymistilanne, josta on uutisjuttujen kaltaisesti analysoitavissa vain kehystämisen esitys ja tarjotut kehukset. De Vreesen tarjoama kehysanalyysin prosessimalli on täten hyvin sovellettavissa tutkielman aineistoon eli hallituksen kehystämiseen virallisissa, televisioituissa tiedotustilaisuuksissa. Hallituksen kehystämisestä voidaan de Vreesen kolmivaiheisella mallilla tarkastella, miten hallitus rakentaa ja asettaa kehyksiä sekä millaisia yksilö- ja yhteisötason seurauksia hallituksen kehystämällä mahdollisesti tavoitellaan. Tutkielmassa kehysten rakentamista ja asettamista tarkastellaan havainnoimalla hallituksen viestinnästä kehystämisen osia kuten kulttuuridiskursseja, kehystämistehtäviä ja kehystämässä käytettyjä ilmaisuja. Kehystämisen seurauksia tarkastellaan tutkielmassa analysoimalla hallituksen kehysten sisältämiä merkityksiä ja kyseisten merkitysten toivottuja seurauksia sekä arvioimalla kehystämisen uskottavuutta.

3.2.3 Kehysanalyysi viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa: kehysten rakentuminen ja systemaattisuus

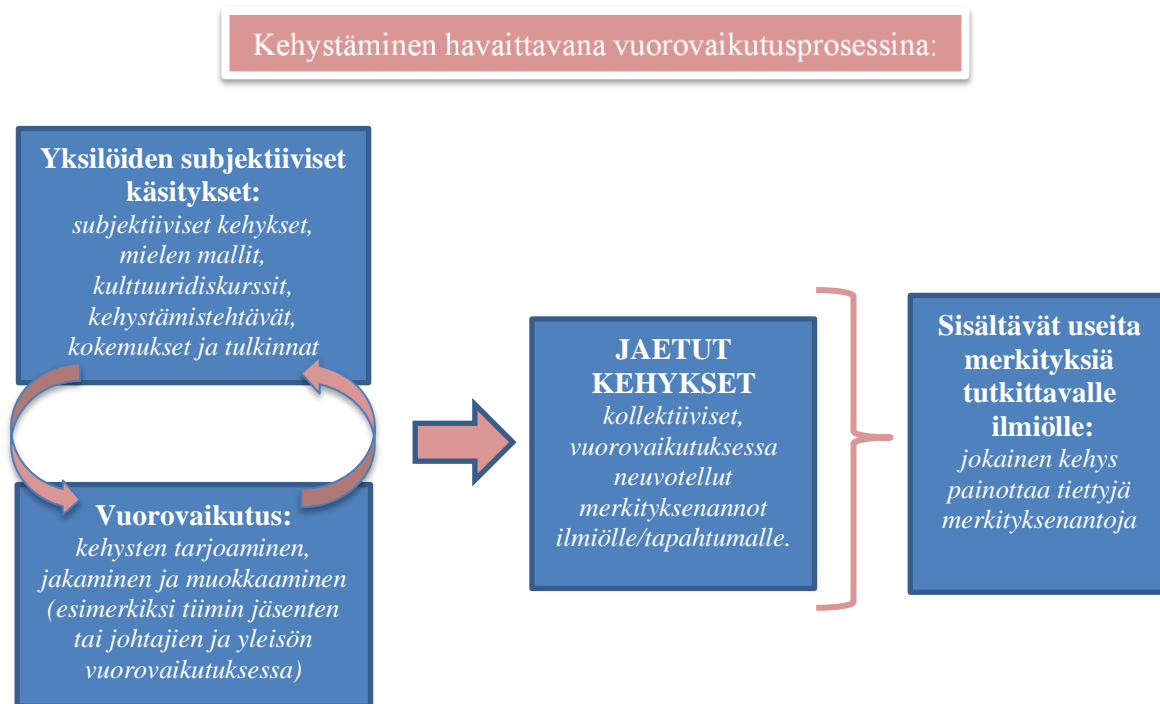
Viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa kehysanalyysi vaikuttaa olevan vähemmän sovellettu tutkimusmenetelmä kuin journalistiikassa. Viestinnän ja vuorovaikutuksen yhteydessä kielellisesti tuotettujen merkityksenantojen tutkimukseen viitataan useammin diskurssitutkimuksena tai diskurssianalyysinä. Viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa kehysanalyysillä vaikuttaa olevan tutkittu eniten esiintymistä, retoriikkaa ja poliittista vaikuttamista (ks. esim. Morreale 1991; Perloff 2012) sekä johtamis- ja kriisiviestintää (ks. esim. Doudaki ym. 2019; Fairhurst 2011). Tutkielmassa keskityn hyödyntämään Entmanin (1993) ja Laitisen ja Valon (2018) kehysanalyysille asettamia periaatteita ja toteuttamisen tapoja, niiden soveltuessa parhaiten esiintymisessä tapahtuvan, vuorovaikutuksesta havaittavissa olevan kehystämisen analysointiin.

Entman (1993) on pyrkinyt yhtenäistämään kehysanalyysiä viestinnällisenä paradigmana. Kehysanalyysiin Entman (1993, 51) ei tarjoa suoraa vaihemallia, vaan itse asiassa jopa toteaa, että missään ei ole kehysteoriaa, joka kertoisi miten kehykset ovat osa tekstiä, miten ne nousevat esiin tai miten kehystäminen vaikuttaa ajatteluun. Hän kuitenkin toteaa kehysanalyysin paljastavan, miten viestintä vaikuttaa ihmisten tietoisuuteen. Entmanin (1993, 52) mukaan kehyksillä on neljä funktiota, joista ne voivat täyttää yhden tai useamman: *ne määrittävät ongelmia,*

diagnosoivat syitä, tekevät moraaliarvioita ja ehdottavat ratkaisuja. Entman (1993, 52–53, 57) korostaa kehysanalyysissä kehysten *neljän sijainnin* (viestijä, teksti, vastaanottaja ja kulttuuri) ja *keskeisten (salient) merkitysten* havainnointia. Kehykset 1) muotoutuvat viestijän valinnoissa, 2) nousevat esiin tekstissä käytetyistä ilmaisuista, 3) eivät välttämättä sisällä vastaanottajalle samoja merkityksiä kuin kehystäjälle ja 4) kulttuuri voidaan nähdä yleisimpien, yhteisesti hyväksytyjen kehysten kokoelmana. Kehysanalyysissä on tärkeä havainnoida juuri *keskeisiä merkityksiä* eli niitä kehyksiä, jotka todennäköisimmin välittyvät yleisölle ja muodostavat todennäköisimmän tulkinnan kehystettävästä ilmiöstä.

Vuorovaikutuksessa esiintyviä kehyksiä ovat analysoineet muun muassa Laitinen ja Valo (2018), jotka tarkastelivat viestintäteknologian saamia merkityksiä virtuaalitiimien vuorovaikutuksessa. Artikkelissaan he esittävät oman kolmivaiheisen lähestymistapansa kehysanalyysiin. Laitisen ja Valon (2018, 15) kehysanalyysin ensimmäinen vaihe on *vuorovaikutusepisodioiden tunnistaminen*, eli sellaisten kokonaisuuksien erottelu tiimien vuorovaikutuksesta, jossa tarkastelun kohteena olevasta ilmiöstä keskustellaan. Toinen vaihe on *kehyskategorioiden tunnistaminen vuorovaikutusepisodeista* eli kehysten muodostaminen. Kehyksiä saattoi olla yhdessä episodissa useita, ja kyseisessä tutkimuksessa kehykset kuvasivat yhteyksiä, joissa tarkasteltavaa ilmiötä määriteltiin vuorovaikutuksessa. Kolmas vaihe oli *merkitysten tulkitseminen*, missä muodostettujen kehysten sisällä määriteltiin erilaiset merkitykset, joita tarkasteltava ilmiö sai.

Laitinen ja Valo (2018) sekä tunnistivat erilaisia vuorovaikutuksessa ilmeneviä kehityksiä että analysoivat, millaisia erilaisia merkityksiä nämä kehykset tarjosivat samalle ilmiölle. He havainnollistavat hyvin, miten kehykset muodostuvat yksilön käsitysten ja tiimin jäsenten vuorovaikutuksen yhteisvaikutuksessa, ja kuinka eri kehyksistä rakentuu useita tapoja ymmärtää samaa ilmiötä (ks. kuviota 2 seuraavalla sivulla). Vaikka Laitisen ja Valon tutkimuksen konteksti on tiimin vuorovaikutuksessa ja vahvemmin tiedostamattomassa kehystämisessä, on tapa nähdä kehykset vuorovaikutuksessa rakentuvina ja siitä havaittavissa olevina sama tämän tutkielman asetelman kanssa.

KUVIO 2 Kehykset rakentuvat vuorovaikutuksessa ja tarjoavat tarkasteltavalle ilmiölle erilaisia merkityksiä. Kehysten rakentumista, muodostuvia kehyksiä ja niiden sisältämiä merkityksiä voidaan havainnoida viestinnästä (yleistäen ja mukaillen Laitinen & Valo 2018, 18, 19).

Sijoittumalla niin politiikan kuin esiintymisen kontekstiin hallituksen kehysanalyysi istuu hyvin kehystämisen tutkimuksen perinteeseen, ja sekä Entmanin (1993) että Laitisen ja Valon (2018) esittämät periaatteet kehystämisen tutkimukseen ovat hyvin sovellettavissa hallituksen kehystämisen analyysiin. Hallituksenkin kehystämisen analyysissä on keskeistä paikantaa kehysten sijainti ja kehystämisessä käytetyt kanavat: kuka kehystää (ministeri vai virkamies), miten (käytetyt ilmaisut), missä (omalla puheenvuorollaan, vastatessaan median kysymykseen) ja miten tarjotut kehykset suhteutuvat laajempiin merkityksenantoihin (maailman kriisitilanne, Suomen tautitilanne, hallituksen toimet). Analyysissä on tärkeää huomioida, että kaikki viestinnässä esiintyvät merkitykset eivät ole kehyksiä, vaan pelkästään kaikista vahvimmin esiintulevat, systemaattisesti rakentuvat ja toistuvat merkitykset. Kehykset ovat havaittavissa vuorovaikutuksesta ja analyysillä voidaan tuoda esiin niiden sisältämiä erilaisia merkityksiä. Kriittisenä huomiona voidaan kuitenkin todeta, että tässä esimerkkeinä tuodut menettelyt ja ohjeistukset kehysanalyysiin ovat hyvin avoimia jättäen yhä paljon soveltamisen ja tulkinnan varaa.

3.2.4 Kehysanalyysi diskursiivisena analyysimenetelmänä: kehysanalyysin arviointi

Diskursiiviset analyysimenetelmät ovat yläkäsite diskurssintutkimuksessa käytetyille menetelmille, joihin kehysanalyysin voisi mielestäni sen tutkimuksellisten lähtökohtien puolesta myös

laskea. Diskurssintutkimuksen periaatteet, jotka ohjaavat diskursiivisten menetelmien käyttöä, ovat hyvin samanlaiset kuin kehysanalyysin periaatteet: molemmissa tarkastelun painopiste on sosiaalisen todellisuuden rakentuminen vuorovaikutuksessa ja merkityksenannoissa (ks. esim. Fairhurst 2007, 5; Pietikäinen & Mäntynen 2009, 10, 11). Kehysanalyysissä ja diskursiivisissa analyysimenetelmissä keskitytään sekä merkitysten tuottamiseen, niiden seurauksiin, että vuorovaikutuksessa tuotettujen merkitysten laajempaan suhteuttamiseen esimerkiksi yhteiskunnallisiin merkityksiin (ks. esim. Entman 1993, 57; Pietikäinen & Mäntynen 2009, 127, 128). Kehystämässä näihin merkityksenantoihin viitataan kehyksinä, kun taas diskurssintutkimuksessa diskursseina.

Koska kehysanalyysille ei vaikuta olevan olemassa vakiintunutta, analyysiä ohjaavaa tutkimuskirjallisuutta tai arviointiperusteita, voidaan diskursiivisten analyysimenetelmien sovel-lus- ja arviointimenetelmiä hyödyntää myös kehysanalyysin ohjenuorina. Kehysanalyysi ja dis-kurssianalyysi ovat molemmat laadullisia menetelmiä, joissa painottuu jonkin tasoinen aineis-tolähtöisyys ja aineiston systemaattinen läpikäynti valitun näkökulman ja tarkastelutapojen avulla (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 126, 127). Itse analyysin “vaiheet” voidaan esitellä seu-raavasti: pilko, pura, kokoa, eheyttä ja täydennä - ja lopulta tee tulkintoja (Pietikäinen & Män-tynen 2009, 130). Tarkasteltavat merkitykset eivät esiinny aineistossa selkeinä kokonaisuuk-sina, vaan tutkija joutuu etsimään palasia ja yhdistämään niitä toisiinsa kytkeytyviksi merki-tyssuhteiden kokonaisuuksiksi (Juppi 2005, 152). Valitut teoreettiset käsitteet ja tutkimusky-symykset hahmottavat analyysin raamit (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 126). Tässä tutkiel-massa nämä teoreettiset käsitteet ovat kehystäminen, kehys, johtamisviestintä, kriisiviestintä ja uskottavuusvaikutelma. Keskeistä on myös aineiston kuvauksen kirjoittaminen, sillä aineiston konteksti vaikuttaa keskeisesti tarkasteltavien merkitysten ilmentymiseen ja itse analyysiin (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 130).

Pietikäinen ja Mäntynen (2009, 129) korostavat, että diskurssintutkimus on tutkijansa näköinen: jokainen tekee sen omalla tavallaan. Heidän mukaansa olennaista analyysivaiheessa on valintojen perustelevuus ja valintojen taustojen selittäminen auki. Näin monia sovellusta-voja omaavasta laadullisesta tutkimuksesta tulee perusteltu, uskottava ja luotettava. Avoimuus ja läpinäkyvyys kumpuavat siitä, että tutkimusprosessin ja tehtyjen valintojen arvioitavuus mahdollistetaan tiedeyhteisölle. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 127, 129, 130.)

3.3 Aineiston keruu ja kuvaus

Tutkielman aineistona toimivat valitut hallituksen tiedotustilaisuudet, tilannekatsaukset ja infotilaisuudet aikaväliltä 27.2.2020–1.4.2020. Kaikki aineisto on kerätty Suomen valtioneuvoston viralliselta YouTube-kanavalta nimeltä ”*Valtioneuvosto*”, johon on ladattu videotallenteet kevään 2020 tiedotus- ja infotilaisuuksista sekä tilannekatsauksista soittolistaan [”*Hallituksen koronatilannekatsaukset*”](#). Varsinaisen videotallenteiden tuottamisen teki valtioneuvosto aikavälillä 27.2.–1.4.2020. Kaikki aineiston tallenteet olivat niin kutsuttuja ”striimauksia” eli ne on esitetty valtioneuvoston YouTube-tilillä samaan aikaan, kun niitä on kuvattu tv:seen. Suoran lähetyksen jälkeen tallenteet ovat automaattisesti tallentuneet YouTube-tilille myöhemmin katsottaviksi.

Aineiston tallennushetkenä Aasiassa jo täydessä vauhdissa ollut koronavirusepidemia käynnistyi Suomessa ja eskaloitui maaliskuun aikana maailmanlaajuisesti pandemiaksi. Tallenteiden ajankohtana vallassa oli ”*Marinin hallitus*”, jonka muodostivat Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, Suomen Keskusta, Vihreä liitto, Vasemmistoliitto ja Suomen ruotsalainen kansanpuolue. Hallitusta johti pääministeri Sanna Marin (sd.) ja hänen ohellaan näkyvissä kriisin johtotehtävissä toimivat erityisesti sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vas.), perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (sd.), sisäministeri Maria Ohisalo (vihr.), valtiovarainministeri Katri Kulmuni (kesk.), opetusministeri Li Andersson (vas.) ja oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (r.). Jo ennen koronakriisiä Marinin hallituksen johtajiin eli hallituspuolueiden puheenjohtajiin (Andersson, Henriksson, Kulmuni, Marin ja Ohisalo) viitattiin mediassa viisikkona (ks. Koskinen 2019), mutta koronakriisin aikana tämä ilmaus vakiintui koskemaan maata johtavaa naisviisikkoa aina hieman vaihtelevin kokoonpanoin, kuitenkin Sanna Marinin ollessa keskeisin johtohenkilö. Läpi koronakriisin viestinnän ajan hallituksen poikkeuksellinen yhtenäisyys päätöksenteossa ja jaettu johtajuus nostettiin mediassa esiin (ks. esim. Huhta 2020). Ylipäätään Suomen eli hallituksen toiminta sai kriisin alkuaikoina osakseen enimmäkseen kehuja niin kansallisesti kuin kansainvälisesti (Niminen, Manner & Teittinen 2020) ja samaan aikaan Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) tekemä tutkimus osoitti suomalaisten luottamuksen hallitukseen kasvaneen (Reponen 2020).

Valitsin tarkasteltavaksi hallituksen tiedotustilaisuuksia ajankohdalta, jolloin koronakriisi alkoi ja paheni Suomessa yksittäisistä tartunnoista epidemiaksi ja epidemian hidastamiseksi oli alettava toimia konkreettisesti Suomen hallinnon tasolla. Valitulta tarkastelujaksolta valitsin analysoitavaksi kaikki viralliset tiedotustilaisuudet. Näiden lisäksi tarjolla olleista

infotilaisuuksista ja tilannekatsauksista valitsin analysoitavaksi kaikki sellaiset tilaisuudet, joissa paikalla oli pääministeri eli hallituksen virallinen johtaja, ja jotka käsittelivät jotakin uutta asiakokonaisuutta yksittäisten määräysten tai ohjeistusten tarkentamisen sijaan. Näiden kriteerien perusteella tarkastelujaksolla tarjolla olleista tallenteista jätin aineiston ulkopuolelle vain kolme kappaletta: *“Hallituksen tilannekatsaus kuntien tilanteesta 23.3.2020”*, *“Hallituksen tilannekatsaus 26.3.2020”* ja *“Hallituksen tilannekatsaus 27.3.2020”*.

Lopullinen aineisto sisälsi 7 tiedotustilaisuutta, 2 tilannekatsausta ja 2 infotilaisuutta eli yhteensä 11 videotallennetta. Tallennetut tilaisuudet vaihtelivat kestoiltaan noin 6 minuutista aina 68 minuutin mittaisiin tallenteisiin. Yhteensä analysoitavaa materiaalia oli ajallisesti 8 tunnin ja 4 sekunnin verran. Tarkasteltavalla aikavälillä painottuivat tilaisuudet, jotka liittyivät kriisin konkretisoitumiseen Suomessa uhasta todellisuudeksi, ensimmäisten rajoitusten käyttöönottoon ja kriisitilanteen hallintaan. Näitä olivat ensimmäiset tiedotustilaisuudet koronatilanteesta ja siihen varautumisesta (*Hallituksen tiedotustilaisuus koronavirustilanteesta ja varautumisesta Suomessa 27.2.2020* ja *Hallituksen tiedotustilaisuus koronavirustilanteesta 12.3.2020*), valmiuslain käyttöönotto ja rajavalvonta (*Hallituksen tiedotustilaisuus koronavirustilanteesta 16.3.2020* ja *Hallituksen tiedotustilaisuus valmiuslain käyttöönotosta ja rajavalvonnasta 17.3.2020*), infotilaisuudet koulujen ja opetuksen tilanteesta sekä tautitilanteesta Suomessa (*Hallituksen infotilaisuus koronavirustilanteesta 18.3.2020* ja *Hallituksen infotilaisuus koronavirustilanteesta 19.3.2020*), tiedotustilaisuus lisätalousarviosta (*Hallituksen tiedotustilaisuus 20.3.2020*), baarien ja ravintoloiden sulkeminen sekä Uudenmaan rajojen sulkeminen (*Hallituksen tilannekatsaus 24.3.2020* ja *Hallituksen tiedotustilaisuus 25.3.2020*), rajoitustoimien pidentäminen (*Hallituksen tiedotustilaisuus 30.3.2020*) ja tilannekatsaus hallituksen toiminnan koordinoinnista ja johtamisesta (*Hallituksen tilannekatsaus 1.4.2020*).

Aineistoa tarkasteltiin, katsottiin läpi ja litteroitiin 1.12.2020–31.1.2021 välisenä aikana. Litteroin kaikki tilaisuudet sanatarkasti ministereiden virallisten puheenvuorojen osalta. Median kysymysosiot referoin lähtökohtaisesti pääsisältöjä mukailleen. Litteroin vain sellaiset kysymykset, jotka eivät toistaneet ministereiden puheenvuoroissa käyttämiä ilmauksia tai sisältöjä, käsittelivät puheenvuorojen ulkopuolisia aiheita tai joiden saatoin todeta toteuttavan sisällöltään uusia kehystämisen funktioita. Esimerkiksi, jos kysymyksessä kysyttiin tarkennuksia aiemmin annettuun linjaukseen ja ministerin vastaus oli toistoa hänen aiemmin antamastansa alustuspuheenvuorosta, kysymys ja vastaus pelkästään referoitiin. Jos taas kysymys oli alustuspuheenvuorojen aiheesta tai sisällöstä poikkeava, kuten “millaisia terveisiä lähettäisitte television ääressä istuville kansalaisille”, tai vastaus sisälsi uusia ilmauksia kehystää tapahtunutta, kuten “haluaisin näyttää teille tämän kaavion epidemiasta [jota ei aikaisemmin tuotu

esiin]”, kysymys ja vastaus litteroitiin. Litteraattitiedosto sisälsi myös suorat kopiot valtioneuvoston videoilleen antamista kuvauksista, videoiden keston, mahdollisia kuvankaappauksia käytetyistä esitysgrafiikoista ja nonverbaaliseen viestintään sekä kuvaustekniikkaan liittyviä havaintoja. Litteraattitiedoston lopullinen pituus fontilla Times New Roman, pistekoolla 12 ja rivivälillä 1,5 oli 130 sivua.

Tarkasteltavaksi on valittu viralliset, televisoidut tiedotus- ja infotilaisuudet sekä tilannekatsaukset sen vuoksi, että nämä edustavat parhaiten virallista poliittista esiintymiskontekstia ja kyseiset tilaisuudet olivat yksi koronakriisin alun keskeisimmistä hallituksen tiedotuskannavista kansalaisille. Täten voidaan olettaa, että erityisesti näissä tilaisuuksissa hallitus pyrkii ohjeiden ja määräysten antamisen yhteydessä kehystämään kriisiä ja johtamistaan kansalle ja rakentamaan uskottavuuttaan kansan johtajina koronakriisissä. Ajallisesti koronakriisin kehystämisen tarkastelu on rajattu kriisin alkuvaiheeseen Suomessa, tarkemmin ensimmäisen kuukauden ajalle. Ensimmäiset tiedotustilaisuudet on valittu sen vuoksi, että ne ovat johtajille otollisin tilanne kehystää kriisiä kansalle ensimmäisen kerran. Valmiuslain käyttöönottoa ja muita suurempia rajoitustoimia käsittelevät tiedotustilaisuudet on valittu sen vuoksi, että niissä tarkasteltava kriisitilanne on oletettavasti kehystettävä uudelleen, jotta kovat rajoitustoimet voidaan perustella. Tarkastelussa huomioidaan tv-esiintymisen ominaispiirteet vuorovaikutustilanteena (julkinen esiintymistilanne) ja tuloksia pyritään suhteuttamaan arjen esiintymistilanteisiin työelämässä. Kehystämistä on myös tarkasteltu paljon poliittisessa esiintymiskontekstissa (Fairhurst 2011; Perloff 2012), joten kehystämisen tarkastelu hallituksen tiedotustilaisuuksista tarjoaa hyvää vertailupintaa kehystämiseen liittyvään aiempaan tutkimukseen ja teoriaan.

Aineiston kerääminen kriisitilanteessa on aina kyseenalaista ja siihen liittyy tutkimuseettisiä kysymyksiä. Koska tässä aineistossa analyysin kohteena on Suomen valtion hallituksen viestintä ja tallennetut tilaisuudet ovat olleet luonteeltaan julkisia tiedotustilaisuuksia, eräänlaisia esiintymistilanteita, ei tämän aineiston keruuseen liity niin paljon eettistä pohdintaa kuin mitä yksityisen yrityksen tai yksittäisten työntekijöiden suhteen voisi esiintyä. Voisi jopa sanoa, että julkinen ja poliittinen vallankäytön konteksti luo pikemmin vaateen tutkia hallituksen johtamis- ja kriisiviestintää, kuin kysymyksen, onko sitä oikein tutkia. Aineiston suhteen on kuitenkin huomioitava keräyshetki, joka on ollut yhteiskunnallisilta oloilta kaoottinen ei vain Suomessa vaan koko maailmassa. On myös huomioitavaa, että analyysihetkessä maailman ja Suomen yhteiskunnallinen tilanne ja tilanne koronakriisin suhteen on ollut erilainen kuin keräyshetkessä. Tutkijana on siis huomioitava eräänlainen ”jälkikäteen” asetelma aineiston analyysiin ja sen mahdollisesti mukanaan tuomat vaikutukset. Tutkijalla on vastuu niin omaa

yhteiskuntaansa kuin tutkimaansa menneisyyttä kohtaan: menneisyys on esitettävä vastuullisesti, sille on tehtävä oikeutta ja on varottava, ettei tutkimus vääristy heijastelemaan tutkittavan ajanjakson sijaan tutkimushetkeä ja tutkijan käsityksiä (Koskivirta & Lindman 2018, 13). On vältettävä aineiston analysointia analyysihetkestä käsin ja sen sijaan pyrittävä tarkastelemaan ja analysoimaan ilmiötä aineiston syntyhetken kontekstissa.

3.4 Aineiston kehysanalyysin toteutus

Rakensin oman lähestymiseni kehysanalyysiin yhdistelemällä erilaisissa viestinnän tutkimuksissa esiintyneitä tapoja soveltaa kehysanalyysiä. Hyödynsin lähestymistapani rakentamisessa kehysanalyysiä menetelmänään käyttäneitä journalistiikan tutkimuksia, jotka painottuivat uutis- ja mediasisältöjen analyysiin sekä viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksia, jotka tarjosivat ohjenuoria kehysanalyysin soveltamiseen. Lisäksi hyödynsin diskursiivisia analyysimenetelmiä koskevaa tutkimuskirjallisuutta kehysanalyysin tieteellisesti luotettavan toteuttamisen ohjenuorana.

Lähtökohta tässä kehysanalyysissä on tutkielman taustoista kumpuava näkemys kehystämisestä vuorovaikutusprosessina. Kehysanalyysissä keskitytään täten tunnistamaan ja analysoimaan kehystämisen prosessin vaiheita, jolloin analyysissä painottuvat de Vreesen (2005) kolme vaihetta: kehysten rakentamisen, kehysten asettamisen ja kehystämisen yksilö- ja yhteisötason seurausten tarkastelu. Tutkielmassa kehysten rakentamista ja asettamista määrittää Fairhurstin (2011, 31) jako kulttuuridiskursseihin, mielen malleihin ja kehystämistehtäviin. Kehystämisen prosessin seurausten määritelmänä toimii kehystämisen uskottavuusvaikutelma, sillä vain uskottavalla kehystämisellä voi olla konkreettisia seurauksia (Fairhurst 2011). Jokaisen tunnistetun kehysten suhteen pyritään siis avaamaan, mitkä ovat kehystä rakentavat ja asettavat kulttuuridiskurssit, kehystämistehtävät tai retoriset ilmaukset. Tämän jälkeen pyritään analysoimaan annettujen kehysten seurauksia niiden uskottavuusvaikutelmaa arvioimalla.

Tärkeintä on koko kehysanalyysin ajan pitää mielessä, mikä on kehys. Kehysanalyysi on keskeisten merkitysten havainnointia (Entman 1993) eli toistuvien merkityksenantojen ja tulkinta-avainten havaitsemista ja tulkintaa. Mikä tahansa puheessa tai tekstissä esiintyvä merkitys ei ole kehys. Kehysanalyysin lähtökohta voi olla induktiivinen, deduktiivinen tai abduktiivinen. Induktiivisessa kehysanalyysissä kehukset muodostetaan valmiiksi aiemman tutkimuksen pohjalta, kun taas deduktiivisessa kehysanalyysissä kehukset muodostetaan aineistolähtöisesti (Ikäheimo & Seuri 2020, 131; Semetko & Valkenburg 2000, 94–95). Abduktiivinen

kehysanalyysi on yhdistelmä näitä kahta lähestymistapaa: siinä pyritään osittain aineistolähtöisesti ja osittain teoriaa hyödyntäen ja vertaillen päätyään ”parhaaseen mahdolliseen vaihtoehtoon” (Mantere & Ketokivi 2013, 81). Tässä kehysanalyysissä hyödynnetään abduktiivista lähestymistapaa. Koska aiempaa tutkimusta ei ole tarpeeksi, ei analyysille ole valmiita kehyskategorioita, joihin aineistoa pyrittäisiin luokittelemaan. Tässä kehysanalyysissä kehykset muodostetaan täten lähtökohtaisesti aineistosta käsin, mutta kehyskategorioiden muodostusta ohjaa tutkielman aiheen taustoittamisessa hyödynnetty teoriapohja kriisiviestinnästä, johtamisviestinnästä ja kehystämisen uskottavuudesta. Kehysanalyysiä ohjaavat muun muassa 1) kriisin ja kriisiviestinnän vaiheet ja erilaiset kriisityypit, 2) johtajuuden funktiot (kehystäminen ja muutosviestintä) ja poliittisen johtajan kehystämistehtävät kehystämistä ohjaavina tekijöinä ja 3) johtajuuden ja uskottavuuden yhteys sekä uskottavuuden ja legitimitetin rakentuminen viestinnässä.

Aloitin analyysin katsomalla aineiston kerran läpi kokonaisuudessaan kokonaiskuvan saamiseksi, kirjaten samalla ylös selkeitä, toistuvia ja yleisiä ilmauksia sekä havaintoja mahdollisista kehyksistä. Tässä vaiheessa päätin, mitkä kohdat tallenteista olisivat tutkimukset tavoitteen ja asetelman suhteen aiheellisia litteroida sanatarkasti analyysin luotettavuuden ja johdonmukaisuuden varmistamiseksi ja parantamiseksi. Koska analyysin keskeisenä fokuksena on nimenomaan hallituksen kehystäminen ja johtaminen, litteroin sanatarkasti ensisijaisesti vain hallituksen ministerien viestinnän (puheenvuoroja pitivät hallituksen ministerien lisäksi myös muut valtioneuvoston työntekijät kuten kansliapäälliköt ja paikalla olleet asiantuntijat). Litteraattiin kirjasin, kuka puhui, kuinka kauan ja mitä sekä puheen tulkintaan vaikuttavaa non-verbaalista viestintää, kuten painotusta, tauotusta tai osoittelua.

Ensimmäisen katselukierroksen ja litteroinnin jälkeen aloitin tunnistamaan litteraatista systemaattisesti erilaisia kehyksiä. Tein tunnistamisen abduktiivisesti antamalla aineiston ohjata havainnointia, kuitenkin hyödyntäen ensimmäisen katselukerran muistiinpanoja ja teoriataustaa keskeisten merkityskokonaisuuksien tunnistamisessa. Tällaisia kokonaisuuksia olivat esimerkiksi kriisin vaiheista, kriisiviestinnästä, luottamuksen rakentumisesta ja johtajuuden organisoinnista puhuminen. Havainnoissa nimesin kehykset alustavasti abduktiivisesti hyödyntäen sekä aineistossa toistuvia ilmaisuja että teoriaa. Esimerkkejä aineistolähtöisemmistä kehysten nimistä ovat muun muassa varautumiskehys (*“hallitus varautuu”, “varautuminen on hyvää”, “tähänkin varaudutaan”*) ja asiantuntija- ja tietokehys (*“luotamme asiantuntijoihin päätöksenteossa”, “asiantuntijat ovat läsnä kokouksissa”, “asiantuntijoiden mukaan”*). Esimerkkejä teorialähtöisemmistä kehysten nimistä ovat osa koronakriisin aikakehyksistä, jotka perustuvat osittain kriisiviestinnän vaiheisiin.

Seuraavassa analyysivaiheessa tarkastelin tunnistettuja ja alustavasti nimettyjä kehyksiä lähemmin tarkemmilla kriteereillä, jotta varmistin niiden todella olevan kehyksiä (sen sijaan, että ne olisivat mitä tahansa tekstissä esiintyviä merkityksiä). Kehyksille asetettiin teoriaan pohjautuen (esim. Doudaki ym. 2016; Entman 1993; Fairhurst 2011) seuraavat kriteerit, jotka kehysten oli täytettävä:

1. Kehykset ovat keskeisiä merkityksiä eli ne ovat kaikista näkyvimmin läsnä puheessa, toistuvat tai voidaan katsoa todennäköisimmiksi tarjoutuiksi tulkinnoiksi esitetylle tilanteelle tai ilmiölle.
2. Kehykset ohjaavat puhutun sisällön ja/tai kuvatun tilanteen tai ilmiön tulkintaa. Samalla ne rakentavat tiettyä käsitystä tarkasteltavasta ilmiöstä tai puheen aiheesta sulkien pois vaihtoehtoisia käsityksiä ja merkityksenantoja.
3. Kehykset määrittävät ongelmia, diagnosoivat syitä, tekevät moraaliarvioita ja/tai ehdottavat ratkaisuja.
4. Kehyksistä on löydettävissä kulttuuridiskurssi, mielen malli ja/tai kehystämistehtävä.
5. Kehyksillä pyritään vaikuttamaan yksilöiden sosiaaliseen toimintaan.

Näiden kriteerien myötä karsin joukosta sellaiset alustavat kehykset, jotka eivät kriteerejä täyttäneet ja loin jäljelle jääneistä kehyksistä laajemmat kehyskategoriat. Kehyskategoriat edustivat laajempia merkityskokonaisuuksia, eräänlaisia sateenvarjokehyksiä, jotka pitivät sisällään suppeampia, yksittäisiä alakehyksiä ja erilaisia merkityksenantoja. Tällainen kehyskategoria oli esimerkiksi ”yhteistyökehys”, joka piti sisällään kaikki yhteiseen toimintaan keskittyvät alakehykset ja merkityksenannot johtajuudelle. Yhteistyökehysten sisällä johtajuus sai merkityksen sekä jaettuna johtajuutena ministerien kesken, laajana yksituumaisuutena parlamentaarisessa päätöksenteossa, että johtajien ja kansan yhteisenä, jaettuna vastuuna ja toimintana kriisin edessä.

Kehyskategorioiden muodostamisen ja nimeämisen yhteydessä luokittelin ne aiheittain sen mukaan, mitä ne kehystävät. Lähtökohtaisesti pyrin luokittelemaan kehykset tutkielman keskeisten ilmiöiden eli kriisiviestinnän, johtamisviestinnän ja uskottavuusvaikutelman mukaan. Lopulta varsinaisiksi kehystämisen kohteiksi rajautuivat itse koronakriisi ja johtajuus, kun taas uskottavuusvaikutelman rakentaminen painottui näille kahdelle ilmiölle tarjottujen kehysten vahvistamiseen erilaisin (retorisin) ilmaisin. Lisäksi koronakriisin kehyskategoriat hahmottuivat tässä vaiheessa ajallisena jatkumona. Läpi analyysiprosessin hyödynsin jatkuvan vertailun metodia (Tracy 2014, 202) eli vertailin kehyksiä toisiinsa niiden sisältämien merkitysten suhteen, jotta eri kehyksille ja kehyskategorioille muodostuisi selkeät rajat ja ne olisivat

mahdollisimman hyvin aineistoa kuvaavia. Lopulta koronakriisin aikakehyksiä muodostui viisi, johtajuuskehyksiä kuusi ja uskottavuuden rakentamisen keinoja viisi.

Pyrin kehysanalyysissä kehysten rakentamisen ja uskottavuuden analyysin ohella myös avaamaan ja suhteuttamaan kehysten sisältämiä merkityksiä, mukaillen Laitisen ja Valon (2018) tapaa avata löytämiensä kehysten antamia merkityksiä tarkastellulle ilmiölle. Täten, kun kehyskategoriat oli luokiteltu aiheittain, aloin analysoidaan ja avaamaan niiden sisältämiä erilaisia merkityksiä ja tulkintoja tarkemmin. Lisäksi analysoin kyseisten tulkintojen tarjoajaa ja tarjonnan tapoja sekä sitä, millaisia merkityksiä mahdollisesti jätettiin tarjotun tulkinta-avaimen ulkopuolelle. Pyrin samalla suhteuttamaan kehyksiä niitä ympäröivään kontekstiin ja kontekstissa vallitseviin merkityksenantoihin (kulttuuridiskursseihin). Tällainen menettely noudatteli näkemystä siitä, että kehykset ovat yhdistelmä sekä yksilön että yhteiskunnan tarjoamia merkityksenantoja (Fairhurst 2011, 31).

Analyysin lopuksi pyrin kirkastamaan kehysten nimet, niiden sisältämät merkitykset, sisällöt, tulkinnat, rakennuspalikat, suhteutumisen ympäröivään kontekstiin ja uskottavuusvaikutelman. Lopulliset kehyskategoriat merkityksineen luokittelin analyysitaulukkoon, jonka runko on nähtävissä alla (ks. taulukkoa 1). Analyysitaulukosta ilmenee, mitä ilmiötä kehysteitä, mikä on laajempi kehyskategoria (kehys), mitä merkityksenantoja kehys sisältää, millaisin ilmauksin kehystä rakennettiin, milloin kyseinen kehys ilmenee ja miten kehyksen uskottavuutta pyrittiin rakentamaan:

TAULUKKO 1 Esimerkki muodostetusta analyysitaulukosta

Kehys	Koronakriisille tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen uskottavuusvaikutelmaan
<i>Kehyksen nimi</i>	Millaisia merkityksiä tarkasteltavalle ilmiölle tarjottiin? Millaisena ilmiö haluttiin nähtävän? Millaista sosiaalista toimintaa haluttiin edistää?	Millaisiin laajempiin merkityksenantoihin annettu tulkinta kytkeytyi? Esimerkiksi konteksti tai ideologia.	Millaisin ilmauksin tai sanoin tulkintaa rakennettiin? Esimerkiksi, mitä toistettiin tai kiellettiin.	Missä vaiheessa hallituksen viestintää tarjottu kehys ilmeni ensimmäisen kerran, jatkuiko sen ilmeneminen viestinnässä ja milloin se lakasi ilmenevästä?	Millaisin keinoin tai retorisin ilmauksin kyseisen kehyksen uskottavuusvaikutelmaa rakennettiin? Vertailu teoriaan: millaiset osatekijät rakentavat uskottavuusvaikutelmaa.

Toteutetun kehysanalyysin lopulliset vaiheet näyttivät tiivistettyinä seuraavilta. **Vaihe 1:** Aineistoon tutustuminen ja kehystämisepisodien alustava tunnistaminen. Alustavien havaintojen

tekeminen mahdollisista kehyksistä, merkityksellisistä ilmauksista sekä kehystäjästä. Litteroinnin tarkkuuden valinta ja litteraatin tuottaminen. **Vaihe 2:** Aineiston analysointi osittain aineistolähtöisesti ja osittain aiempaa teoretietoa hyödyntäen. Aineistosta havaittujen kehysten nimeäminen ja ryhmitteleminen. Kehystettävien ilmiöiden ja kehysten sisältämien merkitysten alustava tunnistaminen ja hahmotteleminen. **Vaihe 3:** Kehyskategorioiden muodostaminen varmistaen, että havaitut kehykset vastasivat asetettuja kriteerejä. Kehystettävien ilmiöiden rajaaminen koronakriisiin ja johtajuuteen. Uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinojen hahmottaminen omaksi kokonaisuudekseen. **Vaihe 4:** Kehysten sisältämien merkitysten kirkastaminen ja laajempien kulttuuridiskurssien havainnointi. Uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinojen kokoaminen ja keinojen sisällöllinen avaaminen. Viimeisenä analysoitujen ja nimettyjen kehysten uskottavuusvaikutelman arvioiminen. **Vaihe 5:** Kehysanalyysin osia ja tutkimuskysymyksiä mukailevan analyysitaulukon muodostaminen.

4 SUOMEN HALLITUKSEN KEHYSTÄMINEN KEVÄÄN 2020 KORONAKRIISISSÄ

4.1 Koronakriisin aikakehykset

Seuraavaksi esittelen tämän tutkielman tulokset. Tässä ensimmäisessä alaluvussa käsittelemillaisia kehyksiä hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnästä oli havaittavissa itse koronakriisille. Toisessa alaluvussa käsittelemillaisia johtajuuskehyksiä hallituksen viestinnässä esiintyi eli millaisia merkityksiä hallitus antoi johtajuudelleen koronakriisissä. Viimeisessä alaluvussa esittelen aiempaan kehysanalyysiin pohjautuen keinoja, joilla hallitus rakensi havaittujen kehysten uskottavuusvaikutelmaa. Jo aiemmissa alaluvuissa annettujen kehysten ja uskottavuusvaikutelman kytkeytymistä tuodaan esiin jokaista kehystä havainnollistavassa taulukossa, mutta kehysten ja uskottavuusvaikutelman yhteyden rakentumista käsitellään yksityiskohtaisesti vasta viimeisessä alaluvussa.

Hallituksen tapa kehystää koronakriisiä muuttui kronologisesti tiedostustilaisuuksien edetessä ja kriisi sai erilaisia kehyksiä ja merkityksiä ajasta riippuen. Näitä koronakriisin aikakehyksiä oli muodostettavissa viisi: *varautumiskehys*, *jarruttamiskehys*, *poikkeustilakehys*, *kriisi uutena normaalina -kehys* ja *kriisistä ulos -kehys*. Aikakehykset edustivat Suomen hallituksen eri tapoja määritellä koronakriisiä viestinnässään ja ne rakentuivat kronologisesti tiedostustilaisuuksien ajallisen jatkumon pohjalta, heijastellen samalla kriisinhallinnan etenemistä ja vaiheita. Se, millaisena koronakriisi määriteltiin, oli yhteydessä siihen, millaisia toimia hallitus kriisinhallinnassaan korosti. Vaikka kehykset jaotellaan tässä ajallisesti, olivat ne viestinnässä kuitenkin osittain päällekkäisiä eikä kehyksille voi antaa täysin selkeitä alkua, loppua tai vaihtumishetkiä.

Kriisi muutti merkitystään ja sille tarjottiin uusia kehyksiä tiuhempaan hallituksen viestinnässä ensimmäisten kolmen tiedostustilaisuuden aikana 27.2.–16.3.2020. Tällä aikavälillä kriisin aikakehyksiä ilmeni kolme, jotka kaikki jatkoivat läsnäoloaan hallituksen viestinnässä ilmenemisajankohdastaan lähtien, tosin mahdollisesti sisältämiltään merkityksiltä myöhemmin hieman muuntuen. Kriisin alkuvaiheen jälkeen käsitys kriisistä lähti vakiintumaan hallituksen viestinnässä, eikä kriisin ja kriisinhallinnan merkitys muuttunut enää yhtä nopealla tahdilla. Maalis-huhtikuun taitteessa uusia koronakriisin aikakehyksiä esiintyikin enää vain kaksi kappaletta. Kehykset, niiden sisältämät merkitykset, kytkennät laajempaan tarkastelukontekstiin,

rakentuminen, ajallinen esiintyminen viestinnässä ja kytkeytyminen uskottavuusvaikutelmaan on havainnollistettu taulukoin jokaisen kehyksen yhteydessä.

Varautumiskehys painottui ajallisesti koronakriisin alkuvaiheeseen (taulukko 2).

TAULUKKO 2 Varautumiskehys

Kehys	Koronakriisille tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen uskottavuusvaikutelmaan
<i>Varautumiskehys</i>	Ei vielä epidemiaa, ei täten kriisiä. Valmistaudutaan mikäli kriisi Suomeen tulee. Epidemian ja kriisin täysi torjunta.	1. Vertailu muihin maihin. 2. Viittaukset aiemmista epidemioista oppimiseen.	Varautuminen, varustaminen, epidemian ja kriisin suora kieltäminen Suomessa.	Painottuu kriisin alkuvaiheisiin. Jatkuu myöhemmin varautumisena kriisin eskaloitumiseen kriisin täyden torjunnan sijasta.	Konkreettiset toimet.

Varautumiskehyksessä hallitus kehysti kriisin potentiaaliseksi uhaksi: joksikin johon on varauduttava, mutta joka ei ole Suomessa vielä konkretisoitunut. Varsinaisia tartuntatautipauksia oli 27.2.2020 tiedotustilaisuudessa ministeri Kiurun mukaan todettu Suomessa vasta kaksi kappaletta. Hallitus painotti, että tilannekuva koronakriisin suhteen oli rauhallinen ja tartuntariskiä Suomessa kuvattiin pieneksi. Viestinnässään ministerit keskittyivät korostamaan, että Suomi ei kuulu epidemia-alueeseen:

”Tällä hetkellä Suomessa ei ole epidemiaa vaikka meillä on joitakin todennettuja tartuntataipauksia.” (sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, 27.2.2020)

”Tällä hetkellä Suomessa ei ole epidemiaa, se on joillakin alueilla maailmassa ja tältä osin me täällä nyt varaudumme tässä tilanteessa siihen että teemme toimmme niin että mahdollisimman moni säilyisi myöskin terveenä ja ammattihenkilöstö olisi suojattu.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 27.2.2020)

Varautumiskehyksessä hallitus painotti mahdolliseen epidemiatilanteeseen ja tilanteen muutoksiin varautumista ja näin nopean reagoinnin mahdollistamista tarvittaessa. Tehtäviä varautumiskeinoja olivat muun muassa Covid-19-koordinaatioryhmän perustaminen sekä materiaallisen ja taloudellisen varautumisen suunnittelu. Materiaalista varautumista olivat esimerkiksi kasvosuojainten ja muiden suojarusteiden hankinta, tehohoidon kapasiteetin lisääminen, yleiset varmuusvarastot ja velvoitevarastointi. Taloudellista varautumista olivat arvaamattomille, välttämättömille menoille budjetoidut rahat ja verotus sekä myöhemmin lisätalousarvio-menettely. Varautuminen ei ollut vain hallituksen varautumista, vaan ministerit puhuivat myös muiden toimijoiden ja kentän varautumisen valmistamisesta ja avustamisesta aina testauksesta

potilaiden hoitoon. Sosiaali- ja terveysministeri Pekonen kuvasi varautumista käytännössä seuraavasti:

” – – tarkastetaan ja täydennetään tilanteen hallintaan liittyvät toiminta- ja viestintäsuunnitelmat, täydennetään materiaali- ja varustot alueellisella ja kansallisella tasolla ja myös käynnistetään tilannekuvan ylläpito- ja johtamisjärjestelyt.” (sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, 27.2.2020)

Varautumiskehys sisälsi vakuuttelua varautumisen tasosta. Ministerit korostivat varautumisen olevan hyvällä tasolla ja että se oli aloitettu hyvissä ajoin. Myöhemmissä tiedotustilaisuuksissa hallitus viittasi varautumisen lähteneen liikkeelle ”jo ajat sitten” ja varautuminen tilanteen pahenemiseen jatkui varastoja ylläpitämällä, organisointia kehittämällä ja lisäkapasiteettia hankkimalla. Varautuminen esitettiin suunnitelmallisena avaamalla varautumisesta tehtyjä arvioita ja varautumisen jakautumista eri vaiheisiin, ”aaltoihin”. Ministerit kehystivät Suomen varautumisen suunnitelmallisena ja varautumista verrattiin kansainvälisestäikin hyväksi:

”Kokonaisuudessaan Suomi on varautunut koronaviruksen leviämiseen hyvin, ja varautuminen on myös aloitettu hyvissä ajoin.” (pääministeri Sanna Marin, 27.2.2020)

”Meidän valmiustasomme on myös kansainvälisesti verrattuna hyvä. – – Meillä on siis keskimääräistä parempaa varautumista, kun monessa muussa EU-maassa.” (sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, 27.2.2020)

”Suomen materiaallinen varautuminen perustuu suunnitelmallisuuteen ja ennakkointiin, mistä on osoituksena myöskin huoltovarmuuskeskuksen kansainvälisestäikin poikkeukselliset varmuusvarastot.” (sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, 1.4.2020)

Varautuminen konkretisoitui hallituksen viestinnässä jatkuvana tilanneseurantana ja toimien ennakoimisena. Ministerit korostivat, että kriisin seuraavaan vaiheeseen oli valmistauduttu ja kriisitilannetta oli osattu ennakoida. Varautumisessa kyse ei heidän mukaansa ollut siitä, että jostain olisi puutetta vaan siitä, että puute pyrittäisiin estämään tulevaisuudessa. Hallitus painotti puheenvuoroissaan valmiutta toimiin tarpeen noustessa sekä toimien valmistelemista ja yhteisen näkemyksen hankkimista hyvissä ajoin:

” – – ja olen tyytyväinen siihen että, olemme muiden ministereiden kanssa, yhdessä eilen työkokousta istuneet ja käyneet läpi sen mihin Suomi, sitten nojaa, jos tässä, koronaviruksessa, olemme matkalla kohti epidemiaa.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 27.2.2020)

” – – me olemme, valmistautuneet tähän tilanteeseen tammikuun alusta lähtien. Me olemme varautuneet myös siihen että näitä kovia keinoja joudutaan ottamaan käyttöön jo viime viikolla, sen vuoksi olemme yhdessä eduskuntaryhmien kanssa kokoontuneet ja olen myös pitänyt kaikki keskeiset valtion tahon toimijat, kuten tasavallan presidentti ja eduskunnan puhemies informoituina siitä, mitä hallitus tekee ja mitä linjauksia tulemme tekemään.” (pääministeri Sanna Marin, 12.3.2020)

Varautumiskehys ilmaantui koronakriisiin alussa, ensimmäisen 27.2.2020 tiedotustilaisuuden yhteydessä, jolloin epidemia ja koronakriisi eivät olleet vielä alkaneet Suomessa. Varautumiskehyksessä hallituksen kriisinhallinnassa korostuivat torjuminen ja varautuminen. Varautumiskehyksen ilmaantuessa ensimmäisen kerran hallitus määrittä Suomen epidemian ja kriisin olevan vielä torjuttavissa. Hallituksen viestinnässä potentiaalisen kriisiin uhkakuva kuitenkin konkretisoitui hyvin nopeasti todelliseksi kriisiksi ja tällöin *varautuminen kriisin torjumiseksi* muuttui *varautumiseksi kriisin pahenemisen ehkäisemiseksi*. Varautumiskehyksen esittämä kriisinhallinnallinen tavoite olikin keskeisemmin varautuminen ja ennakoiva toiminta kriisin totaalisen torjunnan sijaan, sillä hallitus katsoi jo 12.3. tiedotustilaisuudessa kriisin ja koronaepidemian täyden torjumisen sulaksi mahdottomuudeksi:

”Epidemian pysäyttäminen, ei ole meillä enään mahdollista. Toimet joilla vaikutetaan tähän epidemian kulkuun, ovat nyt olennaisia. Tavoitteena on hidastaa epidemiaa Suomessa.” (sosiaali- ja terveystministeri Aino-Kaisa Pekonen, 12.3.2020)

Välillä varautumiskehykselle ilmaantui hallituksen viestinnässä myös haastavia merkityksenantoja. Esimerkiksi 1.4.2020 infotilaisuudessa sosiaali- ja terveystministeriministeri Pekonen kertoi taaksepäin katsoessaan Suomen olevan yhä varautunut, mutta että ”tilanne on ollut aikamoinen ja epidemia on varmasti päässyt yllättämään monella sektorilla”. Tämä sanoma haastoi kehyksen tarjoaman tulkinnan Suomen poikkeuksellisen hyvästä ja kattavasta varautumisesta kriisiin ja sen tuomiin uhkakuviin, koska varautuminen on harvoin hyvää, jos epidemia on päässyt yllättämään.

Varautumiskehyksessä kriisi merkityksentyi siis potentiaalisena uhkana, johon itseensä ja jonka seurauksiin varauduttiin. Hallituksen kriisinhallintatoimet keskittyivät kriisiin ja sen aiheuttamiin uhkakuviin varautumiseen ja varustautumiseen. Varautumiskehyksessä koronakriisi tulkittiin alun tiedotustilaisuuksissa potentiaalisesti uhaksi, johon varauduttiin ja jota pyrittiin torjumaan varautumisella.

Kriisin muuttuessa potentiaalisesta uhasta konkreettiseksi, varautumiskehyksen rinnalle nousi *jarruttamiskehys*, jossa varautuminen oli yhä yksi kriisinhallinnan toimi, mutta kriisi sai uuden merkityksen. *Jarruttamiskehys* kuvasti kriisin vaihetta, jossa kriisi ei ollut enää pysäytettävissä, epidemian torjumisen mahdollisuudesta Suomessa luovuttiin lopullisesti ja kriisinhallinnan painopiste siirtyi epidemian kulun hidastamiseen ja rajoittamiseen (taulukko 3).

TAULUKKO 3 Jarruttamiskehys

Kehys	Koronakriisille tarjottu merkitys	Kytkeytyminen	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen
-------	-----------------------------------	---------------	----------------------	------------------------	---------------

	ja tulkinta-avaimet	laajempiin diskursseihin			uskottavuus-vaikutelmaan
<i>Jarruttamiskehys</i>	Epidemiaa ei voida enää estää. Torjumisesta rajoittamiseen.	Maailmanlaajuisen pandemian julistus 11.3.2020.	Varautumisen lisäksi aletaan puhua jarruttamisesta, hidastamisesta, estämisestä ja rajoittamisesta. Ensimmäisiä isoja toimia tuodaan esiin.	Painottuu kriisin alkuvaiheisiin.	Konkreettiset toimet. Ulkoiisiin auktoriteetteihin tukeutuminen.

Tämä vaihdos kriisin uhan määrittelyssä painottui maaliskuun 2020 puoliväliin (12.3.2020 tiedotustilaisuus), kun kriisissä maailmanlaajuisesti ohjeistanut World Health Organization (WHO) julisti koronaviruksen statuksen maailmanlaajuiseksi pandemiaksi 11.3.2020 viruksen levittyä jokaiseen maanosaan. Jarruttamiskehyksessä hallitus määritteli Suomen olevan kriisinhallinnassaan vielä “eristyksen ja rajoittamisen vaiheessa”, mutta Suomen kuvattiin olevan siirtymässä ennemmin tai myöhemmin osaksi epidemia-aluetta:

”Hyvät median edustajat me olemme siis siirtyneet maailmassa ihan uuteen vaiheeseen ja infektio on levinnyt joka maanosaan. Suurimmassa osassa Euroopan maissa epidemia on jo käynnissä. Epidemian leviäminen kaikkiin Euroopan maihin on vain ajan kysymys. Mutta edelleen me jarrutamme tämän epidemian käynnistymistä Suomessa. – Epidemian pysäyttäminen, ei ole meillä enään mahdollista. Toimet joilla vaikutetaan tähän epidemian kulkuun, ovat nyt olennaisia. Tavoitteena on hidastaa epidemiaa Suomessa.” (sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, 12.3.2020)

Jarruttamiskehyksessä varautuminen kriisinhallinnan keinona jatkui yhä, mutta sen voimakkuus ja laajuus nousivat käytännön materiaalisesta varautumisesta laajempien rajoitustoimien pohtimiseen. Jarruttamiskehyksessä varautumistasoa nostettiin ja kriisinhallinnan painopiste siirtyi pelkästä epidemiaan varautumisesta sen rajoittamiseen ja hillitsemiseen sekä seurausten ennakoimiseen. Kriisi alkoi esiintyä hallituksen puheissa käynnissä olevana ja uhan konkretisoituessa hallitus teki ensimmäiset linjauksensa: kaikki yli 500 hengen yleisötilaisuudet peruttiin toukokuun loppuun saakka, muita tapahtumia suositeltiin perumaan, sosiaalisia kontakteja alettiin kehottaa välttämään ja ulkomailta tulevia matkailijoita pyydettiin jäämään kotiin karanteeniin. Kaikki tartuntaketjut olivat kuitenkin jarruttamiskehysten ilmetessä vielä tiedossa ja varsinainen epidemia ei hallituksen mukaan ollut Suomessa käynnistynyt. Hallituksen toiminnan painopiste oli yhä hyvin lievissä toimituksissa ja kehoituksissa varsinaisten koviin rajoitusten sijaan:

” – – kutsumme tänään kello kuusi säätytalolle kaikki eduskuntapuolueiden puheenjohtajat, eduskuntaryhmien puheenjohtajat keskustelemaan mahdollisista laajemmista rajoittamistoimenpiteistä, eli käytännössä, siitä että jos Suomessa siirryttäisiin keskitettyyn päätöksentekoon vaikkapa päiväkotien, koulujen sulkemisesta, liikkumisen rajoittamisesta, muista mahdollisista toimista, nii silloin meidän pitäisi ottaa valmiuslainsäädäntö käyttöön. Tilanne ei tällä hetkellä minun arvioni mukaan ole se – –” (pääministeri Sanna Marin, 12.3.2020)

Jarruttamiskehys esiintyi osittain päällekkäin varautumiskehysten kanssa, erityisesti 12.3.2020 tiedotustilaisuudessa. Jarruttamiskehyksessä koronakriisiin tulkittiin alkaneen Suomessa, mutta se ei uhkakuviltaan ollut vielä kovin suuri tai vaatinut merkittäviä kriisinhallinnallisia toimia. Hallitus kuitenkin kehysti, että koronakriisiä ei enää voitu torjua, vaan kriisi tulisi laajenemaan Suomessa ja sen vuoksi varautumisen rinnalle oli otettava konkreettisia kriisinhallinnan linjauksia ja suosituksia. Kriisinhallinta kehystyi jarruttamiskehyksessä kriisiin varautumisen lisäksi epidemian hidastamiseksi.

Poikkeustilakehys ilmeni aineistossa ensimmäisen kerran 16.3.2020 tiedotustilaisuudessa, kun hallitus totesi Suomessa vallitsevan poikkeusolot. Valmiuslain käyttöön siirryttäessä kriisinhallinnan tavoite oli yhä varautua ja hidastaa epidemian leviämistä Suomessa, mutta hallituksen tapa määritellä kriisiä muuttui. Sen sijaan, että hallitus olisi kehystänyt kriisin alkavaksi uhaksi kriisi kehystettiin poikkeustilan asettamisen ja valmiuslain käyttöönoton myötä todella suureksi uhaksi, jota oli pyrittävä hidastamaan keinolla millä hyvänsä (taulukko 4).

TAULUKKO 4 Poikkeustilakehys

Kehys	Koronakriisille tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytymisen uskottavuusvaikutelmaan
<i>Poikkeustilakehys</i>	Epidemia ja kriisi ovat päällä, on hätätila ja poikkeukselliset olot julistetaan. Voimakkaiden rajoitustoimien käyttöönotto.	Valmiuslain käyttöönotto ensimmäisen kerran sitten 2. maailmansodan.	Poikkeuksellisuus, välttämättömyys ja merkittävyys toimia kuvaavina adjektiiveina. Puhe yhteiskunnan ylläpitämisestä ja henkien suojelemisesta.	Alkaa 16.3. ja jatkuu läpi viestinnän.	Käytännön toimet. Vastuunkanto. Avoimuus ja läpinäkyvyys.

Poikkeustilakehyksessä hallitus kuvasi, kuinka epidemian painopiste oli siirtynyt Aasiasta Eurooppaan ja USA:han, ja koronatartuntojen määrä maailmalla oli noussut rajusti. Sosiaali- ja terveysministeri Pekosen mukaan terveydenhuolto oli monissa maissa merkittävästi kuormittunut. Hallituksen mukaan Suomessa elettiin nyt viimeistään virallisesti koronakriisiä ja käynnissä oli epidemia, joka eteni nopeasti. Täten siirryttiin poikkeukselliseen aikaan ja poikkeuksellisten keinojen käyttämiseen ihmisten suojelemiseksi:

” – voidaan nyt jo todeta se että, elämme hyvin poikkeuksellista aikaa ja myös Suomen osalta tilannekuva koronavirukse, etenemisen osalta, tartunnan mahdollisesti saavien osalta on muuttunut ja, sen seurauksena olemme tehneet tänään valtioneuvoston kanssa linjauksia.” (pääministeri Sanna Marin, 16.3.2020)

”Epidemia leviää nyt Suomessa aiempaa nopeammin. Meidän tulee nyt kaikin keinoin pyrkiä tasaamaan tätä koronaviruksen aiheuttamaa tautihuippua, jotta terveydenhuollon kantokyky kestää tämän epidemian kuormituksen. – – Siksi erityisesti ikääntyneiden ja riskiryhmien suojaamiseksi on syytä ottaa käyttöön lisää erilaisia rajoittamis- ja suojaamistoimia.” (sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Aino-Kaisa Pekonen, 16.3.2020)

Poikkeustilakehyksessä hallitus kehysti koronakriisin poikkeuksellisenä yhteiskunnallisena tilana, jossa vanhat säännöt eivät enää päteneet, vaan niitä oli muutettava, niissä oli joustettava ja uusia menettelyjä oli välttämätöntä ottaa käyttöön. Kriisinhallinnan keinoja ministerit saivat koviksi ja historiallisestikin merkittäviksi, sillä poikkeusoloja ei ollut hallituksen mukaan julistettu Suomeen sitten toisen maailmansodan:

”Vielä, ehkä, toteaisin sen että tässäkin hyvin poikkeuksellista, että otetaan käyttöön, valmiuslaki. Tämä on ensimmäinen kerta Suomen historiassa ja sehan tehdään juuri sen takia että tällä tavalla, halutaan suojella kansalaisia paremmin kun mitä pystyttäisiin tekemään normaalilainsäädännön puitteissa.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 16.3.2020)

”Poikkeusolot on todettu ensimmäistä kertaa rauhan aikana ja valmiuslaki on otettu käyttöön.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Poikkeusolojen julistamisen myötä kaikkea ei-välttämättömäksi miellettyä toimintaa alettiin rajoittaa. Hallitus hallitsi kriisiä ottamalla käyttöön valmiuslain ja sulkemalla ulkorajat, julkiset tilat ja koulut, asettamalla 10 hengen kokoontumisrajoituksen julkisille paikoille, rajoittamalla liikkumista poliisivalvonnalla epidemian ydinalueen Uusimaan rajoilla sekä sulkemalla ravintolat ja kahvilat. Tämän lisäksi hallituksen suositukseksi oli välttää kaikkia sosiaalisia kontakteja ja pitää turvaväliä. Käytössä oli siis merkittäviä rajoituksia ja hallitus määritteli kriisitilanteen vakavaksi, ihmisten henkeä ja yhteiskuntaa uhkaavaksi:

”Juuri niinku pääministeri totesi, tilanne on hyvin poikkeuksellinen. Se on erittäin vakava myös meidän talouden, yritysten, ihmisten, koko maan kannalta. Ja me emme vielä tiedä, kuinka kauan tämä kriisi tulee kestämään ja miten kaikilla tavoilla se tuleekaan vaikuttamaan suomalaisen yhteiskuntaan.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 16.3.2020)

”Poikkeusolot on todettu lain kolmannen pykälän kolmannen ja viidennen kohdan mukaisesti. Nämä poikkeusolot tarkoittavat väestön toimeentulon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuvaa erityisen vakavaa tapahtumaa tai uhkaa, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat, sekä vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavat hyvin laajalle levinnyttä vaarallista tartuntatautia.” (pääministeri Sanna Marin, 17.3.2020)

Keskeistä poikkeustilakehyksen kehystämässä oli välttämättömyys. Niin yhteiskunnallisen poikkeustilan asettaminen kuin sen hoitamiseen vaadittavat keinot kehystettiin hallituksen viestinnässä välttämättöminä ja hallitus ilmaisi useasti etenevänsä kriisinhallintatoimissaan sen perusteella, mikä “oli aivan välttämätöntä tehdä”. Esimerkiksi liikkumisen rajoituksia ja niiden myötä tehtyä Uusimaan sulkemista hallitus pohti viimeiseen hetkeen saakka ja kehysti aivan viimeisenä vaihtoehtona epidemian leviämisen hidastamiseksi:

”Tällä hetkellä meidän arviomme on se, että ainoa toimivat keino hidastaa epidemian etenemistä on vähentää ihmisten välisiä kontakteja rajoittamistoimenpiteiden kautta ja tässä kohtaa välttämättömäksi on tullut myös liikkumista koskevien rajoitusten käyttöönotto. – – tämä ei ole kevyt rajoitus, tämä on ihmisten perusoikeuksiin menevä rajoitus, se on kuitenkin välttämätön – –” (pääministeri Sanna Marin, 25.3.2020)

Poikkeustilanteen ollessa nimensä mukaisesti poikkeuksellinen, media ja kansalaiset pyysivät jatkuvasti lisäohjeita ja tarkennuksia siihen, mitä sai ja ei saanut tehdä. Hallitus avasikin tekemiään päätöksiä ja linjauksia puheessaan hyvin yksityiskohtaisesti ja selitti auki käyttämiään termejä, kuten ”poikkeustila” ja ”välttämätön ja ei-välttämätön toiminta”. Ministerit pyrkivät viestinnässään teroittamaan yhä uudelleen kaikkien sosiaalisten kontaktien välttämistä ja kaiken toiminnan välttämättömyyden arviointia:

”– – meidän myös vahvasti suosittelemme ihmisiä, omassa elämässään toimimaan niin että ei, esimerkiksi riskiryhmään kuuluva aseta itseänsä vaaraan, eli on kotona, asioi vain välttämättömissä tarpeissa, välttää kontaktia muihin ihmisiin, – – ja tämä on myös ihmisten oman toiminnan varassa.” (pääministeri Sanna Marin, 17.3.2020)

”Mutta, haluan korostaa sitä mitä olen tällä viikolla joka päivä korostanut. Nyt on ensisijaisen tärkeää välttää sosiaalisia kontakteja ja sosiaalista kanssakäymistä, joka tapahtuu läheisessä fyysisessä yhteydessä. Eli tämä ihmisten pitää huomioida nyt omassa toiminnassansa riippumatta siitä, onko pääkaupunkiseudulla, riippumatta siitä, onko muissa maakunnissa tai riippumatta siitä, onko siellä lapissa eli kaikessa omassa toiminnassa nyt niiden lähikontaktien välttäminen on se avain asia.” (pääministeri Sanna Marin, 19.3.2020)

Poikkeustilakehyksessä ilmeni myös periaatteellisuutta korostavia merkityksiä. Vaikka kriisitalanne oli poikkeuksellinen, korostivat ministerit puheissaan suomalaisen yhteiskunnan perusarvoja kriisin lävitse kantavina voimina. Ministerit toivat esiin, kuinka suomalainen yhteiskunta ei pysähdy täysin, vaan jatkaa toimintaansa hieman poikkeuksellisin tavoin aikaisempaan verrattuna. Vaikka koronakriisi siis kehystyi poikkeustilana, oli hallituksen viestinnässä samaan aikaan läsnä tietyistä normeista, arvoista ja periaatteista, kuten suomalaisesta sisusta ja oppimisen oikeudesta kiinni pitäminen:

”– – meillä on Suomessa erittäin vahvat hyvinvointirakenteet ja ne rakenteet kannattelevat nyt poikkeuksellisten olojen aikana ja tässä kriisitilanteessa. Meidän sosiaali- ja terveydenhuolto on

maailman huippuluokkaa ja pidämme nyt huolta siitä että sosiaali- ja terveydenhuollon kapasiteetti on riittävää, jotta me voidaan vastata tähän kriisiin. Meidän koulutusjärjestelmä toimii myöskin poikkeuksellisissa oloissa, lasten opetus jatkuu, vaikka se ei voi jatkua siellä koulussa.” (opetusministeri Li Andersson, 20.3.2020)

Poikkeustilakehys esiintyi vahvimmin hallituksen viestinnässä poikkeustilan julistamisessa 16.3.2020 tiedotustilaisuudessa, merkittävien rajoitusten asettamisen yhteydessä ja rajoitustoimia jatkettaessa. Poikkeustilakehys esiintyi kuitenkin läpi hallituksen viestinnän, koska niin kauan kuin valmiuslaki oli voimassa, oli hallituksen omien sanojensa mukaan nähtävä yhteiskunnallinen tilanne ja koronakriisi poikkeuksellisena, jotta valmiuslain käyttämiseen oli lailliset perusteet. Poikkeustilakehyksessä koronakriisi siis merkityksentyi poikkeuksellisena yhteiskunnallisena kriisitilana, jonka hallitsemiseen tarvittiin poikkeuksellisen mittavia, kansalaisten oikeuksia ja välttämätöntä toimintaa rajoittavia kriisinhallintatoimia.

Kun rajoitustoimet alkoivat vakiintua ja suomalainen yhteiskunta alkoi tottua koronakriisin olemassaoloon, alkoi hallituksen viestinnässä nousta poikkeustilakehyksen rinnalle *kriisi uutena normaalina -kehys*. *Kriisi uutena normaalina -kehys* määritti erityisesti poikkeusolojen jatkumisen aikaa, ja kehyksen voitaisiin katsoa alkavan ajallisesti hallituksen pidennettyä rajoitusten voimassaoloaikaan 30.3.2020 tiedotustilaisuudessa (taulukko 5).

TAULUKKO 5 Kriisi uutena normaalina -kehys

Kehys	Koronakriisille tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytymisen uskottavuusvaikutelmaan
<i>Kriisi uutena normaalina</i>	Kriisin pitkittymisen ja jatkuminen odotettua kauemmin. Aikaisempien rajoitustoimien jatkaminen.	Uusien normien rakentaminen.	Tavat puhua rajoituksista, tavoitteista ja kriisistä alkavat vakiintua. Ei enää pikkutarkkaa säädöksiä avaamista, vaan ”jatetaan kuten ennenkin”. Media kysyy vähemmän selvennyksiä.	Alkaen 30.3.2020 siitä, kun uusia suurempia toimenpiteitä ei enää tule, vaan niitä aletaan ylläpitää.	Konkreettiset toimet. Ulkoiisiin auktoriteetteihin tukeutuminen. Avoimuus ja läpinäkyvyys.

Kriisi uutena normaalina -kehys määritti kriisin aiempaa pysyvämpänä olotilana. Sen sijaan, että kriisi olisi ollut hetkellinen ja ohimenevä, ymmärrys kriisistä alkoi vakiintua tässä kehyksessä pitkäkestoiseksi ja ennalta määrittelemättömäksi ajanjaksoksi. Jo aiemmin hallitus oli puheissaan korostanut, että kriisin pituutta ei pystytty arvioimaan ennalta, mutta rajoitusten jatkamisen myötä kriisi määrittyi virallisesti odotettua pidempänä:

”Kaksi viikkoa olemme eläneet poikkeusoloissa ja vielä emme ole maalissa vielä joudumme kestämään sitä että arki on nyt erilainen kun se normaalisti on. – – Valmiuslaissa on varauduttu siihenkin että valmiuslain mukaisia toimivaltuuksia tarvitaan kauemmin, kuin käyttöönottoasetuksen voimassaoloajan, ja tällöin valtioneuvosto voi asetuksella säätää toimivaltuussääntösten soveltamisen jatkamisesta enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Tällaista asetusta kutsutaan jatkamisasetukseksi ja, valtioneuvosto on huomenna antamassa tällaisen jatkamisasetuksen, jossa pidennetään valmiuslain mukaisia toimivaltuuksia 13.5. asti, eli kuukaudella.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 30.3.2020)

Käytännössä hallitus antoi 30.3.2020 valmiuslain jatkamisasetuksen, jossa annettujen rajoitusten voimassaoloaika pidennettiin kuukaudella 13.5.2020 saakka. Hallitus myös tiukensi aiempia rajoituksia muun muassa rajojen ja matkustamisen suhteen ja lisäsi testausta ja näytteenottoa entisestään. Median kysymyksistä välittyi, että rajoitukset eivät enää olleet ihmisille niin epäselviä kuin aiemmin. Kriisitila jatkui ja rajoitukset alkoivat vakiintua uusina normeina. Hallitus ei enää avannut puheissaan poikkeusjärjestelyjä aivan yhtä tarkasti kuin aiemmin:

” – – opetus jatkuu nyt samoin poikkeusjärjestelyin jotka jo tällä hetkellä ovat voimassa ja käytössä – – ” (opetusministeri Li Andersson, 30.3.2020)

Poikkeustilan ja kriisitilan jatkumista perusteltiin kriisi uutena normaalina -kehyksessä terveyden ja hyvinvoinnin asiantuntijoiden lausunnoilla sekä rajoitusten todennetulla vaikutuksella epidemian hillitsemiseen. Kriisitilanteen jatkuessa entisestään ja poikkeustilan alkaessa muodostua uudeksi normaaliksi, hallitus kiitti kansalaisia ja eri toimijoita jaksamisesta, yhteistyöstä ja rajoitusten noudattamisesta. Samalla hallitus kuitenkin korosti kriisitilanteessa jaksamista. Hallitus toi esiin, kuinka aikaisempia rajoituksia piti jatkaa, jotta kriisinhallinnalliset tavoitteet saavutettaisiin. Täten kaikkien piti ”jaksaa taistella”. Hallituksen viestinnässä korostui, kuinka hyvä kansalainen ja vastuullinen toimija jaksoi ja oli mukana kriisinhallinnassa:

”Mutta voin kuitenkin vakuuttaa että, niin hallitus kuin meidän viranhaltijamme ministeriöissä ja kentällä tekevät parhaansa suojellakseen suomalaisia ihmisiä ja heidän terveyttään. Siihen tarvitsemme myös suomalaisten ihmisten, teidän kaikkien apua siellä kotikatsomoissa. Pidetään huolta siitä että, suojelemme omaa terveyttämme, läheistemme terveyttä ja kaikkien kanssaihminen terveyttä, noudattamalla toimintaohjeita, suosituksia ja näitä määräyksiä jota on annettu.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Jaksamisen korostamisessa painottui hallituksen näkemys siitä, että paluu kriisiä edeltäneeseen aikaan oli yhä mahdollista. Kriisi uutena normaalina -kehyksessä hallitus piti paluuta ennen kriisiä vallinneeseen ”normaaliin” yhä keskeisenä kriisinhallinnallisena tavoitteena, vaikka koronakriisi ja poikkeustila alkoivatkin normalisoitua hallituksen puheissa eikä loppumishetkeä osattu tarkasti arvioida:

” – ja siksi on erittäin tärkeää et me pääsemme normaalioloihin mahdollisimman pian. Tulee päivä, jolloin tämä painajainen on ohi ja saamme jatkaa suomalaisen yhteiskunnan rakentamista tavallisissa olosuhteissa – –” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 30.3.2020)

Kriisi uutena normaalina -kehys muokkasi käsitystä koronakriisistä pitkäkestoisemmaksi kokonaisuudeksi. Enää kriisi ei ollut väliaikainen, vaan poikkeustila jatkui, eikä hallitus pystynyt takaamaan sille varmaa loppua kaikista annetuista päivämääristä huolimatta. Kriisinhallinnassa korostui rajoitustoimien jatkaminen ja kriisin jatkuva tarkkailu ja hallinta. Poikkeusjärjestelyt alkoivat vakiintua tietylle tasolle ja tiettyyn kaavaan. Hallitus tiedosti, että ihmisten jaksaminen oli koetuksella, mutta sitä kuitenkin vaadittiin. Tulevaisuususkko oli hallituksen puheissa kuitenkin yhä läsnä ja poikkeusolojen ei odotettu jatkuvan ikuisuutta. Vaikka kriisi alkoi normalisoitua, oli se yhä hallituksen viestinnässä väliaikainen ja riistetyt vapaudet tultaisiin hallituksen puolesta palauttamaan heti kun vain mahdollista.

Viimeisenä koronakriisin aikakehyksenä hallituksen viestinnästä oli havaittavissa *kriisistä ulos -kehys*, joka tuli esiin hallituksen puhuessa kriisin jälkeisestä ajasta (taulukko 6).

TAULUKKO 6 Kriisistä ulos -kehys

Kehys	Koronakriisille tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen uskottavuusvaihteluun
<i>Kriisistä ulos</i>	Kriisillä on mittavat vaikutukset suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuteen. Paluu entiseen ei onnistu ilman väivannaköä.	Hyvinvointivaltion periaatteiden ja yhteiskunnan jatkuvuuden varmistaminen.	Kriisin jälkeisestä ajasta ja tulevaisuudesta puhuminen, arvojen korostaminen, pitkäjänteisyys, ”tie kriisistä ulos”.	Alkaen siitä, kun ensimmäisen kerran huomioitiin akuutin kriisinhallinnan lisäksi myös pidemmän tähtäimen tavoitteita.	Konkreettiset toimet. Avoimuus ja läpinäkyvyys.

Kriisistä ulos -kehyksessä hallitus näki koronakriisillä vielä päättymispisteen, mutta itse kriisi määrittyi ministerien puheissa jo niin merkittävän suuruiseksi, että sen loputtua normaaliin palaamista ei nähty helppona tai yksinkertaisena. Hallitus korosti, että kriisillä oli ja tuli olemaan suuria vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja täten monista ennen kriisiä asetetuista hallinnollisista tavoitteista oli luovuttu tai niiden toteuttamista oli organisoitu uudella tavalla:

”Kuten totesin me elämme hyvin erilaisessa maailmassa ja taloudellises tilanteessa kuin vielä viikko sitten, ku hallitus käy kehysriihe ja budjettiriihen niin on aivan selvää että, se mistä me nyt keskustelemme ei enää ole se että, kuinka me saamme maahan luotua hallituksen päätöksillä 30 tuhatta uutta työpaikkaa vaan me keskustelemme siitä miten me voimme turvata nykyisten työpaikkojen säilymisen yhteiskunnassa.” (pääministeri Sanna Marin, 16.3.2020)

Kriisistä ulos -kehys esiintyi hallituksen puheessa viittauksina kriisin jälkeiseen aikaan ja normaalioloihin paluuseen sekä puheena tulevaisuuden yhteiskunnan organisoinnista. Hallituksen puheissa korostuivat kriisinhallinnan pitkän aikatahtäimen tavoitteet ja toimet akuutin kriisinhallinnan ja nopean reagoinnin sijaan. Hallitus painotti suomalaisen yhteiskunnan ja demokration arvojen, kuten lasten oikeus koulutukseen, ylläpitämistä ja säilyttämistä kriisin ylitse. Kriisinhallinnassaan hallitus korosti pitävänsä jatkuvasti mielessä yhteiskunnan tulevaisuuden sekä yhteiskunnassa vallitsevien perustavanlaatuisten arvojen ja yhteiskunnan vakauden säilyttämisen kriisin ylitse:

”Mutta voin todeta että me tarvitsemme myös lisää talouden toimia, joilla me paitsi lyhyellä aikavälillä pääsemme tämän kriisin yli, mutta myös pidemmällä tähtäimellä rakennamme jälleen tähän maahan vakaata taloutta.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 16.3.2020)

” – kun me selviämme tästä kriisistä, sekin päivä tulee, niin sen jälkeen meidän täytyy totakai myös ajatella pitkälle tulevaisuuteen että myös seuraavat sukupolvet pärjäävät tämän maan talouden kanssa ja, ne asiat mitkä olivat pöydällämme ennen kriisiä niin kyllä ne ovat siellä myös kriisin jälkeen ja varmasti vielä suuremmassa määrin, että voimme jättää julkisen talouden kestävässä kunnossa seuraaville sukupolville.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 20.3.2020)

Kriisistä ulos -kehys alkoi nousta esiin hallituksen puheessa poikkeusoloihin siirryttäessä 16.3.2020 tiedotustilaisuudesta alkaen ja vielä voimakkaammin ”kriisistä ulos -ryhmän” perustamisesta kerrottaessa 30.3.2020 tiedotustilaisuudessa. Kriisistä ulos -ryhmän perustamisen ja aiemman Covid19-koordinaatioryhmän laajentamisen yhteydessä (1.4.2020 tiedotustilaisuudessa) hallitus kehysti koronakriisin vaikutuksineen jo niin suurena ja pitkäkestoisena, että normaaliin paluuta ja siihen käytettäviä resursseja piti alkaa erikseen organisoida:

” – hallitus on tänään käynyt, varsin perusteellisen keskustelun siitä, että me tarvitsemme tällaiset kriisistä ulos -ryhmän, jonka tehtävä on, katsoa kauemmas ja rakentaa polku näistä rajoittamistoimenpiteistä ja kriisistä eteenpäin – me tarvitsemme yhteiskunnan muuta osaamista ja muita toimijoita kartoittamaa ja hahmoittamaan tätä ympäristöä joka on hyvin erilainen tulevaisuudessa, kun mitä se oli vielä kuukausi takaperin.” (pääministeri Sanna Marin, 30.3.2020)

Kriisistä ulos -kehysten merkityksenannoissa esiintyi myös joitain ristiriitaisuuksia. Samaan aikaan, kun hallitus näki uuden ”kriisistä ulos -ryhmän” perustamisen tarpeellisenä kriisin aiheuttamiin yhteiskunnallisiin vaurioihin pureutumiseksi, nähtiin johtamisen lisäkoordinaatio tarpeettomana. Tämä näkemys kuitenkin muuttui jo yhden päivän aikana, mikä hämmensi välittämään pyrittyä merkitystä. Aikaisemmassa 30.3.2020 tiedotustilaisuudessa hallitus ei nähnyt tarvetta ”uudelle operatiiviselle kriisiryhmälle”, mutta jo heti seuraavassa 1.4.2020 tiedotustilaisuudessa hallitus kehitti johtamistaan ja laajensi aikaisempaa Covid19-koordinaatioryhmää:

”Meidän terveydenhuollon viranomaisemme käyvät aktiivista vuoropuhelua niin yliopistojen kuin tutkijoiden, maamme parhaiden asiantuntijoiden kanssa siitä, että saamme tämän osaamisen, jota meillä maassa on mahdollisimman hyvin hyödynnettyä tämän tautitilanteen kartoittamiseksi, mutta varsinaiselle tällaselle uudelle operatiiviselle, toimin, toimijalle ei ole tarvetta, tämä on valtioneuvoston näkemys tästä asiasta.” (pääministeri Sanna Marin, 30.3.2020)

”Poikkeusolojen johtaminen vaatii tehokasta organisoitumista myös valtionhallinnolta. – – Siksi valtioneuvoston vahvistanut koronajohtamisorganisaatiotaan. Covid-19-koordinaatioryhmää laajennetaan ja myös valtioneuvoston kanslian organisoitumista poikkeusolojen johtamisessa on vahvistettu.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Kriisistä ulos -kehyksessä koronakriisi oli merkitykseltään suuri ja sillä oli mittavat yhteiskunnalliset seuraukset. Hallitus katsoi paluun kriisitilasta takaisin normaaliin vaativan mittavia johtamis- ja kriisinhallintatoimia ja yhteiskunnan uudelleenorganisointia. Kriisinhallinta alkoi ulottua akuutin kriisin hoitamisen ylitse myös kriisin seurausten minimoimiseen ja jälkipyykin organisointiin. Keskeistä kehyksessä oli puhe kriisin jälkeisestä ajasta: millainen se on ja miten hallitus huolehtii siitä. Hallitus puhui kriisin jälkeisestä ajasta aina poikkeustilan julistamisesta alkaen läpi kriisi- ja johtamisviestintänsä, ja viitteitä pitkällä aikatahtaimella toimimisesta oli läsnä hallituksen puheissa jo ensimmäisiä suurempia keinoja käyttöönottaessa.

Hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnästä oli siis erotettavissa koronakriisille viisi aika-kehystä *varautumiskehys, jarruttamiskehys, poikkeustilakehys, kriisi uutena normaalina -kehys ja kriisistä ulos -kehys*, joiden kautta kriisi sai erilaisia merkityksiä ja tulkintoja. Kehyksissä painottuivat erilaiset hallituksen kriisinhallinnan tavat ja tavoitteet. Kehykset esiintyivät hallituksen viestinnässä osittain päällekkäisinä eli koronakriisi saattoi kehystyä yhtä aikaa poikkeustilana, että uutena normaalina ja kriisinhallinnassa voitiin painottaa samanaikaisesti sekä varautumista että hallintaa.

4.2 Johtajuuden kehystäminen

Tässä alaluvussa käsittelen, millaisia merkityksiä johtajuus sai hallituksen kehystämisessä. Hallitus kehysti johtajuuttaan puhuessaan toiminnastaan ja kaiken hallituksen toiminnan voitiinkin katsoa olevan osa johtajuutta. Hallitus kehysti johtamis- ja kriisiviestinnässään omaa toimintaansa muun muassa avaamalla työskentelyprosessejaan ja tavoitteitaan, perustelemalla päätöksiään ja vaikuttimia niiden takana sekä vaatimalla ja asettamalla erilaisia toimia. Kaikki johtajuus kytkeytyy uskottavuuteen eli johtajuuskehykset sekä rakensivat hallituksen uskottavuutta johtajina että määrittivät sitä, mihin uskottavuuden haluttiin pohjautuvan. Uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinoja käsittelen tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnästä oli muodostettavissa kuusi johtajuutta määrittävää kehystä: *asiantuntija- ja tietokehys, yhteistyökehys, empatiakehys, suojelukehys, sitoutumiskehys* ja *strategisen toiminnan kehys*. Näillä kehyksillä Suomen hallitus määrittä johtajuuttaan viestinnässään sen kautta, millaisina johtajina he pyrkivät tulemaan nähdyiksi ja millaista toimintaa he liittivät tietynlaiseen johtajuuteen. Kaikki johtajuuskehykset esiintyivät läpi hallituksen viestinnän. Kehykset, niiden sisältämät merkitykset, kytkeytyminen laajempiin diskursseihin, rakentuminen, ajallinen esiintyminen viestinnässä ja kytkeytyminen uskottavuusvaikutelmaan on havainnollistettu taulukoin jokaisen kehyksen yhteydessä.

Asiantuntija- ja tietokehyksessä johtajuus määrittyi varmistetun, tieteellisen tiedon arvostuksen ja asiantuntijoiden osaamiseen tukeutumisen kautta (taulukko 7).

TAULUKKO 7 Asiantuntija- ja tietokehys

Kehys	Johtajuudelle tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen uskottavuusvaikutelmaan
<i>Asiantuntija- ja tietokehys</i>	Johtajat luottavat ja tukeutuvat toimissaan asiantuntijoihin, jotka tietävät paremmin. Johtajuus on luotettavan tiedon kartoittamista ja välittämistä.	Tieteellisellä tiedolla on itseisarvo.	Korostetaan asiantuntijoiden ja heidän tietonsa arvoa ja asemaa sekä luottamusta heihin. Asiantuntijalausunnot johtajien toiminnan perusteluina. Huhujen torjunta.	Läpi viestinnän.	Ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutuminen. Avoimuus ja läpinäkyvyys.

Asiantuntija- ja tietokehys esiintyi hallituksen viestinnässä jatkuvana viittaamisena erilaisiin asiantuntijoihin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta (THL) sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön (STM) ja tilannekeskukseen. Hallitus luotti ja tukeutui toimissaan asiantuntijoihin, jotka heidän mukaansa tiesivät ministereitä paremmin, miten tartuntatauteja taltutetaan. Hallitus perusteli päätöksensä usein terveyden ja hyvinvointiin erikoistuneiden asiantuntijoiden tekemillä arvioilla, jotka pohjautuivat tieteelliseen tutkimustietoon ja asiantuntijoiden erityisosaamiseen. Kehyksessä korostui tulkinta, että hallitus ei tehnyt päätöksiä vain oman tietopohjansa varassa, vaan konsultoi aina erilaisia tutkimustietoa tarjoavia, luotettavia toimijoita:

“Hallitus seuraa myös jatkuvasti tämän koronavirusepidemian ajankohtasta tilannetta ja arvioimme näitä tarvittavia rajoitustoimia terveysviranomaisten tietojen ja suositusten pohjalta.” (opetusministeri Li Andersson, 30.3.2020)

“No terveyden ja hyvinvoinnin laitos pitää välttämättömänä että nyt käytössä olevia Covid-19-epidemian rajaamis- ja muita toimenpiteitä jatketaan. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö taas on

arvioinut THL:n asiantuntijänäkemyskseen viitaten, että rajoittamistoimenpiteitä on syytä jatkaa kuukaudella.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 30.3.2020)

Asiantuntija- ja tietokehyksessä hallitus korosti useita kertoja luottamustaan asiantuntijoiden arvioihin ja näkemyskseen läpi kriisin eri vaiheiden. Asiantuntijoiden ja terveystoimijoiden toimivaltaa vakuutettiin kansalaisille. Hallitus ei asettanut tiedotustilaisuuksissa asiantuntijoiden yläpuolelle, ja rajumpia päätöksiä hallitus ei tehnyt ilman viranomaisten ja asiantuntijoiden suosituksia. Hallitus oli valmis myöntämään oman tietämyksensä rajallisuuden: esimerkiksi tiedotus- ja infotilaisuuksissa oli paikalla hallituksen ja valtioneuvoston ulkopuolisia asiantuntijoita, joille ohjattiin sellaisia median kysymyksiä, joihin hallituksen jäsenet kokivat asiantuntijoiden osaavan vastata paremmin:

“ – meillä on täällä asiantuntijoita niin sosiaali- ja terveysministeriöstä THL:stä kun muista ministeriöistä vastaamaan teidän kaikkiin mahdollisiin kysymyksiin.” (pääministeri Sanna Marin, 27.2.2020)

“ – asiantuntijoihin tietenkin luotamme, Suomen viranomaiset ovat alansa huippuja koko maailmassa ja heidän asiantuntemuksensa vahvasti nojaamme näitä päätöksiä tehdessämme – ” (pääministeri Sanna Marin, 25.3.2020)

Varmistetun tiedon arvostaminen osana asiantuntija- ja tietokehystä esiintyi hallituksen johtajuudessa erityisesti oikean, ajantasaisen ja luotettavan tiedon hankintana ja tarjoamisena johtajien toimesta kansalaisille ja medialle. Hallitus sanoitti tarjoamansa tiedon arvoa ja välittämistä esimerkiksi puhumalla viestinnän tehostamisesta, korostamalla monikanavaista viestintää ja välittämällä erilaisia konkreettisia ohjeistuksia, kuten perhe- ja peruspalveluministeri Kiurun ohjeistus “aivastakaa hihaan, ei käsiin”. Tiedon saanti pyrittiin mahdollistamaan ylimääräisillä infotilaisuuksilla ja jatkuvalla tiedottamisella eri viestintäkanavia pitkin. Hallitus pyrki mahdollistamaan tiedon tasavertaista saatavuutta erilaisille yleisöille pitämällä ruotsinkielisiä puheenvuoroja ja tarjoamalla tiedotustilaisuuksien simultaanitulkkauksen viittomakielelle. Hallitus lisäsi aktiivisesti viestintään käytettäviä resursseja läpi kriisiviestintänsä ja pyrki informoimaan eduskuntaa ja kenttää toimista ja niiden käytäntöönpanosta. Hallitus myös toi useaan otteeseen esille, että se ei halunnut “spekuloida” etukäteen, vaan toimi vain varmistetun tiedon perusteella ja tiedotti päätöksistä vasta, kun oli sen aika. Hallitus korosti, kuinka liikkeellä oli paljon valheellista informaatiota ja huhuja, joita vastaan hallitus pyrki taistelemaan oikeaa ja ajantasaista tietoa tarjoamalla sekä kansalaisten kysymyksiin vastaamalla:

“Koronaviruksesta ja tautitilanteesta on liikkeellä myös huhuja ja väärää tietoa ja sen vuoksi olemme halunneet asiassa myös noudattaa mahdollisimman avointa tiedotuslinjaa. Viranomaisten toimintaan ja viestintään Suomessa voi luottaa ja he tuottavat ajantasaista tietoa viranomaisviestintänä jatkuvasti.” (pääministeri Sanna Marin, 27.2.2020)

“ – olemme järjestäneet näitä ajankohtaiskatsauksia se vuoksi että, ihmisillä olisi mahdollisuus saada oikeaa ja ajantasaista tietoa, koska nyt samaan aikaan valitettavasti myös väärää tietoa paljon on liikkeellä.” (pääministeri Sanna Marin, 19.3.2020)

“Moni suomalainen kysyy nyt, että mitä saa tehdä ja mitä ei saa tehdä. Ja näitä ohjeita päivitetään kaiken aikaa.” (tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen, 18.3.2020)

Keskeistä asiantuntija- ja tietokehyksessä oli tilannekuvan rakentaminen ja päivittäminen sekä tiedosta oppiminen. Hallitus muodosti aktiivisesti kuvaa ajankohtaisesta tilanteesta ja korosti uuden tiedon systemaattista keräämistä “kentältä” eli sairaanhoitopiireistä ja kunnista, missä konkreettiset epidemian torjuntatoimet tapahtuivat. Uutta tietoa ei vain pelkästään kerätty, vaan hallitus myös hyödynsi sitä ja analysoi tilannekuvaa aina säännöllisesti uudelleen. Konkreettiset toimet mukautettiin aina hallitsevaan tilannekuvaan. Hallitus korosti oikeasta ja varmistetusta tiedosta oppimista ja tulevaisuuden kriisinhallinnan kehittämistä kriisitilanteessa kerätyn tiedon pohjalta:

“Me tottakai käymme tätä tilannetta päivittäin läpi. Suomen, terveysviranomaisten kanssa, THL:n kanssa, sosiaali- ja terveysministeriö päivittäin käy vuoropuhelua, me seuraamme tilannetta jatkuvasti. Ja on myös ymmärrettävä se, että kun kyse on, viruksesta, kun kyse on, taudista, josta me emme vielä tiedä kaikkea niin tämä tieto jatkuvasti myös päivittyy ja sen päivittyvän tiedon, varassa ja valossa myös hallitus tekee uusia päätöksiä.” (pääministeri Sanna Marin, 25.3.2020)

“Hyvä tilannekuva ja siitä seuraava tilanneymmärrys mahdollistaa kestäväen päätöksenteon, kattavan asioiden valmistelun ja koordinaation. Lisäksi tilannekuvan avulla mahdollistetaan vaikutusarvioinnin laatiminen. Tilannekuva on oikeaa ja varmistettua tietoa. Kriisitilanteessa oikean tiedon merkitys korostuu entisestään. Tilannekuvan muodostamassa muodostamisessa hyödynnetään analyytikoita ja oman alansa asiantuntijoita.” (valtioneuvoston turvallisuusjohtaja Ahti Kurvinen, 1.4.2020)

Asiantuntija- ja tietokehyksessä johtaja merkityksentyi oman tietonsa rajat tiedostavaksi ja asiantuntijoihin ja tutkimustietoon luottavaksi. Johtaja vahvisti toimillaan luottoa kriisialan, tässä terveys- ja hyvinvointialan asiantuntijoihin, välitti varmistettua ja oikeaa tietoa oikea-aikaisesti ja teki päätöksiä luotettavaan tietoon ja asiantuntija-arvioihin pohjautuen. Johtajuudelle tarjottu tulkinta asiantuntija- ja tietokehyksen näkökulmasta oli varmistettua tietoa arvostava ja siihen luottava johtaja, joka jakaa tietoa eteenpäin, hyödyntää sitä ja mitoittaa tarvittavat kriisinhallintatoimet vallitsevaan, asiantuntijatietoon pohjautuvaan tilannekuvaan.

Yhteistyökehelyksessä johtajuus määrittyi jaettuna toimintana ja yhteisen tavoitteen eteen työskentelemisenä. Yhteistyökehely merkityksentyi hallituksen puheessa kolmella eri tavalla: *jaettuna johtamisena, yksimielisenä päätöksentekona ja yhteisvastuuna* (taulukko 8).

Kehys	Johtajuudelle tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen uskottavuusvaihteluun
<i>Yhteistyökehys</i>	1. Jaettu johtajuus 2. Yksituumaisuus 3. Yhteisvastuu eli koko Suomi yhdessä	Suomalaisen kulttuurin vertauskuvat, esim. Hyvinvointivaltion perusarvot.	Me-puhe, toisten ministerien auktoriteetin tukeminen, suomalaisiin arvoihin vetoaminen, toisista huolehtiminen, jaetut vastuut.	Läpi viestinnän.	Me-puhe ja yhtenäinen viestintälinja. Vastuunkanto.

Yhteistyökehys jaettuna johtamisena kiteytyi Suomen johtajuuden hahmottamiseen jaettuna toimintana. Suomen johtaminen ei henkilöitynyt esimerkiksi pelkästään pääministeri Sanna Mariniin, vaan hallitusta puhuteltiin tiedotustilaisuuksissa kollektiivina, usein esimerkiksi “viisikkona”. Ministerit korostivat itse puheenvuoroissaan tekevänsä päätöksiä “kollegiona”. Pääministeri ei kertonut kaikkia päätöksiä, vaan jokainen ministereistä esitteli osansa tehdyistä toimista, joko yhdessä laaditusta kokonaisuudesta tai pelkästään omalta toimialueeltaan. Ministerit puhuivat tehdyistä päätöksistä me-muodossa, jolloin päätöksenteon vastuu ja valta jakautuivat ministerien kesken. Kuva jaetusta johtajuudesta rakentui myös ministerien viitatessa toistensa puheenvuoroihin ja kehuessa toistensa sanoituksia täten tukien samalla toistensa auktoriteettia:

“No pääministeri se on juuri, juuri näin – ” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 25.3.2020)

“ – rajoituksista voidaan poiketa vain erikseen mainituista välttämättömistä syistä, jotka pääministeri edellä luetteli. Rajoitus koskee Uttamaata, koska kuten ministeri Kiuru totesi, tämänhetkisistä todennetuista tartunnoista valtaosa on täällä Uudellamaalla – ” (sisäministeri Maria Ohisalo, 25.3.2020)

Yhteistyökehyksessä hallituksen käsitys jaetusta johtajuudesta linkittyi yhteistyöhön muiden viranomaisten ja johtavassa asemassa olevien toimijoiden kanssa. Hallitus painotti puheenvuoroissaan yhteistyötä viranomaistahojen kuten poliisin, THL:n, eri ministeriöiden ja presidentin kanssa. Hallitus toi esiin, kuinka kriisinhallintatyötä ”ei tehty tyhjiössä”, vaan Euroopan Unionin jäsenvaltioiden välinen ja maailmanlaajuinen yhteistyö olivat nyt erityisen tärkeitä. Hallitus ei nähnyt päätösten tekemistä vain hallituksen asiana, vaan neuvotteluissa oli mukana myös kaikki eduskuntapuolueet ja presidentti. Lisäksi hallituksen johtaminen ja kriisinhallintatyö olivat yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden kanssa.

Ministerit korostivat kriisistä selviämistä kaikkien yhteiskunnan toimijoiden yhteisenä asiana, laajana yhteistyönä korkealla tasolla ja eri yhteisöjen johtajien välillä:

”Tilanne ei tällä hetkellä minun arvioni mukaan ole se, mutta tästä käydään keskustelu kaikkien eduskuntapuolueiden johdon ja eduskuntaryhmien johdon kanssa koska, jos tähän siirtyisimme niin kyse ei enää ole hallituksen asiasta, kyse on koko eduskunnan asiasta meidän kaikkien yhteisestä asiasta ja tietenkin tässä tilanteessa myös tasavallan presidentti, yhdessä valtioneuvoston kanssa, tulisi valmisteluun mukaan.” (pääministeri Sanna Marin, 12.3.2020)

”Tämä on meille iso haaste, sanon että, että tämä tulee olemaan todella iso haaste yhteiskunnalle ja sen vuoksi tarvitsemme aivan kaikki toimijat nyt yhdessä rakentamaan polkua ja tietä kestävämpää yhteiskuntaan tästä kriisistä ulos.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Yhteistyökehys yksimielisenä päätöksentekona kytkeytyi jaettuun johtajuuteen. Hallitus korosti tekevänsä päätöksiä yhdessä, suuressa samanmielisyydessä. Puolueiden välisiä erimielisyyksiä painotuksista tai linjauksista ei tullut esiin puheissa, eikä puolueiden omia linjoja ja tavoitteita korostettu. Sen sijaan ministerit korostivat, kuinka yksimielisyys, ”yksituumaisuus”, mahdollisti nopean päätöksenteon ja että tämän kriisin suhteen normaalisti erilaisilla tavoitteilla varustetut johtajat löysivät helposti yhteisen tavan nähdä asiat. Yksimielisyys ei ulottunut vain hallituksen sisälle, vaan yksimielisiä oltiin myös eduskunnan ja muiden toimijoiden kuten pankkien kanssa. Yksimielisyys näkyi hallituksen viestinnässä yhtenäisyyden ja samanmielisyyden korostamisena, ja esiintyvien ministerien viestintä oli käytettyjen ilmausten ja tavoitteiden sanoittamisenkin suhteen hyvin yhtenäistä:

”Tällä kertaa näistä määrärahoista ja toimenpiteistä ei ole tarvinnut käydä taistelua vaan hallitus on ollut hyvin yksimielinen, siitä että kaikki mahdollinen tehdään talouden haittojen torjumiseksi ja tässä hetkessä yritysten rahoituksen turvaamiseksi.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 16.3.2020)

”– olemme myös halunneet kerätä hyvin laajasti parlamenttaarista yksituumaisuutta näiden toimien taakse jota hallitus tekee. Kriisitilanteessa pidän erittäin tärkeänä sitä että, kaikki valtion toimijat, niin täällä päätöksenteon puolella kuin sitten myös hallinnossa, toimisivat samaan suuntaan hyvässä yhteistyössä.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

”Samalla valtioneuvosto toimii kollegiona, ja on tehnyt tarvittavat päätökset ja linjaukset yksituumaisesti.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Yhteistyökehys yhteisvastuuna loi merkitystä kansalaisten ja muiden toimijoiden roolille kriisinhallinnassa suhteessa hallitukseen. Yhteisvastuun merkityksenannolla hallitus rakensi itsensä ja kansalaisten välistä riippuvuussuhdetta ja vastuunjakoja. Hallitus korosti, että ei pärjää ilman kansalaisia ja kriisin selättämiseen tarvittaisiin jokaisen suomalaisen panosta. Samalla ministerit liittivät itsensä vahvasti Suomen kansalaisiksi: he korostivat, kuinka ”meidän kaikkien” on tehtävä ”osamme” kriisin voittamiseksi. Hallitus kantoi vastuuta johtajina tekemällä

kriisinhallinnallisia päätöksiä, ja kansalaisten oli kannettava vastuunsa alaisina, toimimalla tehtyjen päätösten ja kehotusten mukaisesti heikompien puolustamiseksi:

”Jokainen meistä joutuu nyt omassa elämässään sietämään epämukavuutta ja epävarmuutta mutta on hyvä myös muistaa minkä takia me tämän teemme, me teemme sen sen takia, että me haluamme suojella kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä tämän epidemian edetessä. Ja sen takia olemme tänään tehneet koviakin linjauksia, koviakin päätöksiä jotta näin voimme tehdä. Me selviämme kyllä tästä yhdessä, ja teemme päätöksiä yhdessä ja me tulemme yhdessä, ihmisinä pitämään huolta siitä että huomioimme riskiryhmät, pidämme huolta että ihmisten terveys on meille ensisijainen asia, ja Suomi kyllä pärjää.” (Sanna Marin, 16.3.2020)

”Tämä epidemian hillitseminen on kuitenkin jokaisen suomalaisen vastuulla, ja siksi kaikkia sääntöjä ja ohjeita on nyt tärkeä noudattaa, ja se vaatii meiltä kaikilta kyllä uhrauksia ja pitkäjänteisyyttä, mutta Suomen kansa on varmasti selvinnyt pahemmastakin ja me selviämme myös tästäkin.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 30.3.2020)

Yhteisvastuun merkityksenanto tuli esiin eräänlaisena “koko Suomi yhdessä” -ajatteluna. Hallitus korosti suomalaisten jaettua vastuuta muiden kansalaisten hyvinvoinnista ja jokaisen roolia “yhteisissä talkoissa” kriisin ja epidemian nujertamiseksi. Hyvinvointiyhteiskunnan perinteiset arvot, kuten heikoimmasta huolehtiminen, nousivat ministereiden puheenvuoroissa etualalle. Esimerkiksi valtiovarainministeri Kulmuni korosti “meidän terveiden aikuisten” roolia lapsista ja heikoimmista huolehtimisessa ja heidän tukemisessaan. Myös Suomen historia yhdessä taistelevana kansana nousi hallituksen retoriikassa esiin ja hallitus määritteli muun muassa yhteisvastuun ja vastuunkannon perustavanlaatuisiksi suomalaisiksi arvoiksi:

” – – mutta itse uskon kyllä että suomalainen sisu kantaa meidät tästä yli ja yhdessä rakennamme tämänki jälkee sellaisen maa jossa jokaisella lapsella on hyvä elää ja olla.” (pääministeri Sanna Marin, 20.3.2020)

”Ajattelen niin että, Suomi pystyy yhteisvastuuseen kun tilanne on paha, ja kun kaikilla on samanlainen huoli kotimaan tulevaisuudesta. Se koskee niin työnantajia, työntekijöitä, päättäjiä, kaikki ovat huolissaan tästä tilanteesta, kaikki haluavat suomalaisten hyvinvoinnin parasta.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 20.3.2020)

”Tämä ei ole asia jonka hallitus voi yksin hoitaa. Tämä virus ei ole asia jonka hallitus voi yksin hoitaa tai jonka etenemisen hallitus voi yksin ratkaista. Me tarvitsemme tässä kaikkien suomalaisten apua ja vastuullisuutta ja haluan myös vielä kiittää niitä suomalaisia jotka ovat noudattaneet näitä rajoituksia.” (Sanna Marin, 1.4.2020)

Johtajuudelle tarjottu tulkinta yhteistyökehyksellä oli siis käsitys johtajuudesta ministerien kesken jaettuna toimintana, jossa vastuu ja tehtävät oli jaettu ja niitä toteutettiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyökehyksessä johtaja ei ollut yksilö vaan kollektiivi, joka toimi yhdessä kumppaniensa ja alaistensa kanssa kriisin selättämiseksi. Johtajat toimivat muita kunnioittaen ja yhteiseen toimintaan kannustaen.

Empatiakehyksessä johtajuus määrittyi empatian esittämisen kautta (taulukko 9).

TAULUKKO 9 Empatiakehys

Kehys	Johtajuudelle tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintymisen	Kytkeytyminen uskottavuusvaikutelmaan
<i>Empatiakehys</i>	Johtaja pyrkii tietoisesti asettumaan kansalaisten asemaan ja osoittamaan, että jakaa heidän tunnekokemuksensa. Johtajuuteen kuuluu empatia, arvostus ja kiitollisuus tehdyistä uhrauksista.	Johtajuuden ideaali: johtaja välittää, huolehtii ja ymmärtää.	Vakava tilanne vaatii uhrauksia johtajilta ja alaisilta. Esi-merkkejä rankkuudesta, epävarmuudesta ja sen sietämisestä. Kiittäminen.	Alkoi esiintyä ensimmäisten rajoitustoimien alkaessa jatkuen läpi viestinnän.	Me-puhe ja yhtenäinen viestintälinja: myötätunto, tuki, välittämisen osoittaminen, samaistuttavuus ja inhimillisuus. Vastuunkanto.

Empatiakehyksellä hallitus rakensi mielikuvaa johtajuudesta, jossa ministerit pystyivät asettumaan kansalaisten asemaan ja ymmärtämään sekä samaistumaan kansalaisten tunnekokemuksiin kriisiaikana. Hallitus osoitti ymmärtävänsä tilanteen vakavuuden ja vaativuuden sekä kriisin aiheuttamat epävarmuuden ja pelon kokemukset. Hallitus korosti kokevansa itsekin tilanteen hankalaksi ja päätöksenteon olevan epävarmaa vajanaisen tiedonsaannin ja alati muuttuvan tilannekuvan vuoksi:

“Tietenki tämä tilanne minkä me olemme nyt kohdanneet tuo myös suomalaisille ihmisille haasteita ja, on monessakin suhteessa hankala, aiheuttaa epävarmuutta, huolta ja pelkoa –” (pääministeri Sanna Marin, 20.3.2020)

“On myös hyvä todeta se että vielä on paljon sellaista mitä emme tästä viruksesta tiedä ja, päivittäin tiedot myös täydentyvät, eli meidän pitää tässä mielessä elää epävarmuudessa ja tehdä päätöksiä myös epävarman tiedon ja osittain myös puutteellisen tiedon keskellä.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Empatiakehyksessä ministerit korostivat ymmärtävänsä, että annettujen rajoitusten ja suosituksen noudattaminen ei ole helppoa tai yksinkertaista, toisilla ollen pelissä terveys ja toisilla toimeentulo. Puheessaan hallitus määritteli kriisitilannetta “vakavaksi ja vaikeaksi” ja toimia “rankoiksi ja vaativiksi”. Hallitus toi useaan otteeseen esille tiedostavansa ihmisten vaivannäön niin kansalaisten arjessa kuin terveydenhuolto- ja opetushenkilöstön keskuudessa. Hallitus halusi tuoda esiin, että ymmärsi vaativansa kansalaisilta paljon, ja että ohjeiden noudattaminen ei ollut helppoa, mutta se oli välttämätöntä:

“Toimi on vaativa, se on rankka –” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 12.3.2020)

“Ja tämä tietty epävarmuus tietenkin kuuluu poikkeuksellisiin aikoihin, tämän epävarmuuden kanssa on opittava elämään ja sitä on opittava myös sietämään.” (tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen, 18.3.2020)

“– – kaikkia sääntöjä ja ohjeita on nyt tärkeä noudattaa, ja se vaatii meiltä kaikilta kyllä uhrauksia ja pitkäjänteisyyttä – –” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 30.3.2020)

Empatiakehyksellä hallitus myös korosti tietävänsä kohtuullisten vaatimusten rajat. Hallitus antoi aikaa päätöksiin reagoimiseen ja vaadittujen toimien toteuttamiseen. Esimerkiksi kouluja ei käsketty sulkea samana päivänä, vaan vasta kahden päivän kuluttua sulkupäätöksestä, jotta opetushenkilöstö sai aikaa valmistella etäopetusta ja vanhemmat ehtivät järjestellä lasten hoitopaikkoja. Vastaavasti osa päätöksistä tähtäsi nimenomaan jouston antamiseen, kuten yritysten veronmaksujärjestelyiden helpottaminen. Hallitus pyrki antamaan konkreettisia päivämääriä rajoituksille, jotta yritykset “voivat varautua omalta osaltansa tähän aikaan”. Kansalaisia ei haluttu myöskään syyllistää tai syyttää tottelemattomuudesta, mikäli koronavirukseen sairastui, vaan taudin havaitsemisen hankaluus, tilanteen nopea muuttuminen ja rajoitusten moninaisuus ymmärrettiin hämmentäväksi kokonaisuudeksi:

“Tiedetään että osa tartunnan saaneista on vähäoireisia tai oireettomia, josta syystä he levittävät tietenkin tietämättään virusta ympäristöönsä.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 25.3.2020)

“Me tiedämme sen että, voi olla vaikea välttää sosiaalisia kontakteja jos vaikka siellä mökkipaikkakunnan kaupassa asioi tai palveluita miltään osin käyttää, tauti voi tahtomattaan levitä tai se voi olla jo itsellä – –” (pääministeri Sanna Marin, 25.3.2020)

Empatiakehyksellä hallitus myös osoitti arvostusta kansalaisten tekemille uhrauksille. Ministerit kiittelivät niin kansalaisia, yrittäjiä, oppilaita kuin vanhempia tehdystä työstä yhteisen taivon eteen. Virkaansa toimittavien, etulinjassa taistelevien viranomaisten työpanokselle ja asiantuntemukselle osoitettiin arvostusta:

“– – muun muassa Uudenmaan rajalla on tehty 14, 16 tuntisia työvuoroja ja tämä on rankkaa aikaa nyt kaikille.” (sisäministeri Maria Ohisalo, 30.3.2020)

“Mä haluan vielä uudestaan kiittää Suomen huippuosaavia, koulutettuja opettajia ja kaikki rauta, kaikki meidän rautasia opetusalan ammattilaisia, jotka tässä tilanteessa hyvin nopeasti – – olivat valmiita, siirtymään tähän poikkeukselliseen järjestelyyn ja myöski omalta osaltaan mahdollistamaan etäopetuksen ja nää poikkeukselliset opetusjärjestelyt.” (opetusministeri Li Andersson, 18.3.2020)

Vaikka hallitus pyrki osoittamaan empatiaa ja ymmärrystä, korostui empatiakehyksessäkin jakamiseen kannustaminen. Hallitus korosti läpi viestintänsä, että tilanteen vaativuudesta huolimatta rajoituksia oli pyrittävä noudattamaan ja siellä omalla epämukavuusalueella oli opittava

olemaan. He toivat esiin, kuinka isommat tavoitteet oli pidettävä mielessä, haasteet tullaan lopulta voittamaan ja epävarmuus ja rajoitukset tulevat väistymään:

“ – ja on tietenkin ymmärrettävää että joittenkin osalta tämä voi vaikuttaa hankalalta asialta, mutta silloin, voimme myös kaikki ajatella näin, että tässä me olemme kaikki nyt mukana sen takia että haluamme suojella ihmiselämiä.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 25.3.2020)

“Myös talouden osalta tilanne on erittäin haastava, paitsi ihmisten toimeentulon myös yritysten toiminnan kannalta, ja siksi on erittäin tärkeää et me pääsemme normaalioloihin mahdollisimman pian. Tulee päivä, jollon tämä painajainen on ohi ja saamme jatkaa suomalaisen yhteiskunnan rakentamista tavallisissa olosuhteissa olosuhteissa mut se ei tapahdu itsestään, eikä siinä onnistuta ellei me kaikki osallistuta epidemian hidastamiseen.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 30.3.2020)

Empatiakehyksessä johtaja merkityksentyi empaattiseksi, alaisistaan välittäväksi ja heidän tilannettaan ja uhrauksiaan ymmärtäväksi toimijaksi. Johtaja pyrki toimissaan samaistumaan kansalaistensa kokemuksiin, kuitenkin samalla jaksamiseen ja epävarmuuden sietämiseen kannustaen. Johtajuudelle tarjottu tulkinta empatiakehyksellä oli siis käsitys johtajuudesta empaattisena esiintymisenä, jolla alaisia kannustetaan toimimaan johtajan tavoitteiden mukaisesti, mutta ei kuitenkaan kohtuuttomuuksia vaatiin.

Suojelukehyksessä johtajuus määrittyi yhteiskunnan arvojen ja kansalaisten suojelemiseksi (taulukko 10).

TAULUKKO 10 Suojelukehys

Kehys	Johtajuudelle tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen uskottavuusvaihteluun
<i>Suojelukehys</i>	Johtajuus on yhteiskunnan arvojen ja kansalaisten suojelua.	Suomalaiset ja hyvinvointiyhteiskunnan arvot. Instituutionaalisen organisaation perustehtävät.	Arvojen ja uhkien sanoittaminen: mitä suojellaan ja miltä. Arvot perusteluna kriisinhallintatoimille.	Läpi viestinnän.	Me-puhe ja yhteinen viestintälinja: välittäminen, turvan tarjoaminen. Vastuunkanto. Avoimuus ja läpinäkyvyys.

Suojelukehyksellä hallitus pyrki kehystämään kriisinhallintatoimensa suojeluna, samalla toiminnassaan ja viestinnässään edustaen ja ylläpitäen suomalaisen kansan ja hyvinvointiyhteiskunnan arvoja. Hallitus sanoitti puheessaan toimintansa tavoitteita ohjaavia periaatteita ahkerasti. Voimakkaimmin toistuvia, suojeltaviksi katsottavia arvokokonaisuuksia *olivat demokration periaatteiden ja ihmisten perusoikeuksien suojeleminen, elämän suojeleminen ja hyvinvointiyhteiskunnan toiminnan ja ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen.*

Demokratian periaatteiden ja ihmisten perusoikeuksien suojele esiintyivät hallituksen puheissa erityisesti välttämättömyyden ja poikkeuksellisuuden korostamisen kautta. Demokratian periaatteet ja ihmisten perusoikeudet ovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan peruspiilareita ja ne on määritelty Suomen laissa. Hallituksen tehtävä institutionaalisenä organisaationa on suojella näitä arvoja myös laillisella velvoitteella. Välttämättömyyden ja poikkeuksellisuuden voidaankin katsoa kummunneen osittain laajemmasta laillisesta diskurssista ja institutionaalisenä logiikasta. Välttämättömyys ja poikkeuksellisuus olivat määritelmiä, joiden täytyi täytyä valmiuslaissa, jotta tiettyjä rajoitustoimia voitiin demokraattisesti johdetussa yhteiskunnassa tehdä. Hallitus korosti puheessaan tilanteen poikkeuksellisuutta normaaliin verrattuna ja painotti tekevnsä vain välttämättömiä ihmisten oikeuksia rajoittavia toimia. Kansalaisten perusoikeuksia, kuten liikkumisen vapautta rajoittavat toimet luvattiin purkaa välittömästi, kun ne hallituksen ja asiantuntijoiden arvioiden perusteella osoittautuisivat ei-välttämättömiksi:

“Me emme missään nimessä halua rajoittaa ihmisten perusoikeuksia yhtään enempää kuin on välttämätöntä taudin leviämisen hillitsemiseksi ja riskiryhmien suojelemiseksi eli kyllä me tässä noudatamme erittäin tiukkaa harkintaa ja tietenki kaikki, mahdolliset jatkossa annettavat valmiuslain käyttöönottoasetukset annetaan eduskunnalle ja eduskunta ne myös omalta osaltansa arvioi, mutta haluan korostaa sitä että, emme me halua kansalaisten oikeuksia, perusoikeuksia rajoittaa yhtään enempää kuin on välttämätöntä.” (pääministeri Sanna Marin, 18.3.2020)

“Ja tottakai se on niin, että koska tämä on todella todella, suuri. Miten nyt sanoisin. Se on, se on suuri asia, että kajotaan ihmisten perusoikeuteen liikkua vapaasti tässä maassa, niin tottakai se on myös niin että heti, kun THL:n suunnalta sanotaan ja kerrotaan meille että nyt voidaan tästä luopua, niin heti se tehdään.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 25.3.2020)

Suojelukehyksessä *elämän suojele* oli hallituksen sanoittamista periaatteista yksi voimakkaimmin toistuvista arvoista. Hallitus korosti, että yhtäkään ihmiselämää ei haluttu menettää ja täten vahvempien oli suojeltava heikompia. Ihmiselämän suojele ja kuolemien estäminen olivat hallituksen mukaan sen arvokkain tavoite ja monet muut tavoitteet kytkeytyivätkin elämän suojeleluun arvoon. Tällaisia tavoitteita olivat iäkkäiden ja perussairaiden suojele, sosiaali- ja terveydenhuollon kapasiteetin ja kantokyvyn turvaaminen, terveyden ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömien menojen takaaminen sekä epidemian kulkuun vaikuttaminen ja tautihuipun tasaaaminen. Hallitus korosti, kuinka ihmisten terveyden ja elämän suojeleminen meni kaikkien muiden tavoitteiden ja oikeuksien edelle, ja puheenvuoroissa erityisesti heikommassa asemassa olleiden (riskiryhmiin kuuluvat ja iäkkäät) suojele korostui:

“Liikkumisvapaus on keskeinen perustuslaissa turvattu oikeus, mutta oikeus elämään on se keskeisin oikeus.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 25.3.2020)

“Meidän täytyy kaikissa olosuhteissa varmistaa, että ihmisten terveyttä ja henkeä voidaan suojella.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 25.3.2020)

“Terveydenhuollon kantokyvyn ja sitä kautta ihmisten hengen ja terveyden turvaamiseksi valtioneuvosto on siis tänään antanut käyttöönottoasetuksen valmiuslain 118 pykälän osalta.” (pääministeri Sanna Marin, 25.3.2020)

” – me teemme sen sen takia, että me haluamme suojella kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä tämän epidemian edetessä. Ja sen takia olemme tänään tehneet koviakin linjauksia, koviakin päätöksiä jotta näin voimme tehdä.” (pääministeri Sanna Marin, 16.3.2020)

Kolmas suojeltava arvokokonaisuus suojelukehyksessä oli *hyvinvointiyhteiskunnan toiminnan ja ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen*. Hallituksen mukaan ihmisten hyvinvointi oli terveyden edistämisen lisäksi myös taloudellista hyvinvointia. Hallitus toi esiin, kuinka koronakriisi oli taloudellisesti merkittävä kriisi niin valtion tasolla kuin ihmisten henkilökohtaisen toimeentulon suhteen. Täten hallitus tekikin paljon konkreettisia toimia kansalaisten taloudellisen hyvinvoinnin suojelemiseksi sekä sen eteen, että “koko yhteiskunta ei pysähtyisi taloudellisesti”. Hallitus korosti, kuinka koko yhteiskuntaa, sen arvoja ja kulttuuria, oli suojeltava tekemällä toimia yhteiskunnan käynnissä pysymiseksi ja selviämiseksi kriisin yli tulevaisuuteen:

“Muiden taloudellisten keinojen käyttöönoton suhteen hallitus käyttää kokonaisharkintaa ja valtio huolehtii talouden toiminnasta ja sitä kautta myös yhteiskunnan vakaudesta.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 12.3.2020)

“Hallitus on tehnyt tärkeän periaatteellisen linjauksen siitä että opetusta ei Suomessa ei keskeytetä vaan opetus jatkuu vaikkakin poikkeuksellisin tavoin ja etäopetuksena. Haluamme siis myöskin poikkeuksellisissa olosuhteissa turvata jokaisen lapsen ja nuoren opiskelijan oikeus oppia. Toinen tärkeä periaate on se että kenenkään valmistuminen ei saa vaarantua tämän poikkeustilanteen vuoksi.” (opetusministeri Li Andersson, 30.3.2020)

Hallitus yhdisti kaikki suojelukehyksessä esittämänsä arvokokonaisuudet nimenomaan suomalaisiksi arvoiksi, mitkä toimivat sekä suojelun kohteena että keskeisenä perusteluna ja oikeutuksena tehdyille kriisinhallintatoimille. Nimetyt suomalaiset arvot ohjasivat hallituksen johtamista kriisissä. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan arvoista tuli pitää kiinni kriisissäkin ja ne oli keskityttävä turvaamaan yhteiskunnan jälleenrakennuksessa. Läpi johtamis- ja kriisiviestintänsä hallitus sekä sanoitti että edusti toiminnassaan nimenomaan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan arvoja, erityisesti yhteisvastuuta, huolenpitoa, välittämistä:

“Ja kun kysymyksessä on tämänkaltainen tilanne niin turva, yhteisvastuu ja huolenpito ovat sen kaltaisia suomalaisia arvoja joita varmasti pitää tässä hetkessä korostaa.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni 12.3.2020)

“Ajattelen niin että, Suomi pystyy yhteisvastuuseen kun tilanne on paha, ja kun kaikilla on samanlainen huoli kotimaan tulevaisuudesta. – – kaikki haluavat suomalaisten hyvinvoinnin parasta. Ja tähän mennessä, jos ajattelee, tätä meidän koronaviruksen aiheuttamaa tilannetta, joka

on haavoittanut meidän yhteiskuntaamme, nostanut huolta läheisimmistämme ja hauraista, niin, ajattelen että myös nämä tänään kerrotut päätökset ovat osaltaan sitä huolenpitoa.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 20.3.2020)

” – me tulemme yhdessä, ihmisinä pitämään huolta siitä että huomioimme riskiryhmät, pidämme huolta että ihmisten terveys on meille ensisijainen asia, ja Suomi kyllä pärjää.” (pääministeri Sanna Marin, 16.3.2020)

Suojelukehys rakentui myös uhkien sanoittamisessa. Hallitus sanoitti puheenvuoroissaan erilaisia suomalaisia arvoja uhkaavia tekijöitä, joilta he pyrkivät kansalaisia ja yhteiskuntaa toimillaan suojelemaan. Uhkia olivat muun muassa talouden romahtaminen, ihmisten hengen ja terveyden vaarantuminen, rajoitusten tehottomuus ja testauskapasiteetin riittämättömyys. Uhkia sanoittamalla hallitus kehysti toimintaansa suojeleksi sekä perusteli sitä, miten ihmisten tuli toimia hallitusten ohjeiden mukaan, jotta uhkakuvat eivät toteutuisi:

”Koronakriisin taloudellisia vaikutuksia emme pysty vielä tarkkaan arvioimaan, mutta ne tulevat olemaan mittavat kaikissa EU-jäsenvaltioissa. Ihmisten liikkumista, kokoontumista ja sosiaalisia kontakteja on rajoitettu kautta Euroopan ja monia yhteiskunnan toimintoja suljettu tai järjestetty uudelleen. Koulut ja muut oppilaitokset ovat suljettuna kautta Euroopan. Terveystenhoitojen voimavarat ovat koetuksella monissa maissa.” (pääministeri Sanna Marin, 18.3.2020)

”On selvää että kaikissa olosuhteissa testauskapasiteetti tulee olemaan rajallinen, mutta, on tärkeää käyttää sitä, koko kapasiteettia harkiten, jotta saadaan varmasti kaikki tärkeät tiedot käyttöön. THL evästää, eri alueita siinä, millä tavalla näitä testauksia Suomessa tehdään, ja nyt on tärkeää että kaikkialla Suomessa noudatetaan näitä THL:n antamia ohjeita.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 19.3.2020)

”Tämä on meidän jokaisen vastuulla. Jokaisen vastuulla on noudattaa niitä ohjeita, kehoituksia ja suosituksia jota hallitus on antanut jo aiemmin. Ei pidä odottaa, että viranomainen tulee sanomaan tai käskemään vaan nyt jokaisella meistä on vastuu siitä, että noudatetaan niitä toimitusohjeita ja suosituksia jota on annettu. Tämä on meidän yhteinen asiamme ja meidän kaikkien vastuulla on pitää niin omasta terveydestämme, lähimmäisen terveydestä kuin kaikkien kanssaihminen terveydestä ja hyvinvoinnista huolta.” (pääministeri Sanna Marin, 25.3.2020)

Suojelukehyksessä johtaja merkityksentyi suomalaisia perusarvoja eli demokratiaa, elämää ja hyvinvointiyhteiskuntaa suojelevaksi toimijaksi. Johtajuus oli yhteiskunnan arvojen ja niiden uhkien sanoittamista, ja johtajan toiminnan tavoitteeksi määrittyi sanoitettujen arvojen ja alaisien suojeleminen. Suojelukehyksen johtajuudessa korostui eräänlainen arvojohtajuus, jossa johtaja sanoitti ja edusti yhteisiä arvoja, ja alaisien tavoiteltiin seuraavan johtajan esimerkkiä ja omaksuman toimintaansa samat arvot.

Sitoutumiskehyksessä johtajuus määrittyi vastuun ottamisena ja sitoutumisena hallitukselle asetettuun tehtävään eli johtamiseen ja kriisinhallintaan koronakriisissä (taulukko 11).

Kehys	Johtajuudelle tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytymisen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen uskottavuusvaikutelmaan
<i>Sitoutumiskehys</i>	Johtajuus on vastuun ottamista ja sitoutumista tehtävään.	Työn luomat velvoitteet: kehystystehtävät ja instituutionaaliset vaatimukset.	Lupausten tekeminen, vastuun ottaminen tehtävistä ja virheistä. Sanoista teoiksi.	Läpi viestinnän, voimistui kriisin pahentuessa.	Vastuunkanto: hallitus nauttii kansalaisten luottamusta, joten pyritään osoittamaan olemaan tämän luottamuksen arvoisia. Konkreettiset toimet.

Sitoutumiskehys esiintyi hallituksen puheissa *vastuun kantamisena, velvollisuuksien täyttämisenä, uhrautumisena, esimerkin näyttämisenä, virheiden korjaamisena ja laillisuuteen sitoutumisena*. Hallitus painotti *vastuunkantoa* toiminnassaan ja korosti, kuinka johtajat kantavat tässä tilanteessa vastuun kriisistä selviämisestä. Hallitus toi esiin sitoutumistaan vastuun kantamiseen korostamalla, kuinka ministerit ymmärsivät oman roolinsa vakavassa tilanteessa ja pyrkivät täten tekemään kovasti töitä ja “kaiken mahdollisen” kriisin hallitsemiseksi:

“Julkiselle vallalle on asetettu velvollisuus turvata jokaisen oikeus elämään, turvata jokaiselle riittävät terveyspalvelut myös pandemian aikana sekä edistää väestön terveyttä.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 25.3.2020)

“Ja näi ollen totean että, että pyrimme tekemään kaikissa oloissa kaikkemme, varaudumme kaikkiin mahdollisiin, tilanteisiin tulevan varalta” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 27.2.2020)

“ – – tässä nyt 24/7 tätä työtä tehdään jotta ihmiset olisivat turvassa.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 25.3.2020)

Sitoutumiskehyksessä hallitus nosti kriisinhallinnan ja johtamisen osaksi velvollisuuksiaan ja kehystäminen tapahtui ministereiden puheissa osittain *puheena velvollisuuksien täyttämisestä* ja valtion osuuden tekemisestä. Hallitus ei esittänyt velvollisuuksien täyttämistä taakkana, vaan apuun tulemisena ja vahvana haluna kantaa vastuuta ja tarjota turvaa kansalaisille. Kehyksessä korostui tulkinta siitä, että Suomen johtajat eivät hylkää tai jätä kansalaisiaan yksin, vaan hallitus *uhrautuu* kansansa puolesta ja kantaa suuremman vastuun kriisistä “vahvemmillä harteillaan”:

“Hallitus tulee tekemään kaikkensa sen eteen että tavalliset suomalaiset ihmiset, työntekijät, yritykset eivät joudu tämän akuutin kriisin kärsijöiksi, valtiolla on vahvemmat harteet hoitaa tällaista yhteistä vakavaa tilannetta kuin yksilöillä ja sen takia olemme erittäin vahvassa yksituumaisuudessa siinä, että me pyrimme tekemään kaikkemme että tämä maa tästä selviää mahdollisimman pienin vaurioin. Ja tämä onkin viestini suomalaisille ihmisille: vaikka olot ovat poikkeukselliset, tästäkin tilanteesta tullaan selviämään. Yhteiskunta toimii edelleen, se toimii tänään ja se toimii huomennakin.” (pääministeri Sanna Marin, 16.3.2020)

”Ja eikä tämä ole tietenkään yrittäjän, ei yhdenkään työntekijän syy, et tämän kaltaiseen tilanteeseen on ajauduttu ja siksi valtio haluaa tukea, tarjota kaiken sen mahdollisen tuen, jolla pääsemme tämän kriisin yli.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 16.3.2020)

”Eli me sen takia emme nyt ensisijaisesti ajattele sitä, paljonko valtio joutuu ottamaan lisävelkaa vaan haluamme pitää huolta siitä, että me turvaamme yritysten selviytymisen, ihmisten työpaikat, ihmisten toimeentulon, ja autamme maan tämän akuutin kriisin yli.” (pääministeri Sanna Marin, 20.3.2020)

Sitoutumiskehyksessä hallituksen kehystämisessä korostui myös *esimerkin näyttäminen* sanoista tekoihin -asetelmalla. Ministerit korostivat valtion toimivan antamansa esimerkin mukaan ja pitävänsä antamansa lupaukset. Hallitus oli muun muassa vastuullinen omistaja ja näytti esimerkkiä sanallisten lupauksen konkretisoimisessa teoiksi:

” – ja valtion yhtiöiden osalta on aivan selvää se, että me tulemme myös valtio yhtiöiden osalta tämän kokonaisuuden katsomaan ja tämä kriisi tulee myös vaikuttamaan siihen, millä tavalla esimerkiksi valtio voi nostaa omistamistaan yhtiöistä osinkoa. Ja tietenkin valtio on vastuullinen omistaja, meille on tärkeintä se että meidän yhtiömme pysyvät pystyssä, menestyvät huomennakin, ja tulemme tässäkin toimimaan vastuullisesti.” (pääministeri Sanna Marin, 20.3.2020)

”Kaiken kaikkiaan hallituksen toimet yhteensä ovat noin 15 miljardia euroa, ja tämä tarkoittaa sitä että me todellakin olemme tosissamme sen kanssa että yksikään yritys ei päädy tämän kriisin takia konkurssiin eikä ihmiset massatyöttömyyteen.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 20.3.2020)

Hallitus rakensi sitoutumiskehystä myös tuomalla esiin johtamisessaan ja kriisinhallinnassa kohtaamiaan haasteita ja tekemiään virheitä. Pääministeri Marin toi esiin, kuinka hallitus *kan-toi vastuun myös virheistään ja niiden korjaamisesta*. Hallitus käsitteli viestinnässään johtamiseensa kohdistunutta kritiikkiä muun muassa myöntämällä kriisinhallintatoimien jalkauttamisen epäonnistuneen Helsinki-Vantaan lentokentällä. Myös testauskapasiteettiin liittyviä haasteita havainnollistettiin. Keskeistä ongelmien ja haasteiden kuvauksessa oli, että ministerit otivat johtajina vastuun teoistaan ja korostivat haasteiden parempaa ennakkointia ja ratkaisua tulevaisuudessa, kuitenkin painottaen, että täydellisyys olisi mahdottomuus ja virheitä tulisi varmasti lisää:

”Kuten hyvin tiedätte, kaikessa emme ole onnistuneet täydellisesti ja tämän olen aikaisemmin kertonut. Erityisesti Helsinki-Vantaan lentokentän tapaus on ollut esimerkki jossa olisi pitänyt pystyä aiemmin parempaan yhteistyöhön eri viranomaisten ja hallinnon alojen välillä. – – Nyt tähän Vantaa-Helsingin lentokentän tilanteeseen on puututtu ja kartoitamme aktiivisesti muitakin tällaisia kokonaisuuksia jossa on eri hallinnonaloja ja eri viranomaisia samassa paikassa ja pyrimme näihin ongelmiin puuttumaan ennen kuin ne kärjistyvät. – – Voin myös sanoa sen että, varmasti muitakin hankaluuksia meille tulee eteen. Jos vaatimuksena on täydellisyys, emme voi kuin epäonnistua. Mutta voin kuitenkin vakuuttaa että, niin hallitus kuin meidän viranhaltijamme ministeriöissä ja kentällä tekevät parhaansa suojellakseen suomalaisia ihmisiä ja heidän terveyttään.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

“Tämä on haastavaa, todettakoon se. Tämä on haastava kokonaisuus. Ei ole ensimmäinen kerta eikä varmasti viimeinen kerta, kun meillä hallinnon siilot ja organisaatiorakenteet aiheuttavat tiedonkulun puutteita ja vaikeuttavat johtamista – – ” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Sitoutumiskehyksessä painottui myös *laillisuuteen sitoutuminen*. Ministerit avasivat puheis-
saan tehtyjen päätöksien taustoja, niitä ohjaavia lakeja ja lakeihin perustuvia prosesseja. Halli-
tus korosti, että päätöksiä tehtiin lakeja ja perustavanlaatuisia yhteiskunnan arvoja noudattaen
ja kunnioittaen. Laillisuuden vaatimus on osa hallituksen institutionaalista logiikkaa ja perus-
tehtävää parlamentaarisenä, poliittisena toimijana, koska hallituksen on nautittava eduskunnan
ja kansan luottamusta voidakseen toimia. Konkreettisesti laillisuuteen sitoutuminen näkyi pu-
heenvuoroissa lakien mukaisten menettelyjen noudattamisena (esimerkiksi valmiuslain viral-
linen asetusmenettely 17.3.2020 tiedotustilaisuudessa), käytettävän lakitermistön avaamisena
(poikkeustilan ja välttämättömyyden määritelmien antaminen), sovellettujen lakien nimeämi-
senä (esimerkiksi tartuntatautilaki) ja suullisten ja kirjallisten perustelumuistioiden tarjoami-
sena. Ministerit painottivat, että kriisitilanteesta huolimatta lakeja ei ohitettu eikä perustuslakia
unohdettu ja päätösten perustelut olivat kansalle saatavilla niin puheessa kuin kirjallisissa
muistioissa:

“Kriisiaikanakin on pidettävä kiinni valtionhallinnon peruseriaatteita.” (pääministeri Sanna
Marin, 1.4.2020)

“Ja tietenkin valtioneuvoston ja poliittisten toimijoiden pitää harkita yhteiskunnan kokonaise-
tua – – eli missään nimessä kevyin perustein tällaisiin päätöksiin ja tällaisiin toimiin ei pidä
ryhtyä. Siinä pitää olla kokonaisharkinta, pitää olla huolellinen arvio, pitää olla yhteinen näke-
mys ja pitää tietenki olla myös viranomaisten vahvat suositukset siihen että tämän kaltaiset toi-
menpiteet olisivat tarvittavia.” (pääministeri Sanna Marin, 12.3.2020)

“ – – tässähän on erittäin tarkat kriteerit valmiuslaissa ja hallitus huolehtii siitä että koko ajan
noudatetaan tätä nyt erittäin tarkasti, koska me tiedämme että nyt ollaan kajoamassa ihmisten,
normaaliin arkeen – – ” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 16.3.2020)

Sitoutumiskehyksessä johtaja merkityksentyi tehtäväänsä sitoutuneeksi ja tehtävästään sekä
toiminnastaan vastuuta kantavaksi toimijaksi. Johtaja toimi kriisissä vastuullisesti, laillisesti ja
kansalaisten edun mukaisesti. Johtajuudelle tarjottu tulkinta sitoutumiskehyksellä oli siis käsi-
tys johtajuudesta vastuunkantona työn velvoitteista. Johtajuus kehystyi esimerkilliseksi, vas-
tuulliseksi toiminnaksi, jossa työhönsä ja sen tuomaan vastuuseen sitoutumiseen kuului myös
virheiden myöntäminen ja niiden korjaaminen tarvittaessa.

Strategisen toiminnan kehityksessä johtajuus määrittyi strategisena, suunnitelmallisena
toimintana. Strategisen toiminnan kehityksellä hallitus rakensi kuvaa erityisesti siitä, millaista
hallituksen mukaan oli tehokas ja oikea kriisin johtaminen. Strategisen toiminnan kehityksessä

hallituksen kriisiajan johtajuudessa korostui *nopea, mutta harkittu toiminta*, joka oli *oikea-aikaista, oikeasuhtaista ja läpinäkyvää* (taulukko 12).

TAULUKKO 11 Strategisen toiminnan kehys

Kehys	Johtajuudelle tarjottu merkitys ja tulkinta-avaimet	Kytkeytyminen laajempiin diskursseihin	Rakentavat ilmaukset	Ajallinen esiintyminen	Kytkeytyminen uskottavuusvaikeutelmään
<i>Strategisen toiminnan kehys</i>	Johtajuus on strategista toimintaa: nopeaa, mutta harkittua reagoitua, jossa korostuu toimien oikea-aikaisuus ja -suhtaisuus sekä läpinäkyvyys.	Johtajan (kehystys)tehtävät.	Toimintaprosessien ja toimien aikataulukujen avaaminen: mitä on tehty, milloin ja miksi.	Läpi viestintään.	Läpinäkyvyys ja avoimuus: avataan prosesseja. Konkreettiset toimet.

Strategisen toiminnan kehyksessä hallitus korosti läpi viestintänsä *nopeutta* kriisinhallinnassa ja reagoinnissa alati muuttuvaan tilannekuvaan. Toiminnan tuli olla nopeaa ja erityisesti kriisiviestintään alussa korostui akuutin kriisin hoitaminen ja pikaisesti aikaan saatavat konkreettiset toimenpiteet. Pitkän aikavälin tavoitteet ja toimet nousivat esiin vasta myöhemmissä tiedotustilaisuuksissa. Kriisitilanteen muuttuessa nopeasti tiedostustilaisuuksien välillä, korosti hallitus jatkuvasti nopeaa toimintaa johtajuuden hyveenä:

”Joten, että pääsemme tässä kriisissä nopeasti liikkeelle meidän täytyy käyttää olemassa olevia järjestelmiä mekanismeja, aikaa ei ole tuhrata, joten on hyvin keskeistä että saamme nämä kaikki toimet nopeasti eteenpäin.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 20.3.2020)

” – – mutta nyt tässä ensitilassa on tietenkin kaikkein tärkeintä se, että me autamme suomalaiset yritykset, suomalaiset ihmiset tämän akuutin kriisin yli. – – Eli sen vuoksi me olemme lähteneet etupainotteisiin toimiin erittäin nopeasti ja sitten myös pitkällä aikavälillä tietenkin katsotaan julkisen talouden kestävyttä ja sitä että pitkällä aikavälillä rakennamme sillon niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin myös ympäristöllisesti kestäväan yhteiskuntaan.” (pääministeri Sanna Marin, 20.3.2020)

Nopeuden painottamisesta huolimatta, hallitus korosti strategisen toiminnan kehyksessä myös *harkintaa* ja *toimien oikeasuhtaisuutta*. Hallitus painotti, että vaikka toimia tehtiin nopeasti, ei hallitus hätiköinyt päätöksenteossaan. Päätöksiä tehtiin aina sen hetkinen tilannekuva ja -arvio huomioiden, suhteuttaen päätökset vallitsevaan kriisitilanteeseen niin mittasuhteiltaan kuin ajallisesti. Median tai opposition haastaessa hallituksen päätöksiä tai johtamista, vetosivat ministerit usein lausunnoissaan *oikea-aikaisuuteen*. Kaikissa toimissaan hallitus korosti ”koko-naisharkintaa” niin lyhyellä kuin pitkällä aikatahtimella ja toimia haluttiin harkita ennakkoon, mutta panna käytäntöön vasta, kun ne oli todettu tilanteen kannalta välttämättömiksi ja oikeasuhtaisiksi:

“ – – meillä on nyt työkalupakki ja sieltä ei vielä kaikkia työkaluja ole suinkaan käytössä, palaamme niihin sitä mukaan kun seuraamme kuinka tämä tautitilanne kehittyy.” (sisäministeri Maria Ohisalo, 17.3.2020)

“ – – me joudumme jatkuvasti päivittämään havaintoja kentältä, mutta myöskin suhteuttamaan nämä tiedot jotka kotimaassa saamme epidemian edetessä siihen, millä tavalla maailmalla tätä epidemiaa vastaan taistellaan päivittäin. Lisätieto vaatii tietenkin myös sitä, että me pystymme jatkuvasti uudelle arvioimaan kaikkea tietämäämme ja toimimaan tuon tiedon pohjalta. Viikonlopun aikana viranomaisten arvio varmistui siihen, että Uudeltamaalta liikkumisen rajoittaminen muuhun maahan edellä esittelemilläni perusteilla on välttämätöntä ja oikeasuhtaista.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 25.3.2020)

“Rajoittamistoimien välttämättömyyttä ja tasoa arvioidaan kuitenkin jatkuvasti suhteessa epidemiatilanteeseen ja terveydenhoitoviranomaisten suosituksiin.” (sisäministeri Maria Ohisalo, 30.3.2020)

Johtajuus strategisena toimintana määrittyi hallituksen puheissa *läpinäkyväksi*. Hallituksen toimintaa ohjaavat prosessit eivät olleet salaisia, vaan niitä avattiin läpi viestinnän myös niiden muuttuessa tai niitä muokattaessa. Hallitus sai esimerkiksi paljon kysymyksiä noudatetusta kriisinhallinta- tai koronatestausstrategiasta, ja vaikka tällaisia strategioita ei varsinaisesti nimetty, hallitus kertoi strategioiden olevan olemassa ja tarkensi niiden sisältöä:

“Meidän tulee siis jatkaa kokonaisvaltaisen strategian noudattamista ja myöskin yhdistää erilaisten rajoittamisen menetelmiä oman epidemiavaiheemme mukaan.” (sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Aino-Kaisa Pekonen, 12.3.2020)

“Me emme ole noudattaneet tämänkaltaista [laumasuoja-]strategiaa, mitä Britanniassa on keskusteltu vaan me olemme toimineet aina sen ajankohtaisen tilannekatsauksen mukaan, asiantuntijatietoa hyödyntäen – –” (pääministeri Sanna Marin, 16.3.2020)

“Viime päivinä on keskusteltu paljon suomalaisten koronatestausstrategiasta. Se on yksinkertaistettuna, testausta, jäljitystä ja hoitoa.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 1.4.2020)

Strategisen toiminnan kehityksen ydinmerkitys oli johtajuuden strategisuus, ja se muotoutui erityisesti hallituksen kehystäessä toimintaansa pitkäjänteisenä ja jatkuvana. Hallitus korosti toimintansa olleen pitkäjänteistä ja yhtenäistä muun muassa tuomalla toistuvasti esiin samoja tavoitteita ja sanoittamalla linjausten jatkuvuutta: ”eli tämä on ollut hallituksen linja koko ajan”. Strategisuuteen kytkeytyi myös johtajuuden prosessien kehittäminen. Hallituksen toiminta muuttui vallitsevan tilanteen mukaan, esiintyneisiin haasteisiin puututtiin ja johtamista kehitettiin muun muassa delegoimalla vastuuta ja perustamalla erillisiä kriisinhallintaryhmiä valtiojohtoon alaisuuteen:

“Kukin ministeri ja ministeriö vastaavat oman hallinnon allansa lainsäädännöstä ja ohjaamisesta.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

“Poikkeusolojen johtaminen vaatii tehokasta organisoitumista myös valtionhallinnolta. Hallinnon rajat on pystyttävä ylittämään, eri viranomaisten on kyettävä tekemään saumatonta yhteistyötä ja kaikkien on kyettävä toimimaan erittäin tiukassa aikapaineessa. Linjaukset on jalkautettava myös kuntien hallintoon ja sairaanhoitopiireihin. Siksi valtioneuvoston vahvistanut koronajohtamisorganisaatiotaan. Covid-19-koordinaatioryhmää laajennetaan ja myös valtioneuvoston kanslian organisoitumista poikkeusolojen johtamisessa on vahvistettu.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Strategisen toiminnan kehityksessä johtaja merkityksentyi nopeaksi, mutta strategiseksi ja harkitsevaksi toimijaksi. Johtaja mitoitti toimintansa kriisitilanteeseen sopivaksi ja toimi vallitsevan tilanteen mukaan oikea-aikaisesti. Johtajuudelle tarjottu tulkinta strategisen toiminnan kehityksellä oli käsitys johtajuudesta nopeana ja tilanteeseen sopivana, tarkkaan harkittuna toimintana, jossa noudatettiin pitkän aikatahtäimen strategiaa, mutta myös reagoitiin aktiivisesti muuttuvaan tilanteeseen. Johtajuus kehystyi myös läpinäkyvänä toimintana, jossa alaisille pyrittiin avaamaan, miten kriisiä konkreettisesti johdettiin ja kenen toimesta.

Hallitus kehysti johtajuutta johtamis- ja kriisiviestinnässään kuuden eri kehityksen avulla: *asiantuntija- ja tietokehys, yhteistyökehys, empatiakehys, suojelukehys, sitoutumiskehys ja strategisen toiminnan kehys*. Kaikki kehitykset esiintyivät läpi hallituksen viestinnän, tosin empatiakehys alkoi esiintyä voimakkaammin vasta kovempien rajoitusten käyttöönoton ja poikkeustilan määrittämisen myötä. Sitoutumiskehystä taas alkoi esiintyä hallituksen viestinnässä vahvemmin kriisitilanteen kärjistyessä Suomessa, erityisesti Uudenmaan liikkumisrajoitusten asettamisen tienoilla. Kaikki kehitykset tarjosivat hallituksen johtajuudelle oman tulkintansa korostaen hieman eri asioita hallituksen toiminnasta ja rakentaen johtajuudelle hieman eri sävyisiä merkityksiä. Kehysten tarjoamat tulkinnat johtajuudesta esiintyivät samanaikaisesti hallituksen viestinnässä ja olivat osittain päällekkäisiä. Osa kehityksistä kytkeytyi laajempiin kulttuuridiskursseihin eli hallitus käytti kehystämisessään laajempia, jo olemassa olleita merkityskokonaisuuksia kuten käsitystä ”suomalaisesta sisusta”.

4.3 Hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelma

Tässä alaluvussa käsitellään, miten hallitus rakensi kehystämisensä uskottavuusvaikutelmaa johtamis- ja kriisiviestinnässään. Uskottavuusvaikutelma kytkeytyy aiemmissa alaluvuissa esiteltyihin kehityksiin ja kuvaa sitä, millä eri tavoin kehystämisessä rakennettavien kehysten uskottavuutta, paikkansapitävyyttä ja luotettavuutta pyrittiin rakentamaan hallituksen toimesta. Uskottavuusvaikutelma kuvaa siis sitä, millä tavalla hallituksen tarjoamien koronakriisin aika-kehysten ja johtajuuskehysten sisältämistä merkityksenannoista pyrittiin saamaan

mahdollisimman vakuuttavia, tilanteen tulkintaa ohjaavia kehyksiä. Hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnästä oli erotettavissa viisi keinoa, joilla hallitus pyrki rakentamaan kehystämisenä uskottavuusvaikutelmaa: 1) *konkreettiset toimet*, 2) *me-puhe ja yhtenäinen viestintä*, 3) *ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutuminen*, 4) *vastuunkanto* ja 5) *läpinäkyvyys ja avoimuus*. Keinoissa 2–5 painottuivat erilaiset retoriset keinot ja uskottavuusvaikutelmaa rakentaneet ilmaukset, kun taas konkreettiset toimet -keinossa korostui hallituksen tekemät käytännön toimet ja asetukset. Seuraavaksi käyn aineistoesimerkein läpi, miten hallitus rakensi kehystämisenä uskottavuusvaikutelmaa kyseisin keinoin, millaisiin kehyksiin mitkäkin keinot kytkeytyivät ja millaisia ristiriitaisuuksia uskottavuusvaikutelman rakentamisessa esiintyi.

1) *Konkreettiset toimet -keino*. Yksi voimakkaimmin esiintyneistä hallituksen uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinoista oli tehtyjen lupauksen täyttäminen konkreettisilla kriisinhallinnan toimilla. Hallitus toimi niin kuin se aiemmissa puheenvuoroissaan lupasi ja puheet eivät jääneet sanahelinän tasolle. Esimerkiksi sitoutumiskehyksessä hallitus kehysti johtajuuden vastuun ottamiseksi kriisintilanteen hallinnasta, ja suojelekehyksessä johtajuus määrittäi kansalaisten hyvinvoinnin ja arvojen suojelemiseksi esitetyiltä uhilta. Nämä johtajuudelle annetut merkitykset ja merkityksien sisältämät lupaukset vastuunkannosta ja suojelemisesta konkretisoituivat esimerkiksi mittavissa rahoitustoimissa ja poikkeuksellisissa rajoituksissa, jotka heijastelivat suuruudessaan myös koronakriisin aikakehyksissä esitettyjä kriisitilanteen määritelmiä ja vakavuutta:

“Me esittelemme tänään kolme kokonaisuutta, joilla autetaan yrityksiä selviämään koronaviruksen aiheuttaman kriisin yli ja turvataan ihmisten työpaikat ja toimeentulo. Ensinnäki hallitus on päättänyt mittavasta lisätalousarviosta. Toisena kokonaisuutena ovat työpaikkojen ihmisten toimeentuloa turvaavat toimet. Ja kolmantena ovat yritysten rahoituksen turvaaminen ja suorat yritystukitoimet. Kokonaisuus on mittava. Olemme arvioineet että toimien mittaluokka on tällä viikolla aiemmin julkistettujen toimien kanssa yhteensä noin 15 miljardia euroa.” (pääministeri Sanna Marin, 20.3.2020)

“Epidemian hidastaminen liikkumisen alueellisella rajoittamisella pelastaa ihmishenkiä Suomessa, koska silloin epidemian huippua voidaan entisestään tasata ja sitä kautta varmistaa teho-
hoitokapasiteetin kysyntä, jolloin se jaksottuu pidemmälle ajalle. Jos näin ei tehtäisi, pelkona olisi että kaikille tehohoidosta hyötyville potilaille ei voitaisi taata hoitoa heidän tarvitsemalla tavalla, ja sitä kautta heidän terveytensä ja henkensä voisi vaarantua.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 25.3.2020)

Myös strategisen toiminnan kehyksessä korostuneet nopean, oikea-aikaisen ja oikeasuhteisen toiminnan merkitykset konkretisoituivat hallituksen toiminnassa, näin ollen tukien strategisen toiminnan kehyksen tarjoaman johtajuuden tulkinnan uskottavuutta. Hallituksen tekemä toimien mitoittaminen vallitsevaan tilanteeseen, viestiminen toimista vasta niiden varmistuttua ja varautumisen korostaminen tekivät hallituksen päätöksenteosta harkitun oloista sen sijaan, että

päätöksenteko olisi vaikuttanut hätköidyltä. Liiallinen harkitseminen olisi kuitenkin saattanut vaikuttaa hitaalta toiminnalta, milloin nopeuden merkityksen uskottavuus olisi vähentynyt. Mahdollisesti tätä kilpailevaa tulkintaa välttääkseen hallitus korostikin tekevänsä konkreettiset kriisinhallintatoimet ja luvatus linjaukset nopeasti, sen sijaan, että olisi jäänyt harkitsemaan liian pitkään:

“Suomi seuraa tilannetta aktiivisesti ja me pystymme korottamaan valmiuttamme nopeasti tilanteen niin vaatiessa.” (sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, 27.2.2020)

“Suurinta viisautta kriisin keskellä on kyky toimia ja auttaa nopeasti. Ja niin nyt tehdään kaikkialla yhteiskunnassa, toisista huolenpitoa ja välittämistä, sillan rakentamista tämän kriisin yli.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 20.3.2020)

“Lainsäädäntötyötä on tehty tiukemmassa aikataulussa kuin normaalioloissa, jotta tarvittavat rajoitustoimet on saatu voimaan nopeasti. Poikkeusolot on todettu ensimmäistä kertaa rauhan aikana ja valmiuslaki on otettu käyttöön. Ministeriöt ovat myös ohjeistaneet viranomaisia suosituksilla, ohjeilla ja määräyksillä. Myös näiden valmistelu on voinut aikaa ja henkilöresursseja, mutta olemme pyrkineet toimimaan niin nopeasti kuin mahdollista.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Hallituksen käytännön toimet todella olivat nopeita. Kuukauden sisällä Suomen valtio oli siirtynyt normaalista arjesta yhteiskunnalliseen poikkeustilaan, jossa yhteiskunnan toiminta oli pysähdyksissä, yritykset ja julkiset organisaatiot sulkeneet ovensa ja Uudenmaan alue eristetty muusta Suomesta. Nopealla käytännön toiminnalla hallituksen voidaan katsoa samalla todistaneen olleensa varautunut kriisiin, vahvistaen varautumiskehyksenkin uskottavuutta.

Konkreettisilla toimilla hallitus vahvisti johtajuutensa uskottavuusvaikutelmaa toimimalla käytännössä myös institutionaalisen logiikkansa mukaisesti ja täyttämällä poliittisen johtajan kehystystehtävät. Hallitus piti lupauksensa lakien noudattamisesta ja perusoikeuksien ylläpitämisestä. Kansalaisilta ei pyritty riistämään heidän oikeuksiaan ja annetut arvolauselmat esimerkiksi oppimisen oikeuden säilyttämisestä konkretisoituivat käytännössä opetusvelvollisuuden jatkamisella. Sitoutumiskehyksessä ja strategisen toiminnan kehyksessä esitetyn toiminnan laillisuuden uskottavuutta hallitus vahvisti käytännön toiminnassaan korostamalla tehtyjen linjausten laillisuuden arviointia ja noudattamalla lakisäänteisiä muotoiluja asetuksia antaessaan:

“ – – tässä ensimmäisenä pykälänä valmiuslain 86. pykälässä säädettyjä toimivaltuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden ohjaamiseksi, voidaan soveltaa koko valtakunnan, alueella. Toinen pykälä. – – Eli nyt ku tämä on hieman juridinen muotoilu jonka äsken ker-tonut asian vakavuudesta johtuen niin, käytännössä on siis kyse siitä, että valtioneuvosto on antanut kaksi käyttöönottoasetusta, toisen tavanomaisessa menettelyssä eli se on annettu, se on eduskunnassa ja eduskunta sen käsittelee, ja toinen asetus on nyt annettu välittömästi

kiireellisenä eli se on astunut jo voimaan, tämäki menee eduskuntaan mutta se on jo heti voimassa.” (pääministeri Sanna Marin, 17.3.2020)

Konkreettiset toimet rakensivat hallituksen johtajuuden kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa myös tehtyjen kriisinhallintatoimien onnistumisen kautta. Hallituksen johtajuus vaikutti uskottavalta sille rakennetuissa kehyksissä, koska tehdyillä toimilla saavutettiin johtamiselle ja kriisinhallinnalle puheessa asetettuja tavoitteita ja arvoja. Maalis-huhtikuun taitteen tiedotustilaisuuksissa valtiovarainministeri Kulmuni toi esiin, kuinka taloudelliset aputoimet saatiin nopeasti liikkeelle ja THL:n johtaja Mika Salminen vahvisti, että hallituksen asettamat rajoitukset olivat todella hidastaneet epidemian leviämistä Suomessa:

”Viime viikolla, me saimme yhdessä eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kanssa valmiiksi miljardin euron suoran tuen yrityksille, ja Business Finlandiin onkin tullut suoran tuen hakemuksia nyt jo reilut 12 000. Niistä on rahoitettu jo, tai haettu rahoitusta jo yhteensä lähes puolen miljardin euron arvosta. Päätöksiäkin on pystytty tekemään reilusti jo toista tuhatta.” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 30.3.2020)

” – – epidemia on kehittynyt hitaammin kuin olisi ollut odotettavissa ilman mitään toimia Suomessa – – Elikkä kyllä tästä voidaan jo, aika varmasti sanoa, että rajoitukset ovat selvästi, hidastaneet kehitystä. Ja tää on tietysti hyvä uutinen.” (THL:n johtaja Mika Salminen, 1.4.2020)

Konkreettisilla toimilla vahvistettiin sekä kaikkien viiden kriisin aikakehyksen että kaikkien kuuden johtajuuskehyksen tarjoamien merkitysten uskottavuutta. Konkreettiset kriisinhallintatoimet heijastelivat kriisin aikakehysten tarjoamia merkityksiä sekä tarjottuja merkityksiä johtajuudelle. Esimerkiksi varautumiskehyksessä hallitus varautui kriisiin erilaisia ennakoivien toimien, poikkeustilakehyksessä hallitus julisti poikkeustilan ja teki ”historiallisia päätöksiä”, yhteistyökehyksessä hallitus teki moninaista yhteistyötä ja sitoutumiskehyksessä hallitus sekä toimi lupaamallaan tavalla että otti vastuuta virheistään tekemällä muutoksia toimintaansa. Konkreettisen esimerkin näyttäminen hyveellisellä toiminnalla rakensi kehystämisen uskottavuutta myös toiminnan eettisyyden kautta.

2) *Me-puhe ja yhtenäinen viestintä -keino.* Me-puhe viittaa hallituksen tapaan käyttää puheessaan monikon ensimmäisestä persoonasta: *“me tulemme saamaan” / “mitä me nyt teemme” / “me haluamme suojella” / “me Suomessa olemme”*. Ministerit viittasivat me-puheella hieman eri asioihin kontekstista riippuen, milloin hallitukseen, milloin omaan ministeriönsä ja milloin suomalaisiin, Suomen asukkaisiin tai Suomeen itsessään. Eniten ministerit viittasivat me-puheella hallitukseen kollektiivina sekä itseensä osana Suomen kansaa. Me-puhe korostui ministereiden puheissa erityisesti silloin, kun samassa puheenvuorossa käytettiin rinnakkain myös yksikön ensimmäistä persoonaa tai *“minä itse” / “itse”* -muotoilua:

” – – mehän myös vahvasti suosittellemme ihmisiä, ihmisille omassa elämässsä toimimaan niin että ei, esimerkiksi riskiryhmään kuuluva aseta itseensä vaaraan – – Ja kyllä itse haluaisin ajatella näin, että ihmiset näitä rajoituksia itseensä suojellaakseen noudattavat – –” (pääministeri Sanna Marin, 17.3.2020)

Me-puheella hallitus asetti itsensä osaksi kansaa. Olemalla osa kansaa, hallitus ei ollut ylempi toimija tai korkealta käskevä auktoriteetti, vaan yhtä kansan kanssa ja johtajina lähempänä alaisiaan. Tällä tavoin hallitus vahvasti esimerkiksi yhteistyökehyksen uskottavuutta. Hallitus korosti yhteistyökehvyssä johtajuutta yhteistyönä, yhteisvastuun merkitystä ja kriisinhallintaa kaikkien yhteisenä asiana (vrt. vain hallituksen asia), toimintana, johon jokaisen suomalaisen oli osallistuttava ja sitouduttava. Me-puheella hallitus osallisti kansalaisia osaksi kriisinhallintaa ja jakoi vastuuta heidän kanssaan:

”Et se että, kaikki nyt näiden tulevien viikkojen aikana omalta osaltaan pyrkii niin hyvin ku mahdollista noudattamaan niitä ohjeita ja päätöksiä mitä hallitus on tehny niin, se on myöskin paras tapa miten me voidaan yhdessä varmistaa, että tästä ajanjaksosta tulee niin lyhyt kun mahdollista.” (opetusministeri Li Andersson, 18.3.2020)

”Tämä ei ole asia jonka hallitus voi yksin hoitaa. Tämä virus ei ole asia jonka hallitus voi yksin hoitaa tai jonka etenemisen hallitus voi yksin ratkaista. Me tarvitsemme tässä kaikkien suomalaisten apua ja vastuullisuutta ja haluan myös vielä kiittää niitä suomalaisia jotka ovat noudattaneet näitä rajoituksia.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Me-puheeseen liittyi myös samaistumispuheen rakentaminen. Empatiakehyksessä hallitus korosti yhteistä, molemminpuolista ymmärrystä, missä hallitus esitti johtajana ymmärtävänsä kansalaisten uhrauksia ja täten toivoi kansalaisten ymmärtävän rajoitusten noudattamisen tärkeyttä. Empatiakehyksen uskottavuutta rakennettiin me-puheen tuomalla samaistuttavuudella ja välittämällä sekä yhteistyöstä kiittämällä ja kehumalla. Me-puheella hallitus enemmän suostutteli, suositteli, vetosi ja pyysi kuin käski kansalaisia noudattamaan rajoituksia, vahvistuen näin ymmärryksen ja yhteisvastuun merkitysten uskottavuutta. Kehystämisessä me-puheella vedottiin kansalaisten tahtoon toimia ja tehdä työtä yhdessä kriisin eteen niin, että johtaja ja kansalaiset toimivat kollektiivina:

”Ja sen lisäksi, Suomi kun on pieni maa, niin must on äärimmäisen tärkeetä et erityisesti vaikeissa olosuhteissa tehdään yhteistyötä, ymmärretään et tää on kova paikka kaikille, ollaan vastuullisia yhdessä – – eli osotetaa yhdessä että me ymmärretään, kuinka kova paikka tämä on monelle Suomessa tänä päivänä.” (opetusministeri Li Andersson, 20.3.2020)

”Lähtökohta on kuitenkin edelleen se, että ihmiset ymmärtävät noudattaa annettuja liikkumisrajoituksia vapaaehtoisesti. – – jokainen meistä pystyy omilla toimillaan suojelemaan riskiryhmiä tartunnalta ja ehkäisemään terveydenhuollon ylikuormittumista. ” (sisäministeri Maria Ohisalo, 25.3.2020)

Ministerit rakensivat me-puheella myös yhtenäistä viestintälinjaa ja vaikutelmaa hallituksesta yksimielisenä ja kollektiivisena toimijana. Sen, että hallituksen viesti kansalaisille oli jaettu ja yhtenäinen, saattoi nähdä lisäävän heidän uskottavuuttaan johtajina. Yhteisellä viestintälinjalla vahvistettiin myös yhteistyökehyksellä tarjotun jaetun johtajuuden tulkinnan uskottavuutta. Ministerit kiittivät samoin sanoin samoja yhteistyökumppaneita ja kansalaisia ja korostivat samoja tavoitteita ja yhteistä päätöksentekoa me-muodolla:

“Kiitämme järjestöjä hyvin tehdystä työstä, nopealla aikataululla, vaikeassa tilanteessa – –”
(pääministeri Sanna Marin, 20.3.2020)

“Me olemme pyrkineet siihe et kansalaisilla olisi mahdollisimman ajantasainen tieto koko ajan käytettävissä – –” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 12.3.2020)

“Kyllä, me haluamme turvata ja taata myös sen, että koronaviruksen takia tämän maan yritykset eivät ajaudu konkurssiin, eivätkä ihmiset suurtyöttömyyteen. Tämä tulee vaatimaan merkittäviä panostuksia kuten tänään olemme kertoneet – –” (valtiovarainministeri Katri Kulmuni, 20.3.2020)

Me-puheella ja yhtenäisellä viestintälinjalla hallitus rakensi erityisesti yhteistyökehyksen, empatiakehyksen, suojelukehyksen ja sitoutumiskehyksen uskottavuutta. Kaikissa näissä korostui yhteinen toiminta joko hallituksen kesken jaettuna johtajuutena, eri viranomaisten välillä tai hallituksen ja kansalaisten kesken. Me-puheella luodut samaistumisen, välittämisen ja yksimielisyyden mielikuvat vahvistavat näillä kehyksillä tarjottujen merkitysten uskottavuutta.

3) *Ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutuminen -keino.* Hallitus rakensi uskottavuusvaikutelmaansa myös ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutumalla. Esimerkiksi asiantuntija- ja tietokehyksessä hallitus korosti johtajuudessa tieteellisen tiedon arvostusta ja asiantuntijatietoon perustuva päätöksentekoa. Ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutumalla hallitus vahvisti tämän johtajuuskehyksen uskottavuutta. Hallitus nosti viestinnässään WHO:n, THL:n ja STM:n asiantuntijat itsensä yläpuolelle tiedollisina auktoriteetteina. Tieteellinen, varmistettu ja oikea-aikainen tieto itsessään toimi hallituksen puheissa vahvana auktoriteettina, johon vedottiin useaan otteeseen. Hallitus korosti päätöksenteossaan varmistettuihin lähteisiin ja itseään perehtyneempiin toimijoihin tukeutumista sen sijaan, että päätöksenteko olisi tapahtunut vain hallituksen oman tietopohjan varassa:

“Näin me uskomme, kun kuuntelemme mitä meidän, terveydenhuoltoviranomaiset ovat meille kertoneet et näillä toimenpiteillä päästään siihen, ja sen takia nämä ovat välttämättömiä. Tässä vaikeassa vaikeassa paikassa, niin kuuntelen erittäin herkällä korvalla mitä meidän terveydenhuoltoviranomaiset, THL meille kertoo ja, sen takia, tämä ratkaisu jonka hallitus on nyt tehnyt nojaa myös siihen.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 25.3.2020)

Ulkoisten auktoriteettien tarjoaman legitimitietin avulla hallitus vahvisti myös koronakriisin aikakehysten uskottavuutta. Aikakehyksillä tarjottuja merkityksiä koronakriisille vahvistettiin asiantuntijalausuntoihin tukeutumalla. Tiettyä kriisin määritelmää, kriisin vakavuuden astetta ja kriisitilanteessa käytettyjen kriisinhallintatoimien oikeutusta pyrittiin vahvistamaan ulkoisilla auktoriteeteilla:

”Tätä epidemiaa ei ole kyetty enää rajaamaan Euroopassa ja Suomi on siirtymässä ennemmin tai myöhemmin osaksi epidemia-aluetta. WHO:n pääjohtaja nimesi tämän Covid-19-tartuntatautiepidemian pandemiaksi eilen. WHO:n suositusten mukaan maiden tulee jatkaa tämän taudin rajaamista edelleen kaikin keinoin.” (sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, 12.3.2020)

Ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutumalla vahvistettiin myös yhteistyökehyksen ja sitoutumiskehyksen uskottavuutta. Erilaiset viranomaistahot toimivat auktoriteetteina, joiden kanssa hallitus teki yhteistyötä ja jotka jakoivat hallituksen vastuuta johtajuudesta. Näitä auktoriteetteja olivat muun muassa Suomen tasavallan presidentti, toisten maiden valtiojohtojen edustajat, toiset EU-jäsenvaltiot, eduskunta, työmarkkinajärjestöt, poliisi, puolustusvoimat ja “kenttä”, jolla useimmiten viitattiin ministereiden toimesta sairaanhoitopiireihin ja muihin viranomais-toimijoihin, joiden piirissä hallituksen toimet jalkautettiin käytäntöön. Sanoittamalla luottamustaan ulkoisiin auktoriteetteihin, hallitus vahvisti kyseisten auktoriteettien valtaa ja asemaa hallituksen yhteistyön ja vastuullisen toiminnan todistajina:

”WHO ja Euroopan tautivirasto ovat edelleen, toimivaltaisia antamaan ohjeita ja suosituksia näistä toimista, yhteiskunnat ja yksilöille tulevat haitat huomioiden.” (sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, 12.3.2020)

*”Sanoin tuolloin työmarkkinajärjestöille, että luotan teihin ja kykyynne kantaa vastuuta. Keski-
viikkona järjestöt esittelivät pakettinsa ja osoittivat olevansa luottamuksen arvoisia.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 20.3.2020)*

”Ei meillä ole mitään tarvetta pantata näitä tietoja. Varmasti voimme tarkkojaki lukuja toimittaa, ja meillä on täällä asiantuntijoita jotka kykenevät vastaamaan tarkoista lukumääristäkin jos haluavat käyttää puheenvuoron tästä, minulla ei tässä ole näitä lukuja antaa – –” (pääministeri Sanna Marin, 27.2.2020)

Ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutumalla hallitus vahvisti erityisesti asiantuntija- ja tietokehyksen uskottavuutta ja kriisin aikakehyyksiä, mutta myös yleisesti johtajuutensa uskottavuusvai-
kutelmaa. Ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutuminen oli retorinen keino, joka rakentui erilaisista ulkoisia auktoriteetteja ja näihin luottamista korostavista ilmauksista. Ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutumista tuotiin esiin myös käytännössä painottamalla heidän konkreettista vaikutustaan ja läsnäoloaan hallituksen päätöksenteossa ja yhteistyössä.

4) *Vastuunkanto-keino*. Hallitus ei turvautunut pelkästään ulkopuolisiin auktoriteetteihin, vaan rakensi viestinnässään myös omaa auktoriteettiaan ja siten uskottavuusvaikutelmaansa. Keskeisin keino tähän oli vastuunkanto omasta toiminnasta ja hallitukselle laissa määrättyjen tehtävien täyttämistä. Esimerkiksi sitoutumiskehyksessä johtajan tehtäviin sitoutuminen oli keskeinen merkityksenanto johtajuudelle, jonka uskottavuutta hallitus tuki korostamalla tiedostavansa omat tehtävänsä kriisissä ja tuomalla esiin tapoja, joilla tehtävät pyrittiin täyttämään:

”Tähän itse vielä haluan sanoa että, hallitus kantaa vastuun tästä tilanteesta, me teemme ne toimet jotka ovat välttämättömiä, koko valtion johdon osalta, eduskunnan osalta – –” (pääministeri Sanna Marin, 18.3.2020)

”Tehtävämme on siis nyt suojata erityisesti taudin vakaville oireille alttiit ryhmät. Työtä koronaviruksen taltuttamiseksi tehdään kaikilla rintamilla.” (perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru, 19.3.2020)

”Julkiselle vallalle on asetettu velvollisuus turvata jokaisen oikeus elämään, turvata jokaiselle riittävät terveyspalvelut myös pandemian aikana sekä edistää väestön terveyttä. Hallitus on todennut, että sen perusteella mitä THL on esittänyt, on välttämätöntä tässä vaiheessa, rajoittaa ihmisten liikkumisoikeutta Uudellamaalla.” (oikeusministeri Anna-Maja Henriksson, 25.3.2020)

”Tietenkin on myös selvää se että, lopulta päätöksentekovastuu ja kokonaistilannearvion vastuu on hallituksella ja poliittisilla päätöksentekijöillä hallituksella ja eduskunnalla, me kannamme vastuun näistä päätöksistä – –” (pääministeri Sanna Marin, 25.3.2020)

Hallitus vahvisti vastuunkannolla erityisesti sitoutumiskehyksen uskottavuutta, käsittelemällä johtamisessaan tapahtuneita virheitä ja esiin nousseita haasteita. Hallitus myönsi virheitä tapahtuneen ja korosti pyrkivänsä aktiivisesti kehittämään johtajuuttaan, jotta tulevaisuudessa ongelmat havaittaisiin aikaisemmin ja sama ei pääsisi toistumaan. Hallitus kehysti sitoutumiskehyksessä itseään johtajana, johon kansa saattoi todella nojautua ja pyrki vahvistamaan tätä tulkintaa tuomalla esiin, kuinka vastuuta johtamisesta, virheistä ja hallituksen perustehtävän täyttämistä kannettiin:

”Poikkeusolojen johtaminen vaatii tehokasta organisoitumista myös valtionhallinnolta. Hallinnon rajat on pystyttävä ylittämään, eri viranomaisten on kyettävä tekemään saumatonta yhteistyötä ja kaikkien on kyettävä toimimaan erittäin tiukassa aikapaineessa. Linjaukset on jalautettava myös kuntien hallintoon ja sairaanhoitopiireihin. Siksi valtioneuvoston vahvistanut koronajohtamisorganisaatiotaan. Covid-19-koordinaatioryhmää laajennetaan ja myös valtioneuvoston kanslian organisoitumista poikkeusolojen johtamisessa on vahvistettu.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Vastuunkannolla hallitus rakensi erityisesti sitoutumiskehyksen ja suojelukehyksen uskottavuutta. Molemmissa kehyksissä oli niiden uskottavuuden kannalta keskeistä tuoda konkreettisesti esiin, miten kehyksissä johtajalle määritellyistä tehtävistä kannettiin vastuuta. Hallituksen oli rakennettava omaa auktoriteettiaan näyttäytyäkseen uskottavana suojelijana ja tehtäviinsä

sitoutumaan kykenevänä toimijana. Vastuun kantaminen voidaan katsoa myös eettiseksi toiminnaksi, mikä rakentaa kehystämisen uskottavuutta.

5) *Avoimuus ja läpinäkyvyys -keino.* Uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinona toimi myös viestinnän avoimuus ja läpinäkyvyys. Läpi kriisiviestintänsä hallitus korosti viestintälinjansa avoimuutta muun muassa järjestämällä ylimääräisiä tiedotus- ja infotilaisuuksia sekä tilannekatsauksia, toimittamalla pyydettyjä tietoja ja lukuja ja rohkaisemalla kysymysten kysymiseen. Hallitus pyrki lisäämään oman viestintänsä ja kehystämisen uskottavuutta tuomalla esiin huhuja olleen liikkeellä, mutta samalla vakuuttamalla, että viranomaisviestintään saattoi Suomessa luottaa:

“Koronaviruksesta ja tautitilanteesta on liikkeellä myös huhuja ja väärää tietoa ja sen vuoksi olemme halunneet asiassa myös noudattaa mahdollisimman avointa tiedotuslinjaa. Viranomaisten toimintaan ja viestintään Suomessa voi luottaa ja he tuottavat ajantasaista tietoa viranomaisviestintänä jatkuvasti.” (pääministeri Sanna Marin, 12.3.2020)

Osana avoimuutta ja läpinäkyvyyttä hallitus vaikutti pyrkivän viestinnässään rehellisyyteen. Suojelukehystä rakentaneita uhkia kuvattiin realistisella tasolla ja sitoutumiskehysten uskottavuutta rakentaneet virheet sekä epävarmuus päätöksenteossa tuotiin avoimesti esiin. Hyödyntämällä rehellisyyden kautta rakentuneita samaistuttavuuden ja inhimillisyyden vaikutelmia, hallitus rakensi liikkumatilaa tarjoamiensa johtajuus- ja kriisikehysten uskottavuuden arviointiin. Esimerkiksi pääministeri Marin toi esiin, kuinka hallitus ei ollut täydellinen eikä voinut siihen pyrkiä, luoden näin tilaa uusille virheille ilman, että mahdolliset virheet horjuttaisivat hallituksen johtajuuden uskottavuusvaikutelmaa:

“Voin myös sanoa sen että, varmasti muitakin hankaluuksia meille tulee eteen. Jos vaatimuksena on täydellisyys, emme voi kuin epäonnistua. Mutta voin kuitenkin vakuuttaa että, niin hallitus kuin meidän viranhaltijamme ministeriöissä ja kentällä tekevät parhaansa suojellakseen suomalaisia ihmisiä ja heidän terveyttään.” (pääministeri Sanna Marin, 1.4.2020)

Avoimuuden ja läpinäkyvyyden mielikuvat rakentuivat hallituksen avatessa toimintaprosessejaan ja toimintansa perusteluita. Esimerkiksi strategisen toiminnan kehityksessä kuva hallituksen johtajuudesta määrittyi strategisena, harkittuna ja suunnitelmallisena toimintana osittain juuri toimintamenettelyjen avaamisen ja konkreettisten päivämäärien antamisen kautta. Näin strategisen toiminnan kehityksen antaman johtajuuden tulkinnan uskottavuus vahvistui. Hallitus myös avasi puheenvuoroissaan johtajuutensa ja vastuiden jakautumista sekä johtamisprosesseja, mikä vahvisti yhteistyökehysten uskottavuutta. Kriisinhallinnan vaiheiden avaaminen taas tuki koronakriisin aikakehysten kriisitilanteelle tarjoamien tulkintojen uskottavuutta.

Mahdollistamalla kansalaisten pääsyn tekemiensä toimien ja linjausten perusteluihin, hallituksen toiminta näyttäytyi läpinäkyvänä ja siten yleisesti uskottavana:

”Me olemme omassa perustelumuiotiossamme avanneet tämän pykälän käyttöönoton – ja tällä viikolla tulemme järjestämään myös valtiovarainministerin, elinkeinoministerin, työministerin kanssa tämän kokonaisuuden osalta oman tiedotustilaisuutensa, jossa käydään tätä kokonaisuutta läpi.” (pääministeri Sanna Marin, 17.3.2020)

Avoimuudella ja läpinäkyvyydellä hallitus pystyi vahvistamaan erityisesti kehystä johtajuudesta strategisena toimintana sekä yleisesti uskottavuuttaan johtajina. Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat arvoja, jotka liitetään uskottavuuteen, ja jotta esimerkiksi institutionaalinen toimija nähdään uskottavana ja luotettava, on heidän oltava toiminnassaan läpinäkyviä. Tuomalla viestinnässään ja toimissaan esiin avoimuutta ja läpinäkyvyyttä hallitus pystyi kehystämään itseään uskottavana johtajana, joka ei salaile tietoa tai yksityiskohtia ja joka antaa toiminnalleen selkeät aikarajat. Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat myös voimakkaasti eettisyyteen yhdistyviä piirteitä ja niiden esiintyminen hallituksen viestinnässä rakentaa kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa myös viestinnän eettisyyden kautta.

Hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelma rakentui siis yhteensä viiden keinon kautta: *konkreettiset toimet, me-puhe ja yhtenäinen viestintälinja, ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutuminen, vastuunkanto ja avoimuus ja läpinäkyvyys*. Kaikki keinot esiintyivät läpi hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnän vahvistaen samanaikaisesti useita eri kehyksiä koronakriisille ja johtajuudelle. Keinoilla vahvistettiin myös yleisesti hallituksen johtajuuden uskottavuusvaikutelmaa ja eettisyyttä muun muassa toimimalla läpinäkyvästi ja avoimesti sekä sanojen mukaisesti.

Hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelma ei kuitenkaan ollut täysin yhtenäinen. Hallituksen tarjoamille kehyksille löytyi hallituksen viestinnästä myös vaihtoehtoisia tulkintoja ja ristiriitaisia esityksiä. Kun kehyksen yksiselitteisyys horjui, horjui myös uskottavuusvaikutelma. Esimerkkejä hallituksen uskottavuusvaikutelman säröistä ja kehysten monitulkintaisuudesta olivat esimerkiksi varautumiskehyksen ja sitoutumiskehyksen kehystämisen esiintyneet ristiriidat. Varautumiskehyksessä hallitus korosti, kuinka se oli varautunut hyvin yhteiskunnan eri saroilla kriisin tuomiin haasteisiin ja mahdollisiin seuraaviin kriisinhallinnan vaiheisiin. Paikoin hallitus toi viestinnässään kuitenkin esiin, kuinka testauskapasiteetti ei ollut riittävä tai kuinka tilanne oli ”ollut aikamoinen ja kriisi oli päässyt yllättämään monilla sektoreilla”. Tällaiset ilmaukset horjuttivat tarjotun varautumiskehyksen uskottavuutta.

Sitoutumiskehyksessä hallitus korosti voimakkaasti sitoutumistaan laillisiin prosesseihin ja pystyi tuomaan esiin tapoja, joilla noudatti toiminnassaan laillisuutta ja valtionhallinnon

peruseriaatteita kriisiaikanakin. Samaan aikaan hallitus kuitenkin teki toimia, jotka nimenomaan mahdollistivat esimerkiksi olemassa olevien työehtolakien joustavamman tulkinnan kriisiaikana. Sitoutumiskehyksen uskottavuusvaikutelma saattoi kärsiä siitä, että samaan aikaan kun hallitus sitoutui lakien noudattamiseen, mahdollisti se toisaalla niiden joustavamman tulkinnan.

Sitoutumiskehyksen merkitys asettui hallituksen kehystämässä kyseenalaiseksi myös, kun vastuu kriisinhallinnasta jaettiin kansalaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Hallitus painotti yhteistyökehyksessä kansalaisten vastuuta kriisinhallinnasta, mutta sitoutumiskehyksessä hallitus korosti lopullisen vastuun johtamisesta olevan kuitenkin itsellään. Näiden kahden kehyksen tarjoamat tulkinnat olivat osaltaan ristiriidassa keskenään. Jos hallitus samalla korosti kantavansa vastuuta tekemisistään, mutta toisaalta korosti muiden vastuuta kriisitilanteessa, kuka lopulta todella kantoi vastuuta? Hallitus toi myös esiin inhimillisyyttään korostamalla, että eivät voi johtajina olla täydellisiä ja että mahdollisia virheitä voi tulla lisää. Toisaalta inhimillisuus teki hallituksesta uskottavamman toimijan, mutta samaan aikaan se saattoi asettaa hallituksen sitoutumisen tehtävänsä suorittamiseen kyseenalaiseksi. Osa kehyksistä jäi siis tulkinnassaan hieman kiistanalaisiksi ja tältä osin hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelma kärsi.

5 POHDINTA

Tämän tutkielman tavoitteena oli analysoida ja kuvata kehysanalyysin avulla Suomen hallituksen korona-ajan johtamis- ja kriisiviestinnässä esiintyviä kehyksiä ja niiden rakentumista sekä arvioida hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa. Hallitus kehysti johtamis- ja kriisiviestinnässään aktiivisesti sekä itse koronakriisiä että omaa johtajuuttaan. Tämän lisäksi hallitus rakensi kehystämisensä uskottavuusvaikutelmaa erilaisin keinoin. Koronakriisille oli havaittavissa hallituksen viestinnästä viisi koronakriisin aikakehystä: *varautumiskehys*, *jarruttamiskehys*, *poikkeustilakehys*, *kriisi uutena normaalina -kehys* ja *kriisistä ulos -kehys*. Koronakriisi sai erilaisia merkityksiä hallituksen viestinnässä riippuen siitä, millä aikakehyksellä hallitus kriisiä kehysti. Tarjottu kehys vaikutti myös siihen, millaisia kriisinhallintatoimia hallitus painotti. Aikakehykset esiintyivät osittain päällekkäisinä ja koronakriisi saattoi kehystyä samanaikaisesti useamman kehyksen kautta. Aikakehyksissä koronakriisin saamat merkitykset olivat kuitenkin vahvasti sidottuja kriisin ajalliseen kehittymiseen, ja hallitus korvasi tietyt tarjoamistaan merkityksistä ja kriisinhallinnan tavoitteista toisilla kehyksillä koronakriisin ja epidemian tilannekuvan muuttuessa Suomessa.

Hallituksen johtajuudelle oli havaittavissa kuusi johtajuuskehystä: *asiantuntija- ja tietokehys*, *yhteistyökehys*, *empatiakehys*, *suojelukehys*, *sitoutumiskehys* ja *strategisen toiminnan kehys*. Kaiken hallituksen toiminnan voidaan katsoa olevan johtajuutta, koska Suomen hallitus on valittu ja nimitetty Suomen johtaja. Johtajuuskehysten myötä hallituksen johtajuus sai erilaisia merkityksiä ja siinä painottuivat erilaiset toimintatavat, tavoitteet ja arvot. Kuten koronakriisin aikakehykset, myös johtajuuskehukset esiintyivät hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnässä osittain päällekkäisinä ja hallituksen johtajuus sai samaan aikaan useita erilaisia merkityksiä. Toisin kuin aikakehysten sisältämät merkitykset, johtajuuskehysten merkitykset harvoin sulki pois toisiaan. Hallitus ei missään vaiheessa hylännyt aiemmin esittämiään johtajuuskehyksiä, vaan ne kaikki olivat läsnä aina ilmenemisvaiheestaan läpi viestinnän.

Hallituksen viestinnästä oli havaittavissa viisi keinoa, joilla hallitus rakensi kehystämisensä uskottavuusvaikutelmaa: *konkreettiset toimet*, *me-puhe* ja *yhtenäinen viestintä*, *vastuunkanto*, *ulkoiisiin auktoriteetteihin tukeutuminen* ja *avoimuus ja läpinäkyvyys*. Näiden keinojen avulla hallitus tuki tarjoamiensa kehysten uskottavuutta muun muassa toimimalla lupaamalla tavalla, saamalla toimintalinjansa vaikuttamaan yhtenäiseltä, esiintymällä samaistuttavana ja inhimillisenä sekä olemalla viestinnässään ja toiminnassaan rehellinen, avoin ja läpinäkyvä. Osa hallituksen käyttämistä keinoista rakensi uskottavuusvaikutelmaa myös eettisyyden kautta.

Kaikki nämä keinot tekivät hallituksen kehystämisestä uskottavampaa, mutta samaan aikaan hallituksen kehystämisessä esiintyi myös ristiriitaisuuksia, jotka haittasivat kehysten uskottavuutta.

Jaettu johtajuus ja kulttuuridiskurssit hallituksen kehystämisessä

Tulokset osoittavat, että kuten teorian pohjalta oli perusteltua olettaa, hallitus kehystää aktiivisesti johtamis- ja kriisiviestinnässään tarjoten merkityksiä käsillä oleville ilmiöille eli koronakriisille ja omalle johtajuudelleen. Kehystämällä pyritään ohjaamaan ymmärrystä ja kontrolloimaan, miten tapahtuma, tilanne tai esimerkiksi suhde nähdään (Goffman 1974, 10–11, 43; Fairhurst 2011; Mikkola 2020, 130) sekä vaikuttamaan yksilöiden sosiaaliseen toimintaan (Goffman 1974, 10–11, 43). Hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnän voidaan katsoa olevan kehystämistä, koska viestinnässään hallitus esittää tiettyjä tulkintoja koronakriisille ja johtajuudelle, ohjaten näin kuulijoiden tulkintaa kyseisistä ilmiöistä. Lisäksi hallitus korostaa tiettyjä toimintamalleja oikeina vaihtoehtoina sulkien samalla pois vaihtoehtoisia merkityksenantoja. Kehykset määrittävät ongelmia, diagnosoivat syitä, tekevät moraaliarvioita ja/tai ehdottavat ratkaisuja (Entman 1993, 52). Kaikki nämä kehysten piirteet ovat havaittavissa hallituksen kehystämisestä hallituksen määrittellessä koronakriisiä ja johtajuuttaan, perustellessa ja ava- tessa kriisinhallintatoimiaan ja johtajuutensa prosesseja sekä esittäessä, miten eettinen johtaja ja hyvä kansalainen toimivat kriisitilanteessa suuremman tavoitteen eteen muita suojellen.

Kehystämällä johtajuuttaan hallitus luo kuvaa siitä, millaisena se määrittelee johtajuuden ja millaisena se haluaa kansalaisten näkevän johtajuutensa (ks. Fairhurst 2011). Näitä hallituksen tapoja määrittää johtajuutta kuvastavat tuloksista johtajuuskehykset. Erityisen mielenkiintoista on tulosten perusteella havaita hallituksen kehystävän johtajuutensa jaettuna, mikä tukee tämän tutkielman lähtökohtaa johtajuuteen vuorovaikutuksessa rakentuvana ilmiönä ja jaettuina vastuina (ks. esim. Gibbs, Sivunen & Boyraz 2017, 9–10; Mikkola 2020, 124). Hallitus painotti työskentelyssään yhteistyötä ja jakoi vastuuta kriisinhallinnasta ja johtamisesta, kehystäen johtamista ja päätöksentekoa jatkuvasti jaettuna muun muassa yhteistyökehyyksen, vastuun jakamisen, me-puheen ja yhteisen viestintälinjan kautta. Hallitus pyrki esiintymään ja toimimaan kollektiivina henkilöitymättä vain yhteen johtohenkilöön, esimerkiksi hallituksen nimeliseen johtajaan pääministeri Sanna Mariniin. Nämä tulokset ovat mielenkiintoisia erityisesti tutkielman kontekstissa, koska yleensä politiikka on suhteellisen henkilöityvää ja poliitikot haluavat ottaa kunniaa itselleen ja omalle puolueelleen. Hallitus itsekin toi puheissaan yksimielisyyttä esiin enemmän kyseisen kriisitilanteen “erikoisuutena” kuin oletuksena.

Tulosten perusteella hallituksen kehystämisestä on havaittavissa laajempia kulttuuridiskursseja kehysten ja niiden sisältämien merkitysten rakentamisessa. Diskurssit ovat kehystämisen resursseja, kokoelma kulttuuri- ja aikasidonnaisia selitysmalleja, termejä, metaforia ja argumentteja (Fairhurst 2011, 32). Kehysanalyysissä sosio-kulttuurisen kontekstin huomioiminen on tärkeää, koska kehystäminen ei tapahdu tyhjiössä, vaan yksilöiden käsitysten ja yhteiskunnallisten diskurssien vuorovaikutuksessa (Doudaki, Boubouka & Tzalavras 2019, 351; Morreale 1991, 96). Kehysanalyysillä onnistuttiinkin erottamaan hallituksen kehystämisestä laajempia kulttuuridiskursseja ja tarkastelemaan hallituksen tapaa kehystää koronakriisi juuri suomalaisessa yhteiskunnassa. Hallituksen käyttämiä laajempia kulttuuridiskursseja olivat esimerkiksi viittaukset suomalaiseen sisuun ja suomalaisten yhteishenkeen aiemmissa taisteluissa suurta, yhteistä vihollista vastaan (vrt. talvisodan henki toisessa maailmansodassa). Jos johtaja ei huomioi vallitsevaa kulttuuria tai hyödyntää väärän kulttuurin diskursseja, haittaa se hänen legitimitettiään ja aitouttaan (Liu 2010, 247–248). Hyödyntämällä suomalaista historiaa osana kehystämistään, vastaa hallitus oletettavasti paremmin yleisön ennako-oletuksiin suomalaisesta johtajuudesta kriisitilanteessa vaikuttaen kehystämisessään myös aidommalta.

Myös hyvinvointiyhteiskunnan vakiintuneet arvot, kuten heikoimmat edellä toimiminen ja tasa-arvon tavoittelu sekä demokraattisen johtamisen ja laillisuuden diskurssit esiintyivät hallitukset muodostamissa kehyksissä. Poliittisen vaikuttamisen ollessa erottamattomasti yhteydessä demokratian harjoittamiseen (Stuckey 2017, 1271) ei ole yllättävää, että hallitus pyrki kehystämällä muodostamaan kuvaa itsestään demokraattisena hallintona, joka sitoutuu lakien noudattamiseen ja kansalaisten perustuslaillisista oikeuksista huolehtimiseen kriisiaikanakin (vrt. totalitaarisen hallinnon diskurssi). Laillisen, perustuslakia kunnioittavan toiminnan velvoite voidaan nähdä myös hallituksen kehystystehtävänä, mikä voisi osaltaan selittää esimerkiksi kriisitilanteen poikkeuksellisuuden ja toimien välttämättömyyden ilmausten korostumista läpi hallituksen viestinnän. Hallituksen on määriteltävä yhteiskunnallinen tilanne laillisesti poikkeukselliseksi, jotta valmiuslakia voidaan käyttää ja ei-välttämättömiä toimintaa voidaan rajoittaa. Kehystämällä kriisitilanne poikkeukselliseksi ja kriisinhallintatoimet välttämättömiksi, pystyy hallitus perustelemaan kansalaisten perusoikeuksien rajoittamista. Ilman kyseisenlaista kehystämistä, voitaisiin hallituksen toiminta nähdä kansalaisten silmissä demokraattisen hallinnon periaatteiden vastaisena ja hallituksen institutionaalisen logiikan ja kansalaisten luottamuksen rikkomisena.

Kehystäminen keskeisenä osana johtajuutta kriisitilanteessa

Tulosten ja taustan perusteella kehystämisen voitaisiin sanoa olevan osa johtajan keskeisintä vuorovaikutusosaamista erityisesti kriisitilanteessa ja kyseistä osaamista tulisi tietoisesti kehittää. Sekä Fairhurst (2011) että Mikkola (2020, 129–131) korostavat kehystämistä johtajan tehtävänä niin yleisesti organisaation arjessa kuin muutosjohtamisessa. Kriisi on aina eräänlainen muutos, ja täten koronakriisin aikaan Suomen hallituksen oli pystyttävä kehystämään koronakriisi tavalla, joka mahdollisti kriisin tuoman muutoksen kollektiivisen ymmärtämisen kansalaisten keskuudessa ja fasilitoi onnistunutta muutosta yhteiskunnassa.

Hallituksen kehystämisen voitaisiin tulosten perusteella katsoa olevan taidokasta, koska taidokas kehystäminen on tavoitteellista, kontekstin huomioivaa ja eettistä (Fairhurst 2011). Hallitus näyttää olevan perillä kehystämistehtävistään kansan johtajina ja institutionaalisen organisaation edustajina. Hallitus myös vaikuttaa havaitsevan kehystämistilanteita ja omaavan diskurssitaitoja eli kykyä havaita ja yhdistellä erilaisia esiintymiskonteksteissa esiintyviä ja siihen sopivia diskursseja kehysten vahvistamiseksi. Svenssonin (2009, 562, 571) mukaan kriisillä onkin aina ideologinen ympäristö, joka tarjoaa erilaisia kulttuuriresursseja kriisiviestinnän käyttöön mahdollistaen ja rajoittaen tarjottavia tulkintoja kriisille ja sen hallinnalle. Tulosten perusteella hallituksen voitaisiinkin katsoa hyödyntävän taitavasti hallitsevia suomalaisen kulttuurin merkityksenantoja sekä edustamansa instituution logiikkaa kehystämisen resursseina.

Tulosten perusteella voitaisiin ajatella hallituksen olevan tietoinen kriisiviestinnän prosesseista ja niiden yhteydestä kriisinhallintaan, sillä esimerkiksi koronakriisin aikakehykset noudattelevat osittain yleisiä kriisiviestinnän mallinnuksia (ks. esim. Miller 2014, 183). Esimerkiksi varautumiskehys voidaan nähdä Millerin (2014) mallia mukailleen kriisiä edeltävänä vaiheena, jossa painottuu kriisien havaitseminen, ennaltaehkäisy ja valmistautuminen. Jarrutamiskehys ja poikkeustilakehys taas edustaisivat sekä kriisivaihetta että kriisinhallintaa, joissa painottuvat epävarmuuden hallinta, kriisin ymmärtäminen, tuhojen minimointi ja tiedonjaon haasteiden hallinta. Tuloksista on kuitenkin huomioitava, että ne on muodostettu abduktiivisesti eli osittain teoriaa hyödyntäen. Koska analyysiä on tehty olemassa olevan teorian värittämin linssein, ei voida aukottomasti sanoa, että hallituksen tarjoamat koronakriisin aikakehykset olisivat luonnostaan samankaltaisia olemassa olevan kriisinhallinnan mallinnuksen kanssa.

Analyysi on kuitenkin toteutettu myös aineistolähtöisesti ja tuloksista käy selvästi ilmi kriisin kehystämisen muotoutuvan ajallisesti, kriisin saavan erilaisia merkityksiä ja kriisin merkitysten olevan yhteydessä erilaisiin kriisinhallintatoimiin ja kansalaisilta toivottuun käyttäytymiseen. Kriisiviestintää ja kehystämistä yhdistämällä hallitus siis vaikuttaa pyrkivän fasilitoimaan muutosta ja täten toteuttamaan muutosjohtamisen vuorovaikutusfunktioita. Millerin (2014, 289) sanoin, johtajan kielenkäytöllä on merkitystä kriisitilanteessa, koska johtajuus

mielletään sitä tehokkaampana, mikä tehokkaampaa johtajan ilmaisu on. Kehystäminen ja kriisiviestinnän osaaminen vaikuttaisivat tältä pohjalta kietoutuvan tiiviisti toisiinsa onnistuneessa johtajuudessa ja kehystämisesssä kriisitilanteessa.

Tulosten perusteella hallitus vaikuttaa pyrkivän kehystämään johtajuuttaan avoimena, läpinäkyvänä ja yhteistyöhön perustuvana. Muun muassa Ulmer (2012, 531, 538) on korostanut, kuinka tulevaisuuden kriisiviestinnän teorioiden pitäisi painottaa avoimia, rehellisiä ja yhteistyöhön perustuvia viestintäprosesseja ja lopputuloksia. Hänen mukaansa totuus pitää kertoa niin pian kuin mahdollista ja johtajien ennen kriisiä omaamien viestintäarvojen merkitys pitäisi tunnustaa, sillä ne voivat ennustaa johtajien kriisiviestintää. Myös Fairhurst (2011, 135–138) korostaa johtajan eettistä arvopohjaa kehystämistä ohjaavana tekijänä. Tuloksista on mielenkiintoista havaita hallituksen kehystämisesssä painottuvan Ulmerin (2012) korostamat kriisiviestinnän arvot esimerkiksi yhteistyökehysesssä, sitoutumiskehysesssä ja strategisen toiminnan kehysesssä. Tämän pohdinnan perusteella olisikin mielenkiintoista tarkastella hallituksen omaamien mielen mallien ja arvojen yhteyttä esitettyihin kehysesiin ja niiden mahdollista roolia kehystämisesssä.

Kehystämisen ja johtajuuden uskottavuusvaikutelman rakentaminen

Johtajuuden ja kehystämisen uskottavuusvaikutelmat kietoutuvat toisiinsa vuorovaikutuksessa: uskottava kehystäminen on uskottavaa johtajuutta ja uskottavaa johtajuutta tarvitaan kehysten rakentamisessa (Fairhurst 2011, 149). Kehystämisen on oltava uskottavaa, jotta annetut kehyseset esimerkiksi johtajuudelle hyväksytään. Uskottavuusvaikutelman suhteen keskeinen tuloksisista nouseva pohdinta on kehystämisen uskottavuuden kytkeytyminen johtajuuden eettisyyteen. Tulokset osoittavat, että hallitus onnistui viestinnässään rakentamaan kehystämisesnsä uskottavuusvaikutelmaa, joten onko hallitus onnistunut olemaan myös eettinen johtaja. Johtaminen on vallankäyttöä ja vallankäytön tulisi olla perusteltua. Kehystämisesellä on todettu olevan suuri rooli vallan esittämisessä (Entman 1993, 55) ja kehystäminen onkin yksi tapa perustella vallankäyttöä ja luoda sille oikeutusta vaikuttamalla siihen, miten tilanne, ilmiö tai toiminta tulkitaan (Fairhurst 2011).

Useiden teoriassa uskottavuusvaikutelmaa rakentavien arvojen, kuten luotettavuuden (Arnestad 2019, 377–378; Liff & Wahlström 2018, 256), johdonmukaisuuden (Fredriksson & Edwards 2019, 551, 552; Liu 2010, 253, 254), rehellisyyden (Gardner 2003, 505, 506; Worden 2003, 33), avoimuuden (Liu 2010), hyväntahtoisuuden (Colquitt, Scott & LePine 2007, 909; Peters, Covello & McCallum 1997, 4; Teven 2008, 391) ja vastuullisuuden (Seeger & Ulmer 2003, 64–66) voidaan katsoa kytkeytyvän eettisyyteen. Tulosten mukaan hallituksen voidaan

katsoa onnistuneen tuomaan kehystämisesään esiin kaikkia näitä uskottavuutta rakentavia arvoja. Hallitus nimittäin kehysti johtajuuttaan asiantuntijoihin ja tietoon luottamisen, yhteistyön tekemisen, empatian osoittamisen, kansalaisten suojelemisen, tehtäviinsä sitoutumisen ja strategisen, suunnitellun toiminnan kautta. Kaikki nämä kehykset heijastelevat uskottavaan, eettiseen johtajuuteen ja viestintään liitettyjä arvoja. Samoja arvoja heijastelevat myös hallituksen uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinot.

Hallitus toimikin johtajana vahvasti arvojen asettajana ja esimerkin näyttäjänä kansalle. Seeger ja Ulmer (2003, 76) korostavat yhtenä johtajan viestintävastuista kriisissä arvojen viestintää ja oikeanlaisen ”moraalisen sävyn” asettamista organisaatioon. Käytännössä tämän voidaan katsoa olevan tiettyjen eettisten periaatteiden ja tavoitteiden selkeyttämistä ja kehystämistä organisaation työtä ohjaaviksi arvoiksi, joita johtaja esimerkillisesti edustaa. Tulosten perusteella hallitus osoittikin voimakasta arvojohtajuutta sekä asettamalla arvoja retorisesti että toimimalla niiden mukaan konkreettisesti. Fairhurstin (2011, 142) mukaan yksi keskeisimpiä kehystämisen uskottavuutta rakentavia tekijöitä on sanojen mukaan toimiminen ja myös Seeger ja Ulmer (2003, 64) korostavat johtajan hyveellisen esimerkin vaikutusta vastuullisen kuvan luomisessa.

Tulosten perusteella hallituksen voidaan katsoa onnistuneen vahvistamaan uskottavuusvaikutelmaansa myös esiintymällä legitimiinä institutionaalisenä toimijana. Ei-legitiimien tehtävien kehystämistä tutkineet Minei, Eatough ja Cohen-Charash (2018, 387, 389) tunnistivat seurausten tunnustamisen (*acknowledgement*) ja oikeuttamisen (*explanation*) vahvistavan legitimitteettiä ja annetun kehyksen hyväksyntää. Tuloksista on havaittavissa, kuinka hallitus tunnusti useaan otteeseen vaativansa kansalaisilta paljon ja perusteli syitä tekemilleen toimille, minkä voidaan aiemman tutkimuksen valossa todeta vahvistaneen hallituksen legitimitteettiä. Myös esimerkiksi sitoutumiskehyksellä hallitus rakensi legitimitteettiään ja uskottavuuttaan institutionaalisenä toimijana sitoutumalla ammatilliseen etiikkaan (laillisuus) ja kansalaisten intressien palvelemiseen (ks. Asunta & Mikkola 2020, 55).

Hallituksen voidaan tulosten perusteella katsoa onnistuneen uskottavuusvaikutelman luomisessa näyttäytyen samalla eettisenä johtajana sekä legitimiinä toimijana. Näin voitaisiin todeta senkin puolesta, että kaikki taustassa esiintyneet uskottavuusvaikutelman osatekijät *tietotaito ja osaaminen, avoimuus ja rehellisyys ja huolehtiminen ja välittäminen* (Aristotelesta mukaillen Peters, Covello ja McCallum 1997, 43) ovat havaittavissa hallituksen kehystämisestä. Kehystämällä voi olla merkittäviä seurauksia sen suhteen, mitä kansalaiset ajattelevat esitetystä linjauksista (Gross 2008, 185). Tässä tutkielmassa ei tarkasteltu lopullisia, vuorovaikutusprosessissa syntyneitä kehyksiä, vaan pelkästään hallituksen esittämiä kehyksiä.

Näiden tulosten perusteella voitaisiin kuitenkin katsoa hallituksen kehystämisen olleen uskottavaa, eettistä ja osaavaa, vaikuttaen täten oletettavasti kansalaisten koronakriisille ja hallituksen johtajuudelle antamiin merkityksenantoihin sekä heidän suhtautumiseensa hallituksen tekemiin linjauksiin.

Uskottavuusvaikutelman tulkinnanvaraisuus

Tuloksista käy toisaalta ilmi, että hallituksen rakentama uskottavuusvaikutelma ei ollut täysin aukoton. Osa keinoista, joilla hallitus rakensi uskottavuusvaikutelmaansa, saattoi kääntyä hallitusta vastaan myöhemmin. On hyvä pohtia hallituksen uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinoja vielä kriittisesti, huomioiden tutkimusasetelman subjektiivisuuden ja uskottavuusvaikutelman vahvuuden tulkinnanvaraisuuden.

Tulokset havainnollistavat taidokkaan kehystämisen merkitystä johtajuuden kehystämisen uskottavuuden rakentamisessa. Hallitus kehystää esimerkiksi tekemänsä virheet lähtökohteisesti niihin puuttumisen ja korjaamisen myötä vastuunkannoksi sekä inhimillisyydeksi. Kyseiset virheet voitaisiin nähdä hallituksen epäonnistumisina, mutta hallitus pyrkii hävittämään tällaisen tulkinnan mahdollisuuden kehystämisen avulla. Samoin hallitus pyrki kehystämään viestintälinjansa oikea-aikaisena ja vastuullisena olemalla ”spekuloimatta etukäteen” ja ”levittämättä epäluotettavaa tietoa”. Näin hallitus pyrki myös luomaan mielikuvia avoimuudesta, läpinäkyvyydestä ja rehellisyydestä. Nämä hallituksen käyttämät ilmaukset voivat kuitenkin olla hyvin yleisesti vain kriisinhallintaan kuuluvia sanavalintoja, joilla yritetään olla antamasta liian sitovia lausuntoja, mitkä voitaisiin joutua myöhemmin perumaan.

Hallituksen johtamisen uskottavuusvaikutelmaa asettavat pohdinnan alaiseksi myös johtamiseen lisäkoordinaatioon liittynyt Niinistö-kiista ja linjausten toimeenpanemisen hankaluus. Toimittajien esiintuoma presidentti Niinistön ehdotus Nyrkki-nimisestä koordinaatioryhmästä kyseenalaisti hallituksen linjan jatkuvuutta. Ensin hallitus kieltäytyi ryhmän perustamisesta, mutta heti seuraavassa tiedotustilaisuudessa se kuitenkin kehitti johtamistaan muilla tavoin. Hallitus ei myöskään saanut aina haluamiaan toimia lävitse haluamassaan aikataulussaan, jolloin ”vastoin hallituksen toiveita” hallitus ei onnistunut vastaamaan puheita toimissaan. Nämä esimerkit ovat vähemmistössä hallituksen kehystämisessä, mutta korostavat, kuinka uskottavuusvaikutelman rakentaminen kehystämisessä on monitahoinen ja monitulkintainen vuoro-vaikutusprosessi. Riippuen tiettyjen kehystämisessä havaittavien merkitysten ja tekojen painoarvosta, *keskeisyydestä (saliency)*, ks. Entman 1993), voivat tulkinnat uskottavuusvaikutelmasta vaihdella.

Tulosten perusteella voidaan pohtia, kuinka suuri särö on liian suuri särö uskottavuusvaikutelmassa. Institutionaalisen organisaation toiminnalle uskottavuusvaikutelma on välttämätön sen toiminnan kannalta, ja jos organisaatio ei saavuttaisi sitä, vaarantuisi sen koko toiminta (Asunta & Mikkola 2020, 61). Tämän tutkielman asetelman ja tulosten perusteella on mahdotonta lopullisesti sanoa, kuinka uskottavana hallituksen kehystämistä todella pidettiin kansalaisten keskuudessa ja oliko uskottavuusvaikutelma tarpeeksi vakuuttava, että hallituksen tarjoamat kehykset koronakriisille ja johtajuudelle todella hyväksyttiin. Jotta hallituksen uskottavuusvaikutelmasta kansalaisten silmissä saataisiin kunnollinen käsitys, tarvitsisi asiasta kysyä itse kansalaisilta.

Ottaen huomioon kehystystehtävien jakautumisen usean johtajan vastuulle, ovat hallituksen esittämät kehykset sekä uskottavuusvaikutelma kuitenkin lopulta jopa harvinaisen yhtenäisiä. Yksittäisten organisaatioiden tai johtajienkin on välillä hankala muodostaa yhtenäisiä kehyksiä, jatkuvuutta ja vahvaa uskottavuusvaikutelmaa (ks. esim. Liu 2010; Seeger & Ulmer 2003). Tämän tutkielman tuloksia ja hallituksen kehystämistä tarkasteltaessa onkin huomioitava, että tutkielman kontekstina on toiminut julkinen esiintymistilanne, performanssi. Kehystämisen kontekstin luonteen huomioiden voitaisiin pohtia, ovatko ministerien puheenvuorot olleet ennakkoon suunniteltuja. Kysymyksiinkin ministerit vastasivat usein puheenvuorojen sisältöjä toistamalla ja hallituksen voisi jopa sanoa noudattaneen viestinnässään varovaisuutta. Olisikin hyvä pohtia, kuinka suuri viestintäkoneisto hallituksen taustalla on ja kuinka tietoisia taustavaikuttajat ovat kehystämisestä vuorovaikutusprosessina. Esimerkiksi tapa, millä hallituksen kriisin aikakehykset noudattelevat kriisiviestinnän tunnettuja malleja on jopa hämmentävän samanlainen.

Jos hallituksen johtamis- ja kriisiviestintä on viestinnän alan ammattilaisten suunnittelemaa, ei sen sinällään tulisi vähentää hallituksen viestinnän luotettavuutta. On kuitenkin hyvä pohtia, kuka hallituksen kehykset rakentaa ja miten, ja voiko niitä sanoa hallituksen esittämiksi kehyksiksi, jos hallitus itse ei ole niitä alun perin muodostanut. Toisaalta Fairhurst (2011) korostaa kehystämisen strategisuutta ja viestinnän tavoitteellisuutta vaatimuksena johtajille kaikissa tilanteissa. Hänen mukaansa jokainen tilaisuus on mahdollisuus kehystämiselle, mahdollisuus saada ihmisen näkemään asiat halutulla tavalla, ja siihen pitäisi etenkin johtajana osata tarttua. Kriisitilanteessa kehystäminen on jopa vaatimus johtajalle (Mikkola 2020). Täten huolimatta siitä, kenen käsikirjoittamaa hallituksen viestintä mahdollisesti on, voitaisiin hallituksen kehystämisen tulosten perusteella todeta lopulta olleen sekä johtajuuden vuorovaikutusfunktioita vastaavaa, vaikutelmaltaan uskottavaa, että strategista ja tavoitteellista.

6 ARVIOINTI

Tässä tutkielmassa tarkasteltavana on ollut kehystäminen vuorovaikutusilmiönä Suomen hallituksen johtamis- ja kriisiviestinnässä ja analyysimenetelmänä on toiminut kehysanalyysi. Molemmat sekä kehystäminen ilmiönä että kehysanalyysi menetelmänä edustavat lähtökohdiltaan konstruktivistista näkökulmaa vuorovaikutukseen, missä sosiaalinen todellisuus rakentuu vuorovaikutuksessa (Miller 2014, 83). Kehysanalyysi on laadullinen tutkimusmenetelmä ja on analyysin painopisteessään ja toteuttamisen tavoissaan hyvin lähellä diskurssianalyysiä. Täten arvioin tämän tutkielman luotettavuutta hyödyntäen laadullisen tutkimuksen ja diskursiivisten analyysimenetelmien arviointikriteerejä.

Phillipsin ja Hardyn (2002, 79–80) mukaan laadullista tutkimusta ei ole järkevää arvioida perinteisin määrällisen tutkimuksen kriteerein validiteetin ja reliabiliteetin mukaan, koska laadullisessa tutkimuksessa ei katsota olevan yhtä todellisuutta, vaan useita mahdollisia todellisuuden tulkintoja. Nämä tutkijan tekemät tulkinnat aineistosta ovat välttämättä jollain tavalla subjektiivisia ja täten eivät koskaan täysin toistettavia edes saman tutkijan toimesta. Tracy (2013, 230) esittääkin laadulliselle tutkimukselle seuraavat arviointikriteerit: ansiokas tutkimusaihe (*worthy topic*), perusteellisuus (*rich rigor*), rehellisyys (*sincerity*), uskottavuus (*credibility*), resonanssi (*resonance*), merkittävä panos (*significant contribution*), eettisyys (*ethical*) ja merkittävä johdonmukaisuus (*meaningful coherence*). Tätä tutkielmaa arvioidaan näistä tutkimusaiheen ansiokkuuden, perusteellisuuden, rehellisyyden, uskottavuuden, merkittävän panoksen ja eettisyyden kautta. Näistä diskursiivisten analyysimenetelmien arviointikriteerit muokalevat erityisesti rehellisyyttä ja uskottavuutta, joissa korostuu erityisesti tutkijan subjektiivisuuden huomiointi ja tehtyjen valintojen perustelu.

Tutkimusaiheen ansiokkuus voi kummuta niin teoriasta, ajankohtaisuudesta, näkökulman uutuudesta tai esimerkiksi tutkimuksen kontekstista (Tracy 2013, 231). Johtajan kehystämistä on aikaisemmin tutkittu poliittisessa kontekstissa (Perloff 2014, 263), mutta kehystäminen ja johtajuus on usein nähty vahvasti yksilön toimintana (ks. esim. Fairhurst 2011). Tässä tutkielmassa tarkastelin kehystämistä erilaisesta näkökulmasta: kollektiivisena toimintana osana jaettua johtamista. Lisäksi pyrin painottamaan näkökulmaa kehystämiseen vuorovaikutusprosessina aktiivisesti läpi tutkielman, koska aiempi tutkimus on keskittynyt vahvasti esitettyjen kehysten näkemiseen kehystämisen lopullisina tuloksina, huomioimatta kaikkien vuorovaikutusosapuolten panosta prosessiin. Myös tutkielmassa hyödynnetty kehysanalyysi on vielä suhteellisen vakiintumaton tutkimusmetodi vuorovaikutuksen tutkimuksessa (de Vreese 2014;

Entman 1993), joten sen hyödyntäminen aiemman tutkimuksen päälle rakentaen auttaa menetelmän soveltamisessa tulevaisuudessa.

On kuitenkin huomioitavaa, että tämänkin tutkielman painopiste on lopulta ollut vain johtajien vuorovaikutuksessa ja esitetyissä kehyksissä koko kehystämisen prosessin sijaan. Onkin täten hyvä arvioida kriittisesti tuloksissa esitettyjen, tarjottujen kehysten suhdetta yleisön eli kansalaisten kanssa vuorovaikutuksessa muodostettuihin lopullisiin kehyksiin. Sekä Fairhurst (2011) että Mikkola (2020) korostavat kehystämisen prosessin vuorovaikutuksellisuutta tärkeänä tarkasteltavana ja molemmat korostavat kehyksistä neuvottelua sen sijaan, että ne hyväksyttiin annettuina. Erityisesti Mikkola (2020, 125) painottaa alaisia aktiivisina vuorovaikutusosapuolina johtajuuden merkityksen muodostamisessa. Tässä tutkielmassa painottuu perinteistä kehystämisen tutkimusta (ks. esim. Perloff 2014) mukaillen vain kehystämisen toinen osapuoli eli johtaja ja yleisön puoli kehysneuvotteluista jää pimentoon. Täten varsinainen vuorovaikutus kehystämisen prosessissa jää tutkielman asetelmassa vähäiseksi ja tulee esiin enimmäkseen vain kehystämisen tarkastelussa jaetussa johtajuudessa ja vuorovaikutuksessa havaittavana.

Erityisesti poliittisessa kehystämisessä korostuu kehystämisen prosessin ja kilpailevien kehysten vuorovaikutteisuus. Poliittisen johtajan, median ja kansalaisten muodostamien kehysten välillä vallitsee taistelu, jossa vuorovaikutuksessa muodostetaan yhteinen merkitys hallitsevista kehyksistä ja kehysten vaikutuksesta päätöksentekoon (Perloff 2014, 262–263). Kehysten kilpailua dominanssista ei tässä tutkielmassa huomioitu. Tämän tutkielman näkökulma olisi siis voinut olla kattavampia ja kehystämisen vuorovaikutteisuutta paremmin edustava, jos kehystämisen prosessin kaikki osapuolet olisi huomioitu tutkimusasetelmassa.

Tutkimuksen perusteellisuus korostaa sitä, että tutkimuksen huolellisuuden ja tarkkuuden eteen on nähty riittävästi vaivaa eikä tutkimusta ole tehty hutiloiden ja “mennen sieltä mistä aita on matalin” (Tracy 2013, 231–232). Tämän tutkielman aineiston valintaan, keräämiseen ja läpikäyntiin käytin vaivaa eikä kaikkea läpikäytyä materiaalia kelpuutettu lopulliseksi aineistoksi. Lopullisen aineiston valintakriteerit on avattu tutkielmassa, ja lopullisen aineiston koko voidaan katsoa olleen riittävä analyysin toteuttamiseksi. Muodostetut kehykset täyttivät kehykselle tutkielmassa asetetut, teoriaan perustuvat määritelmät. Täten ne eivät perustuneet yksittäisiin ilmauksiin tai olleet yksittäisiä merkityksiä, vaan ne todistetusti lähtivät toistumaan aineistossa. Kehyksiä vertailtiin toisiinsa systemaattisesti läpi analyysiprosessin mukaillen jatkuvan vertailun metodia (*constant comparative method*). Kyseisessä metodissa aineistoa ja muodostettuja koodeja (tässä: kehyksiä) vertaillaan, ja koodeja muokataan jatkuvasti, jotta ne edustavat aineistosta tehtäviä havaintoja mahdollisimman hyvin (Tracy 2013, 202). Näin kehysten ja aineiston vastaavuutta toisiinsa parannettiin ja varmistettiin.

Tutkimuksen rehellisyys viittaa tapaan tehdä tutkimusta rehellisesti, tuoden itsereflektion ja läpinäkyvyyden kautta esiin tutkijan tavoitteet, toiveet ja virheet sekä mahdolliset tutkimukseen vaikuttavat taustaoletukset (Tracy 2013, 233). Tracyn (2013, 234) mukaan itsereflektio on tietoisuutta omista tavoitteistaan, asenteistaan ja oletuksistaan, jotka saattavat vaikuttaa tutkimuksen tekemiseen, kun taas läpinäkyvyys on avoimuutta itse tutkimusprosessista ja siihen vaikuttaneista tekijöistä. Myös diskurssintutkimuksessa Pietikäinen ja Mäntynen (2009) korostavat avoimuuden ja läpinäkyvyyden tavoittelua mahdollistamalla tutkimusprosessin ja tehtyjen valintojen arvioitavuuden tiedeyhteisölle. Diskurssintutkimuksessa haasteena on usein saman tutkimusmenetelmän useat käytännön sovellusmahdollisuudet, jotka tekevät tutkimuksesta hankalasti toistettavaa. Tämä sama haaste onkin nähtävissä myös kehysanalyysin toteuttamisessa. Phillips ja Hardy (2002, 74) korostavatkin että ”reseptiä” diskurssianalyysin toteuttamiselle on hankala antaa ja analyysitekniikat vaihtelevat tutkimuksen painopisteen ja laajuuden mukaan. Täten heidänkin mielestään on tärkeintä, että tutkija kehittää analyysiin juuri hänen tutkimukseensa sopivan lähestymistavan, joka on avattavissa ja perusteltavissa.

Tähän pyrin tutkielmassa tutustumalla ja avaamalla aiempia kehysanalyysin sovellusmenetelmiä ja muodostamalla tutkielmassa käytetyn kehysanalyysin toteutuksen niiden perusteella. Näin pyrin edistämään menetelmän jatkuvuutta kuitenkin huomioiden samalla oman tutkielmani painopisteen. Analyysiprosessin pyrin avaamaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti edistääkseni sen toistettavuutta pääpiirteissään ja jotta toteutus ei jäisi liian tulkinnanvaraiseksi. Tutkielman taustaoletus siitä, että Suomen hallitus harjoittaa kehystämistä viestinnässään, on perusteltu relevantilla tutkimuskirjallisuudella. Tutkielman konstruktivistinen lähtökohta on tuotu esiin ja avattu selkeästi. Tutkielman asetelman rajoitukset on tiedostettu ja tuotu avoimesti esiin muun muassa pohdinnassa ja arvioinnissa.

Kehysanalyysi on toteutukseltaan hyvin subjektiivinen analyysimenetelmä. Täten Pietikäisen ja Mäntynen (2009) korostama valintojen perusteleminen ja valintojen taustojen avaaminen onkin pyritty muistamaan läpi analyysin toteutuksen. Koska kehysanalyysissä tehtävät tulkinnat pohjautuvat voimakkaasti juuri tutkijan näkemyksiin, on tämänkin tutkielman tulosten arvioinnissa huomioitava, että saadut kehukset olisi voitu muodostaa eri tavoin tutkijasta riippuen. Esimerkiksi koronakriisin aikakehysten sijaan analyysissä olisi voitu keskittyä kriisinhallinnan kehyksiin tai kriisiviestinnän kehyksiin. Koronakriisin aikakehyksiin keskittymisen on ollut subjektiivinen valinta. Tämä valinta on kuitenkin perusteltavissa sillä, että kriisille annetut kehukset vaikuttivat toisen analysoitavan ilmiön, johtajuuden, kriisikontekstissa saamiin kehyksiin.

Myös havaittujen kehysten nimeäminen on subjektiivinen prosessi, ja joku toinen olisi saattanut nimetä kehykset eri tavoin. Abduktiivinen nimeäminen oli kuitenkin perusteltua, koska näin teoriaa ja aineistoa pystyttiin yhdistämään. Toisaalta kehykset saattoivat tällaisen nimeämiskäytännön vuoksi edustaa teoriaa lopulta enemmän kuin täysin aineistolähtöisen nimeämisen kautta. Puolustukseksi on kuitenkin sanottava, että kehykset nimesin ensisijaisesti aineiston perusteella ja teoriaan tutustuin ennalta ilmiön ymmärtämisen ja kontekstin huomioimisen parantamiseksi. Teorian osuus nimeämisessä oli siis pieni, mutta läsnä. Kehysanalyysin subjektiivisuudesta on kuitenkin oltava tietoinen tuloksia tarkasteltaessa.

Tutkimuksen uskottavuus rakentuu kontekstin kuvailusta ja huomioinnista sekä moniäänisyydestä (Tracy 2013, 235–238). Diskurssintutkimuksen arvioinnissa korostetaan erityisesti aineiston kuvauksen kirjoittamista ja tutkimuksen kontekstin huolellista avaamista, koska konteksti vaikuttaa keskeisesti tarkasteltavien merkitysten ilmentymiseen ja itse analyysiin (Pietikäinen & Mäntynen 2009). Entman (1993) korostaa, kuinka kehystämisesäkin on välttämätöntä huomioida sen sosio-kulttuurinen konteksti. Pyrin tutkielmassani avaamalla tarkasti aineiston ilmenemishetken kontekstia, aineistossa esiintyvien poliitikkojen välisiä suhteita ja median suhtautumista politiikkoihin tiedotustilaisuuksien nauhoitushetkenä. Lisäksi pyrin lisäämään omaa ymmärrystäni kriisin, johtajuuden ja poliittisen kehystämisen konteksteista ennakoon niiden teoriaan perehtymällä. En kuitenkaan ole asiantuntija missään näistä konteksteissa enkä toimi politiikassa, mikä rajoittaa lopulta tuntemustani kontekstista ja sitä, millaisia laajempia kulttuurisia merkityksenantoja pystyn havaitsemaan. Kyseisestä kontekstista ei myöskään ollut saatavilla aikaisempaa tutkimusta, jota olisin voinut uskottavasti soveltaa analyysin apuna.

Kehysanalyysin voi katsoa lähtökohtaisesti moniääniseksi tutkimusmenetelmäksi, koska siinä pyritään erittelemään erilaisia kehyksiä eli ilmiölle tarjottuja tulkintoja. Tuloksia esittäessä ja pohtiessa on pyritty tuomaan esiin havaittujen kehysten sisältämien merkitysten lisäksi sellaiset merkitykset, jotka hallitus pyrki sulkemaan tarjoamiensa kehysten ulkopuolelle. Lisäksi tutkielmassa on pohdittu kehysten mahdollisia vaihtoehtoisia tulkintoja. Lisää moniäänisyyttä tutkielmaan saataisiin huomioimalla median viestintä ja kansalaisten mielipiteet hallituksen kehystämisesästä.

Tutkimuksen tuomalla merkittävällä panoksella Tracy (2013, 240) painottaa tutkimuksen tuomaa uutta ymmärrystä teoriaan tai käytäntöön. Tracy korostaa, että tähän vaaditaan taustan tuntemusta, syvällistä tutustumista aiheeseen ja rajojen ylittämistä. Tämän tutkielman voidaan katsoa lisäävän ymmärrystä kehystämisesästä tuomalla sen jaetun johtajuuden kontekstiin ja käsittelemässä kehystämistä vuorovaikutusilmiönä. Tutkielmassa käytetty tutkimusmenetelmä,

kehysanalyysi, luo tutkielmaan metodologista merkittävyyttä, koska kehysanalyysi on suhteellisen vakiintumaton menetelmä (ks. esim. de Vreese 2005) Tämän tutkielman tulosten voidaan myös katsoa lisäävän ymmärrystä kehystämisen luonteesta ja sen merkityksestä sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa niin julkisessa, poliittisessa esiintymiskontekstissa, kuin kansallisen kriisitilanteen johtamisessa. Tulokset ovat myös sovellettavissa organisaation arkeen ja organisaation sosiaalisen todellisuuden ja organisaatiokulttuurin rakentamiseen.

Tutkimuksen eettisyys viittaa tietoiseen ja eettiseen tutkimuksen tekemiseen huomioiden eettisyyden tutkimusprosessien, tutkimuskontekstin ja tutkimustyön suhteen (Tracy 2013, 242). Tämän tutkielman eettiset haasteet kumpusivat erityisesti kriisitilanteen tarkastelusta. Kriisitilanteen tarkastelu ja aineiston kerääminen kriisiaikana on aina hieman kyseenalaista ja kriisitilanteen tutkimisen oikeutusta on pohdittava tarkasti. Koska tässä aineistossa analyysin kohteena on Suomen hallituksen viestintä ja nauhoitetut tilaisuudet ovat olleet luonteeltaan julkisia tiedotustilaisuuksia, eräänlaisia esiintymistilanteita, ei tämän aineiston keruuseen liity niin paljon moraalista ristiriitaa kuin mitä yksityisen yrityksen tai yksittäisten työntekijöiden suhteen voisi esiintyä. Voisi jopa sanoa, että julkinen ja poliittinen vallankäytön konteksti luo pikemmin vaateen tutkia hallituksen johtamis- ja kriisiviestintää, kuin kysymyksen, onko sitä oikein tutkia.

Aineiston suhteen on kuitenkin huomioitava sen keräyshetki, joka on ollut yhteiskunnallisilta oloilta kaoottinen ei vain Suomessa, vaan koko maailmassa. On myös huomioitava, että analyysihetkessä maailman ja Suomen yhteiskunnallinen tilanne ja tilanne koronakriisin suhteen on ollut erilainen kuin keräyshetkessä. Täten analyysiä toteuttaessa oli oltava hyvin tietoinen omista lähtökohdista ja pyrittävä välttämään aineiston analysointia analyysihetken kriisitilanteesta käsin. Pyrinkin aktiivisesti ja tietoisesti tarkastelemaan ja analysoimaan hallituksen kehystämistä aineiston syntyhetken kontekstissa, jotta analyysi pysyisi kontekstilleen uskollisena ja kontekstin ulkopuoliset tapahtumat eivät vaikuttaisi tuloksiin. Lisäksi analyysissä oli pyrittävä aktiivisesti huomioimaan myös julkisen esiintymistilanteen vaikutus tuloksiin. Julkisen tv-esiintymisen konteksti luo omat ominaispiirteensä viestintään verrattuna esimerkiksi yrityksen arjessa tapahtuvaan johtamisviestintään.

Kokoavasti voitaisiin todeta, että aiemman tutkimuksen perusteella tämän tutkielman aihe oli merkittävä ja toi kehystämiseen uutta näkökulmaa erityisesti jaetun johtajuuden tarkastelun myötä. Tutkielman asetelma olisi kuitenkin voinut olla monipuolisempi kehystämisen vuorovaikutteisen luonteen huomioimiseksi. Kehysanalyysin ollessa vuorovaikutuksen tutkimuksessa ennalta heikosti vakiintunut menetelmä, lisäsi sen käyttö analyysimenetelmänä tutkielman aiheen ja asetelman tieteellistä merkittävyyttä. Tutkielmassa oli riittävä aineisto ja

tutkimusprosessi toteutettiin huolellisesti aiempaa tutkimusta hyödyntäen, mutta myös omia ansioita tuottaen. Tutkielman ja aineiston kontekstiin perehdyttiin ennalta ja se huomioitiin analyysissä. Tosin tv-esiintymisen konteksti ja sen rooli viestinnässä olisi voitu huomioida laajemmin.

Tutkielman haasteena on kehysanalyysin subjektiivisuus ja analyysin hankala toistettavuus. Tehtyjä valintoja kuitenkin avattiin ja perusteltiin huolellisesti ja potentiaalisia subjektiivisia vaikutteita tutkielmaan refleктоitiin ja pyrittiin huomioimaan läpi prosessin. Myös tutkielman eettisyys huomioitiin pohtimalla aineiston keruun ja analyysin ajallisia haasteita sekä kriisitilanteen vaikutusta tutkielman tekemiseen. Kaiken kaikkiaan tutkielman voitaisiin nähdä antaneen panoksensa kehystämisen teoriaan ja tutkimukseen sekä kehysanalyysin ymmärtämiseen ja soveltamiseen menetelmänä. Tutkielman tulokset ovat sovellettavissa niin poliittiseen johtamis- ja kriisiviestintään kuin organisaatioiden arjessa tapahtuvaan sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen.

7 PÄÄTÄNTÖ

7.1 Käytännön sovelluskohteet

Tämän tutkielman tavoitteena oli analysoida ja kuvata kehysanalyysin avulla Suomen hallituksen korona-ajan johtamis- ja kriisiviestinnässä esiintyviä kehyksiä ja niiden rakentumista sekä arvioida hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelmaa. Hallitus kehysti johtamis- ja kriisiviestinnässään aktiivisesti sekä itse koronakriisiä että omaa johtajuuttaan. Koronakriisille oli hallituksen viestinnästä havaittavissa viisi aikakehystä: *varautumiskehys*, *jarruttamiskehys*, *poikkeustilakehys*, *kriisi uutena normaalina -kehys* ja *kriisistä ulos -kehys*, joilla hallitus tarjosi erilaisia tulkintoja koronakriisille ja painotti erilaisia kriisinhallintatoimia. Hallituksen johtajuudelle oli havaittavissa kuusi johtajuuskehystä: *asiantuntija- ja tietokehys*, *yhteistyökehys*, *empatiakehys*, *suojelukehys*, *sitoutumiskehys* ja *strategisen toiminnan kehys*. Näillä kehyksillä hallitus tarjosi johtajuudelleen erilaisia merkityksiä ja rakensi kuvaa jaetusta johtajuudestaan. Tämän lisäksi hallitus rakensi kehystämisensä uskottavuusvaikutelmaa erilaisin keinoin, joita nimettiin viisi: *konkreettiset toimet*, *me-puhe* ja *yhtenäinen viestintä*, *vastuunkanto*, *ulkoisiin auktoriteetteihin tukeutuminen* ja *avoimuus ja läpinäkyvyys*. Hallituksen kehystämisestä muodostui suhteellisen yhtenäinen ja uskottava vaikutelma, vaikka viestinnässä esiintyi joitain risiiritäisyyksiä kehysten sisältämien merkitysten suhteen.

Kehystämistä tarkastelemalla saadaan kuvaa siitä, miten sosiaalista todellisuutta rakennetaan vuorovaikutuksessa eri toimijoiden toimesta. Phillips ja Hardy (2002, 59) sanoittavat hyvin, että diskurssianalyysi on sekä näkökulma että metodi. Tämä sama pätee myös kehystämiseen: se on vuorovaikutuksen ilmiö ja samaan aikaan kehysanalyysi on tutkimusmetodi. Phillips ja Hardy (2002, 82, 83) pitävät diskurssianalyysin keskeisimpänä antina sen kykyä mahdollistaa sosiaalisen todellisuuden rakentamisen tarkastelu, pistäen tutkijat samaan aikaan harkitsemaan omia tutkimuksen tekemisen tapojaan. Samoten kehysanalyysin voidaan katsoa haastavan tekijäänsä pohtimaan omaa rooliaan tutkimuksen tekemisessä, havaintojen tekemisen tapoja ja aineistosta löytämiään merkityksiä. Sosiaalinen todellisuus rakentuu vuorovaikutuksessa myös tutkijan ja aineiston välillä.

Tämä tutkielma tarjoaa näkökulmaa sosiaalisen todellisuuden tarkasteluun kehystämisen ja kehysanalyysin kautta, mitä olisi hyvä jatkaa vielä pidemmälle ja hyödyntää enemmänkin viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa, mahdollisesti myös menetelmää yhtenäistäen. Kehystämme viestinnässämme, olemmepa siitä tietoisia tai emme (Goffman 1974; Fairhurst

2011). Toivon tällä tutkielmalla havainnollistaneeni ainakin osittain sitä, kuinka tärkeää olisi, että tiedostamme tapoja, joilla rakennamme sosiaalista todellisuutta vuorovaikutuksessa.

Tutkielman tulokset ovat sovellettavissa erityisesti tutkielman kontekstissa eli poliittisessa johtamis- ja kriisiviestinnässä. Tulosten perusteella voidaan todeta, että kehystämistä tapahtuu johtamis- ja kriisiviestinnässä. Rakennetuilla kehyksillä pystytään tarjoamaan erilaisia tulkintoja kriisille, muutokselle, johtajuudelle ja toiminnalle sekä voidaan pyrkiä ohjailemaan sosiaalista toimintaa. Tulokset korostavat, kuinka tärkeää olisi kiinnittää huomiota kehystämiseen sekä poliittisena johtajana että kansalaisena. Kriisiä tai omaa johtajuutta kehystäessä tulisi ennalta pohtia, millaisia merkityksiä on tavoitteena esittää ilmiölle, millaisin keinoin tavoitteet voidaan saavuttaa ja miten kehystämisestä saadaan uskottavaa.

Sekä teorian (ks. Fairhurst 2011, 149; Peters, Covello & McCallum 1997, 43; Worden 2003, 33) että tulosten perusteella keskeisiä uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinoja ovat muun muassa sanoja vastaavat konkreettiset teot, lupausten pitäminen ja toiminnan ja viestinnän läpinäkyvyys. Näitä voisi pitää jopa osana eettisen johtajuuden periaatteita, koska eettinen toiminta ja uskottavaksi mielletty toiminta ovat hyvin usein yhteydessä toisiinsa. Poliittisen johtajan on viestinnässä tiedostettava ennalta, millaista sosiaalista todellisuutta hän haluaa pyrkiä luomaan, ja miten hän tekee sen eettisesti.

Yksi vastaus tähän on viestinnän ammattilaisten rooli viestinnän suunnittelussa ja kehystämässä. Median uutisoinnin perusteella (ks. esim. STT 2020) on todennäköistä, että myös hallitus on johtamis- ja kriisiviestinnässään hyödyntänyt viestinnän ammattilaisten, kuten viestintätoimistojen palveluita. Viestinnän ammattilaiset ymmärtävät vuorovaikutuksen ja kehystämisen merkitystä vaikuttamaan pyrkivässä viestinnässä ja johtajuudessa. Heidän ammattitaitonsa hyödyntäminen johtamis- ja kriisiviestinnän suunnittelussa on viisasta, jos oma osaaminen ja ymmärrys vuorovaikutuksesta on vajanaista. Esimerkiksi viestintäkoulutuksen tarjoaminen johtajille tai poliittisille esiintyjille voi auttaa heitä viestimään eettisesti kestävästi, harmitusti ja selkeästi. Hallinnon yhtenäinen ja osaava viestintä ja uskottava johtajuus kriisitilanteessa fasiltoi myös kansalaisten pärjäämistä muutoksessa (ks. esim. Mikkola 2020). Kehystämisen ja merkitysten hallinnan olisi hyvä olla osa jokaisen johtajan vuorovaikutusosaamista.

Tulosten perusteella kehystäminen näyttäytyy oivallisena tapana luoda ja vahvistaa institutionaalisen organisaation uskottavuusvaikutelmaa ja legitimizeettiä. Institutionaalinen organisaatio vaatii toimiakseen kansalaisten antaman auktoriteetin (eli valtaa) ja legitimizeetin (eli sosiaalista hyväksyntää) ja keino saavuttaa nämä molemmat on uskottavuutta ja luotettavuutta rakentava viestintä (Asunta & Mikkola 2020, 60). Työntekijöiden tietoisuus roolistaan ja vuorovaikutuksensa merkityksestä institutionaalisisessa organisaatiossa tulisi varmistaa ja heidän

ymmärrystään kehystämisen merkityksestä korostaa. Se, miten työntekijät kehystävät organisaatiota ja sen toimintaa vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa on yhteydessä asiakkaiden kuvaan organisaatiosta. Asiakasvuorovaikutus on yksi potentiaalinen kehystämistilaisuus, jossa voi pyrkiä rakentamaan haluttuja merkityksiä organisaatiosta ja vahvistamaan asiakkaiden luottamusta organisaatioon.

Tutkielman tuloksista nähtiin, että kehystäminen on myös kollektiivista toimintaa. Jos hallituksen ministerien tarjoamat kehykset olisivat voimakkaasti poikenneet toisistaan, olisivat tulokset ja erityisesti uskottavuusvaikutelma olleet erilaiset. Tällainen yhtenäinen kehystämisen linja vaatii todennäköisesti etukäteissuunnittelua, jotta johtajuuden jakavat toimijat todella kehystävät samalla tavalla. (Hallituksen suhteen jopa samoilla sanoilla.) Tulevaisuudessa kehystämiseen tulisikin keskittyä enemmän kollektiivisena, jaettuna toimintana, sillä johdon ristiriitaiset lauseimat voivat haitata uskottavuusvaikutelmaa ja sitä kautta koko johtajuuden uskottavuutta. Kehystäminen olisi hyvä käsittää kollektiivisena toimintana myös institutionaalisten organisaatioiden työntekijöiden keskuudessa, missä kaikkien työntekijöiden pitäisi ymmärtää organisaation perustehtävä samalla tavalla ja osata rakentaa luottamusta organisaatioon vuorovaikutuksessa ilman ristiriitaisia mielikuvia. Tämä vaatii ymmärrystä kehystämisestä vuorovaikutusprosessina ja vuorovaikutusosaamista.

Kehystäminen ei painotu vain julkisiin tai poliittisiin esiintymistilanteisiin, vaan tämän tutkielman tulokset ovat sovellettavissa myös sen kontekstin ulkopuolelle esimerkiksi organisaatioiden arkeen. Organisaatioissa kohdataan kriisitilanteita sekä yllättäviä tai suunniteltuja muutoksia, joissa johtajalta vaaditaan kehystämistä ja muutosjohtamista (Mikkola 2020; Miller 2014). Kehystämisen tulisi olla osa jokaisen johtajan vuorovaikutusosaamista, koska johtajan tulisi kriisitilanteessa osata kehystää kriisi tai vaihtoehtoisesti muutos tavalla, joka tekee siitä ymmärrettävän ja fasiltoi haluttua toimintaa. Johtajan olisi myös osattava kehystää eettisesti kestävästi ja uskottavasti. Johtajan olisi oltava tietoinen ja aktiivisesti reflektoitava, millaista sosiaalista todellisuutta hän ja kollegansa haluavat organisaatioon vuorovaikutuksessa luoda ja kuinka yhtenäinen tämä tarjottu kehys on. Tämä on paljon vaadittu.

Kehystäminen ei myöskään painotu vain kriisi- tai muutostilanteisiin, vaan on osa jokaisen johtajan arkea. Organisaation arjessa tulee joka hetki vastaan useita kehystystilanteita, joissa on mahdollisuus kehystää tilannetta ja fasilitoida toimintaa halutulla tavalla (Fairhurst 2011). Tulosten perusteella kehystäminen voidaan nähdä jaettuna vuorovaikutusprosessina ja sillä pystytään tarjoamaan tulkintoja sosiaaliselle todellisuudelle. Erityisesti johtajuuden kehystäminen onkin usein jaettua ei vain toisten johtajien, vaan myös alaisten kanssa (ks. esim. Mikkola 2020). Kehystämistä tapahtuu johtajan ja alaisten välisessä vuorovaikutuksessa

oletettavasti jatkuvasti, olipa siitä tietoinen tai ei (Fairhurst 2011). Johtajien olisikin hyvä tiedostaa kehystämisen jaettu luonne ja sen sisältämät mahdollisuudet myös organisaation jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa.

7.2 Jatkotutkimushaasteet

Tässä tutkielmassa tarkastelussa oli kehystämisen toinen osapuoli, johtajat eli Suomen hallitus. Tulevaisuudessa tutkimusta olisi hyvä laajentaa analysoimaan kehystämisen kokonaisuudessaan vuorovaikutusprosessina, jossa huomioidaan kaikki vuorovaikutusprosessin osapuolet. Koska kehystämisen on vuorovaikutusprosessi (Fairhurst 2011; Mikkola 2020) ei johtaja voi määrätä kehyksiä, vaan ne muodostuvat vuorovaikutuksessa molempien osapuolten mielen mallien, kulttuuridiskurssien ja kehystystehtävien moninaisessa yhtälössä. Tulevaisuudessa koko kehystämisen analyysi olisikin erityisen tärkeää, kuin myös prosessissa muodostuneiden, tarjottujen, hyväksytyjen ja hylättyjen kehysten tarkastelu. Tarkastelemalla koko prosessia aina yksilöiden mielen malleista ja heidän omaamista kulttuuridiskursseistaan molemminpuoliseen kehystämiseen ja sen tuloksiin, olisi mahdollista analysoida, mihin kehystämisen on pyritty ja vastaavasti, mihin kehyksiin kehystämisen on lopulta päädytty ja miksi. Näin tutkimuksessa painottuisi laajemmin kaikki vuorovaikutusosapuolet huomioiva tarkastelu (esimerkiksi johtaja(t), alaiset ja mahdollisesti myös media).

Jatkotutkimushaasteena on myös syvempi kehystämisen tarkastelu. Esimerkiksi hallituksen kehystämistä voitaisiin tarkastella vielä vahvemmin jaetun johtajuuden näkökulmasta. Haastatteleamalla ministereitä tai muuta johtajaryhmää voitaisiin tarkastella, miten jaetussa johtajuudessa muodostetaan yhteisiä merkityksiä ja kehyksiä sekä rakennetaan kehystämistä ja uskottavuusvaikutelmaa rakentavia ilmauksia. Syvempään kehystämisen analyysiin voitaisiin sisällyttää myös kehysten keskinäisen kilpailun tarkastelu. Esimerkiksi Perloff (2014) esittää kehystämisen poliittisten johtajien, kansalaisten ja median välisenä taisteluna ja Fairhurst (2011, 100) tuo esiin näkökulman mestarikehyksistä, eräänlaisista sateenvarjokehyksistä, jotka ohjaavat muiden kehysten muotoutumista. Hallituksenkin kehystämistä voisi tutkia vielä syvemmälle vertailemalla kehyksiä ja analysoimalla, löytyykö tarjotuista kehyksistä selvästi muita vahvempaa, hallitsevampaa kehystä, joka dominoi viestintää ja ilmiön tulkintaa.

Tutkielman tuloksista kävi myös ilmi kehysten dynaamisuus, erityisesti ajallisesti. Koronakriisin aikakehykset näyttivät esiintyvän läpi hallituksen viestinnän. Ne saattoivat

kuitenkin ajan kuluessa muokkautua keskeiseltä merkitykseltään niin, että oli vaikea määrittää, muotoituko niistä uusi kehys vai muuttuiko kehysten sisältämän merkityksen painopiste. Esimerkiksi varautumiskehyksessä koronakriisi määrittyi potentiaalisena uhkana, johon hallitus valmistautui erilaisin kriisinhallintatoimin. Myöhemmin tämä uhka konkretisoitui, mutta varautuminen kriisinhallintatoimena jatkoi ilmenemistään läpi hallituksen viestinnän uusien potentiaalisten uhkien ilmetessä. Kehysten dynaamisuuteen vaikuttaa tietenkin tarkasteltava ilmiö ja tapa, jolla kehykset tutkimuksessa määritellään. Olisi kuitenkin mielenkiintoista tutkia jatkossa lähemmin kehysten dynaamisuutta: miten kehykset muuttuvat ajan kuluessa ja kuinka paljon muutosta yhdessä kehyksessä voi tapahtua ennen kuin se määritellään uudeksi kehukseksi.

Viimeisenä, mutta ei todellakaan vähäisimpänä jatkotutkimuskohteena on uskottavuusvaikutelman laajempi tarkastelu. Tässä tutkielmassa painottui hallituksen uskottavuusvaikutelman rakentamisen keinot ja niiden kautta muodostunut tulkinta hallituksen kehystämisen uskottavuudesta. Kehystämisprosessiin kuuluu kuitenkin keskeisenä osana kehystämisen seurausten tarkastelu (de Vreese 2005). Hallituksen kehystämisen uskottavuusvaikutelman tutkimusta voisi jatkaa tarkastelemalla, millaisia seurauksia hallituksen kehystämällä todella oli kansalaisten (ja median) keskuudessa ja mitä kehyksiä kansa hyväksyi. Median julkaisujen (ks. esim. Reponen 2020) perusteella kansa näki hallituksen kehystämisen uskottavana, sillä se koki hallituksen onnistuneen johtamisessaan ja olevan vakuuttava toimija. Jatkotutkimuksen avulla tästä voitaisiin kuitenkin saada luotettavampaa tietoa ja tuloksia voitaisiin verrata tässä tutkielmassa esitettyihin arvioihin. Kyseisessä jatkotutkimushaasteessa on kuitenkin ajallinen ongelma: koronakriisin jatkuttua jo vuoden ajan, on kansankin käsitys hallituksen kehystämisestä ja sen uskottavuudesta muuttunut ajan kuluessa. Kehystämisen kestävyys ja uskottavuusvaikutelma pidemmällä aikavälillä olisi myös erityisen kiinnostava tutkimushaaste.

Kehystämisen tutkimusta olisi hyvä tulevaisuudessa siirtää kohti organisaatioiden arjessa tapahtuvan johtamisen ja kehystämisen tutkimusta poliittisen esiintymiskontekstin sijaan. Poliittinen esiintyminen on loppujen lopuksi erityinen vuorovaikutuskonteksti, josta jokainen yritysjohtaja, lähijohtaja tai manageri voi oppia, mutta joka on loppujen lopuksi vain osittain sovellettavissa ajallisesti symmetrisempään, organisaation arjessa tapahtuvaan johtajan ja alaisen väliseen vuorovaikutukseen ja kehystämiseen. Organisaatioista löytyy useita kehystämistilanteita ja -mahdollisuuksia, joiden tutkiminen lisäisi kehystämisen ymmärtämistä ilmiönä. Lisäksi se voisi tuoda esiin sellaisia havaintoja kehystämisestä, mitä poliittisessa esiintymiskontekstissa ei välttämättä ilmene.

Loppujen lopuksi tämän tutkielman keskeisenä antina on kehystämisen havainnollistaminen osana sosiaalisen todellisuuden rakentumista vuorovaikutuksessa. Rakennamme sosiaalista todellisuutta jatkuvasti vuorovaikutuksessa ja kohtaamme jokainen useita kehystämisen mahdollisuuksia arjessamme. Nämä ovat hetkiä, joissa se, miten selitämme jotain ilmiötä, nousee keskiöön ja joissa viestinnällämme voi olla kauaskantoisia ja laajempia seurauksia, kuin osaamme siinä hetkessä käsittää. Tämän vuoksi meidän tulisi olla tietoisia siitä, miten rakennamme (kehystämme) todellisuutta vuorovaikutuksessa ja erityisesti siitä, millaista todellisuutta haluamme yhdessä luoda.

KIRJALLISUUS

Altheide, D. 2002. *Creating fear*. New York: Aldine de Gruyter.

Arnestad, M. N. 2019. Politically incorrect statements do not make leaders seem more trustworthy: Randomized experiments exploring the perceptual consequences of political incorrectness. *Management Communication Quarterly*, 33 (3), 363–387.

Asunta, L. & Mikkola, L. 2020. *Communication in institutional settings*. Teoksessa: Mikkola, L. & Valo, M. (toim.) *Workplace communication*. New York: Routledge, 54–66.

Colquitt, J. A., Scott, B. A. & LePine, J. A. 2007. Trust, trustworthiness, and trust propensity: A meta-analytic test of their unique relationships with risk taking and job performance. *Journal of Applied Psychology*, 92 (4), 909–927.

Coombs, W. T. 2010. Parameter for crisis communication. Teoksessa: Coombs W. T. & Holladay, S. J. (toim.) *Handbook of crisis communication*. Chichester: Wiley-Blackwell, 17–53.

De Vreese, C. 2005. News framing: Theory and typology. *Information Design Journal + Document Design*, 13 (1), 51–62.

De Vreese, C. 2014. Mediatization of news: The role of journalistic framing. Teoksessa: Esser, F. & Strömbäck, J. (toim.) *Mediatization of politics: Understanding the transformation of western democracies*. Lontoo: Palgrave Macmillan, 137–156.

Deline, M. B. 2018. Framing resistance: Identifying frames that guide resistance interpretations at work. *Management Communication Quarterly*, 33 (1), 39–67.

D’Innocenzo, L., Mathieu, J. E. & Kukenberger, M. R. 2014. A meta-analysis of different forms of shared leadership–team performance relations. *Journal of Management*, 10, 1–28.

- Doudaki V, Boubouka A, Spyridou L-P, ym. 2016. Dependency, (non)liability and austerity news frames of bailout Greece. *European Journal of Communication*, 31 (4), 426–445.
- Doudaki V., Boubouka A. & Tzalavras C. 2019. Framing the Cypriot economic crisis: In the service of the neoliberal vision. *Journalism*, 20 (2), 349–368.
- Entman, R. M. 1993. Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*; Autumn 1993; 43 (4), 51–58.
- Enli, G. & Rosenberg, L. T.. 2018. Trust in the age of social media: Populist politicians seem more authentic. *Social Media + Society*, 4 (1), 1–11.
- Fairhurst, G. T. 2007. *Discursive leadership: in conversation with leadership psychology*. Thousand Oaks: Sage.
- Fairhurst, G. T. 2011. *The power of framing: Creating the language of leadership*. Kalifornia: Jossey–Bass.
- Fairhurst, G. T. & Connaughton, S. T. 2014. Leadership: A communicative perspective. *Leadership*, 10 (1), 7–35.
- Fairhurst, G. T. & Putnam, L. 2004 Organizations as discursive constructions. *Communication Theory*, 14 (1), 5–26.
- Fredriksson, M. & Edwards, L. 2019. Communication under the regimes of divergent ideas: How public agencies in Sweden manage tensions between transparency and consistency. *Management Communication Quarterly*, 33 (4), 548–580.
- Gardner, W. L. 2003. Perceptions of leader charisma, effectiveness, and integrity. *Management Communication Quarterly*, 16 (4), 502–527.
- Gibbs, J. L., Sivunen, A. & Boyraz, M. 2017. Investigating the impacts of team type and design on virtual team processes. *Human Resource Management Review*, 27, 509–603.

- Goffman, E. 1986. *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Uusintapainos vuoden 1974 teoksesta. Boston: Northeastern University Press.
- Gross, K. 2008. Framing persuasive appeals: Episodic and thematic framing, emotional response, and policy opinion. *Political Psychology*, 29 (2), 169–192.
- Hart, P. t. 1993. Symbols, rituals and power: The lost dimensions of crisis management. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 1 (1), 36–50.
- Huhta, K. 2020. Koronavirus paljasti, millaisia valtiot pohjimmiltaan ovat – Suomi näyttäytyy erikoistapauksena muiden joukossa. *Helsingin Sanomat*, 6.4.2020. Saatavana: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006465101.html> [Viitattu 9.2.2021]
- Ikäheimo, H-P. & Seuri, O. 2020. Vuosipäiväjournalsmi historian tulkitsijana ja nykyisyyden muokkaajana. *Media & Viestintä*, 43 (2), 124–149.
- Juppi, P. 2004. “Keitä me olemme? Mitä me haluamme?” Eläinoikeusliike määrittelykamppailun, marginalisoinnin ja moraalisen paniikin kohteena suomalaisessa sanomalehdissä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Viestinnän laitos.
- Koronaviruksen tarttuminen ja itämisaika. 2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/oireet-ja-hoito-koronavirus> [Viitattu 24.3.2021]
- Koronavirus COVID-19. 2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19> [Viitattu 24.3.2021]
- Koskinen, A. L. 2019. Tätä kuvaa on odoteltu: Suomen hallituksen naisviisikko vihdoin samassa kuvassa. *Yle*, 19.12.2019. Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-11127486>. [Viitattu 9.2.2021]

- Koskivirta, A. & Lindman, S. 2017. Historoitsija eettisten valintojen äärellä. Teoksessa: Lindman, S., Koskivirta, A, Eilola, J. (toim.) *Historiantutkimuksen etiikka*. Gaudeamus, 10–22.
- Laitinen, K. & Valo, M. 2018. Meanings of communication technology in virtual team meetings: Framing technology-related interaction. *International Journal of Human-Computer Studies*, 111, 12–22.
- Lammers, J. C. & Garcia M. A. 2014. Teoksessa: Putnam, L. & Mumby, D. K. (toim.) *The Sage handbook of organizational communication: Advances in theory, research, and methods*. 3. painos. Los Angeles: Sage, 195–216.
- Liff, R. & Wahlström, G. 2018. Failed crisis communication: the Northern Rock Bank case. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31 (1), 237–260.
- Linström, M. & Marais, W. 2012. Qualitative news frame analysis: a methodology. *Communitas*, 17, 21–37.
- Liu, H. 2010. When leaders fail: A typology of failures and framing strategies. *Management Communication Quarterly*, 24 (2), 232–259.
- Mantere, S. & Ketokivi, M. 2013. Reasoning in organizational science. *The Academy of Management Review*, 38 (1), 70–89.
- Mikkola, L. 2020. Leadership in the workplace. Teoksessa: Mikkola, L. & Valo, M. (toim.) *Workplace communication*. New York: Routledge, 123–135.
- Miller, K. 2014. *Organizational communication: Approaches and processes*. 7. painos. Dawsonera eBook Collection, 83–94, 181–185, 185–191.
- Minei, E. M., Eatough, E. M. & Cohen-Charash, Y. 2018. Managing illegitimate task requests through explanation and acknowledgment: A discursive leadership approach. *Management Communication Quarterly*, 32 (3), 374–397.

Morreale, J. 1991. *A new beginning: A textual frame analysis of the political campaign film*. Albany: State University of New York Press.

Mumford, T. V., Campion, M. A., & Morgeson, F. P. 2007. The leadership skills strataplex: Leadership skill requirements across organizational levels. *The Leadership Quarterly*, 18, 154–166.

Nieminen, T., Manner, M. & Teittinen, P. 2020. Hehkutusta hauraampi maa. *Helsingin Sanomat*, 19.4.2020. Saatavana: <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006479348.html>. [Viitattu 9.2.2021]

Oireet ja hoito – koronavirus. 2021. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/oireet-ja-hoito-koronavirus> [Viitattu 24.3.2021]

Perloff, R. M. 2013. *Political persuasion*. Teoksessa: Dillard, J. P. & Shen, L. (toim.) *The SAGE handbook of persuasion: Developments in theory and practice*. 2. painos. Kalifornia: Sage, 258–277.

Peters, R. G., Covello, V. T. & McCallum, D. B. 1997. The determinants of trust and credibility on environmental risk communication: an empirical study. *Risk Analysis*, 17 (1), 43–54.

Phillips, N. & Hardy, C. 2002. *Discourse analysis*. Sage Publications.

Reponen, J-P. 2020. Evan tutkimus: Suomalaisten luottamus hallitukseen ja eduskuntaan on kasvanut selvästi. *Helsingin Sanomat*, 30.4.2020. Saatavana: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006491553.html>. [Viitattu 9.2.2021]

Seeger, M. W. & Ulmer, R. R. 2003. Explaining Eron. *Management Communication Quarterly*, 17 (1), 58–84.

Semetko, H. & Valkenburg, P. 2000. Framing European politics: A framing analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50 (2), 93–109.

- STT. 2020. Tänään selviää, miten Kulmuni ja Tekir selittävät ministeriölle viestintäkoulutusta. Yle, 10.6.2020. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-11393658> [Viitattu 29.3.2021]
- Stuckey, M. E. 2017. Political communication. Teoksessa: Allen, M. (toim.) The sage encyclopedia of communication research methods. Painokset 1–4. Thousand Oaks: Sage, 1267–1271.
- Svensson, P. 2009. Embracing left and right - Image repair and crisis communication in a polarized ideological milieu. *Management Communication Quarterly*, 22 (4), 555–576.
- Teven, J. J. 2008. An examination of perceived credibility of the 2008 presidential candidates: Relationships with believability, likeability, and deceptiveness. *Human Communication*, 11 (4), 383–400.
- Treem, J. W., Daley, S. L., Pierce, C. S. & Leonardi, P. M. 2015 . Bringing technological frames to work: How previous experience with social media shapes the technology's meaning in an organization. *Journal of Communication*, 65, 396–422.
- Ulmer, R. R. 2012. Increasing the impact of thought leadership in crisis communication. *Management Communication Quarterly*, 26 (4), 523–542.
- Worden, S. 2003. The role of integrity as a mediator in strategic leadership: A recipe for reputational capital. *Journal of Business Ethics*, 46, 31–44.